Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Flores Gregorii - Alulfus de Tornaco - Isidorus Hispalensis - Cod. Schwarzach 15

[Straßburg], [um 1460]

Isidorus de summo bono [...]

urn:nbn:de:bsz:31-216612

Visual Library

Isidorus de summo bono
Incipit libellus sentenciarum ysidori

Quod deus summus et incommutabilis sit C. 1m

Summum bonum deus est quia incommutabilis
est et corrumpi omnino non potest Creatura
vero bonum est sed non summum est quia
mutabilis est Et dum sit quidem bonum non
tamen potest esse et summum Quid est dei
immortalitas nisi eius incommutabilitas Nam
angeli et anime immortales sunt sed immutabiles non sunt
Ideoque solus deus dicitur immortalis quia solus incommutabilis
Nam anima moritur dum deserente deo de bono in malum
mutatur Sic et angelus dum deserente deo est lapsus Quod ma-
teriam habet ~~ut~~ unde existit mutabile est quia de informi ad
formam transit Quod vero non habet matheriam immutabile
est sicud deus ~~Itaque est~~ Itaque bene et substancialiter sunt ista in deo
id est incorrupcio immortalitas incommutabilitas Unde et merito
cuncte preponitur creature Opus non consilium apud deum
mutari nec variari eum quia per varia tempora diversa precipit
sed manens est id est incommutabilis et eternus Quod cuique
congruum esset tempori ab ipsa eternitate in eius mansit dispo-
sicione consilii Non ergo aliud deum putare aliud pulcritu-
dinem eius atque aliud magnitudinem ipsius Sicut est aliud
homo aliud pulcritudo quia desistente pulcritudine homo
manet Ac per hoc qui ita intelligit deum esse corporeum credit
dum pulcritudo et magnitudo dei ipse sit deus Ideo deus dicitur
simplex sive non amittendo quod habet seu quia non aliud est
ipse et aliud quod in ipso est In ordinate dici seu conferri vicissim solent
que ordinate in deo sunt ut puta simplicitas que aliquando dicitur
stulticia et non est stulticia apud deum ~~apud que~~ sed vera summa simp-
licitas est Iuxta hanc regulam et cetera estimanda sunt

Quod inmensus et omnipotens sit deus C. 2m

Non ideo celum et terram implet deus ut contineat
sed ut potius contineantur ipsa ab eo Nec particulatim
implet deus omnia sed cum sit idem unus ubique tamen est totus
Non ita putandus est esse in omnibus deus ut unaqueque res
pro magnitudine porcionis sue capiat eum id est maxima

minima

maius et minus minus dum sit ipse potius totus in omnibus sue omnia
in ipso Omnipotencia diuina maiestatis cuncta potestatis sue
inmensitate concludit Nec euadendi potencia alicui quisquam ad
itum inuenire poterit quia ille omnia circumquaque constringit Cuncta
enim intra diuini iudicii omnipotenciam clausa cohercentur sue que
continenda sunt ut salua sit sue que amputanda sunt ut pereant
Nul Nichil latenus quo possit effugere deum quo pacto qui eum non habet placatum nequaquam euadet iratum Inmensitas diuine
magnitudinis ita est ut intelligamus eum intra omnia sed non
inclusum extra omnia sed non exclusum et ideo interiorem ut omnia
contineat et ideo exteriorem ut incircumscripte magnitudinis sue in-
mensitate omnia concludat Per id ergo quod exterior est ostendit esse
creator per id vero quod interior gubernare omnia demonstratur Ac
Ac ne ea que creata sunt sine deo essent deus intra omnia est Verum
ne extra deum essent deus exterior est ut omnia concludantur
a deo De consumacione aliquando fieri dicitur perfecto deus autem
qui non est factus quo modo est perfectus Sed hunc sermonem de usu
mos sumit humana inopia sicut et reliqua verba quatinus id quod
ineffabile est utcumque dici possit quoniam de deo nichil digne hu-
manus sermo dicit Dum localis non sit deus localiter tamen
ambulat in sanctis suis dum de loco in locum predicatur ab eis Ita
mouetur deus qui nec loco nec tempore in suis tamen sanctis et tempore et
loco mouetur quociens ab eis localiter predicatur Dum de deo
nec secundum quantitatem nec secundum qualitatem nec secundum situm nec
secundum habitum aut motum aliquid digne dicatur inest tamen ei quoddam
modo latitudo caritatis quia nos ab errore colligit ac continetur abstrahit
iniquitate Inest ei longitudo quia nos longanimiter malos
portat tollerat donec emendatos patrie future restituat Inest et ei
exaltitudo per quam omnem sensum sue intelligencie inmensitate exuperat
Inest ei et profundum quo dampnandos in infernis iusta equitate
ordinat

† uel iuxta equalitate amandos deus in summo disponens

Non quia quod inuisibilis sit deus in

Cum de deo loquens scriptura plerumque dicat
ecce deus non inuisibilem ostendit Sed ubique esse
presentem significat Per id quod dicit ecce deus vel quod vel

magnitudine divinitatis eius nullus possit sensus attingere etiam non angelicus quibus usque ad parilitatem angelicam humana post resurrectionem natura proficiat et ad contemplandum deum in diversa consurgat videre tamen eius essentiam plene non valet quia nec ipsa perfectio angelica in totum attingit secundum apostolum qui ait Pax dei que exuperat omnem sensum ut scilicet hominis et etiam angelos Sola enim trinitas sibi integre nota est et humanitas a Christo suscepta que tercia est in trinitate persona Intelligibiliter quodammodo dei essencia sciri potest dum esse creditur Opus vero eius quod utique sic equi non potest et iudicia eius a nullo penitus sciuntur Dei secreta iudicia non posse sensu penetrari vel humano vel angelico ideo quia occulta sed iusta sunt tantum venerari ea opus est et timere non disputare aut inquirere secundum apostolum qui ait Quis enim cognovit sensum domini aut quis consiliarius eius fuit **Quod ex pulcritudine creature agnoscitur deus creator Capitulum** ...

Sepe ad incorporea creatoris magnitudine creaturis corporea magnitudo comperitur ut magna considerentur corporis et ex invisibilibus invisibilia existiment atque ex pulcritudine factorum effector operum agnoscitur Non tamen pilitate consimili sed ex qua dependit subditum et creata spe boni Sic arbor in artifice retorquet laudem ita verum creator per creatura sua laudatur et quanta sit excellencia ex ipsa operis conditione monstratur Ex pulcritudine circumscripte creature pulcritudine sua que circumscribi nequit facit intelligi deus ut ipsis vestigiis revertatur homo ad deum quibus aversus est Ut quia per amore pulcritudinis creature a creatoris forma se abstulit rursum pro creature decorem ad pulcritudinem creatoris revertatur Quibusdam enim gradibus intelligencie procreaturum progreditur homo ad intelligendum deum creatorem id est ab insensibilibus surgens ad sensibilia a sensibilibus surgens ad racionabilia a racionabilibus surgens ad creatorem Intelligibilia per se collaudat deum Irracionabilia et insensibilia non per se sed per nos dum ea considerantes deum laudamus Sed ideo dicuntur laudare ipsa quia eandem laudem eos ponere causa Dixerunt antiqui quod nichil tam habens sit quod non habeat sensum in deum Hinc est illud quod ex silice durum scintilla excutitur Et si ignis in saxo utique ibi sensus sentit

vbi se vita no sentit ¶ Quod corporaliu rerum species ad
deum referuntur . v . c .

Non vero ipse deus zelare dicitur vel dolere horum enim
motuum apud deum perturbacio nulla est apud quem
tranquillitas summa est Non ita precipitanda e
mentis sententia ut credamus posse deo furoris vel mutacionis
iusticie attendere perturbacionem sed ipam equitatem qua reos punit iracun-
diam sacra leccio nominavit eam quod indicatis equum est furor est
et indignacio pacientis Ita ergo intelligere opus est et alias passi-
ones quas de affectione humana dicit scriptura ad deum ut et ipse
se incommutabilis sit credendus et tamen per causas affectibus ut facilius
intelligatur nostre locucionis et imbilitatis genere appellet Tam cle-
menter deus humane consulit infirmitati ut quia eum sicut est non
possumus cognoscere nostre locucionis more se ipsum nobis insinuet Vnde
et membrorum nostrorum qualitatem habere scribitur et passionum indigna
dici de se voluit quatenus ad sua per nostra nos traheret et dum conde-
scendit nos consurgeremus cui multis modis ad significandum se hominibus
deus de inferioribus rebus species ad se trahit quem verum ipsa
propria substancia et invisibilem esse et incorporeum constat
Plerumque de corporibus ad deum sumuntur qualitatum species
que tamen in deo non sunt Quia in propria natura incorporeus
est et incircumscriptus sed per efficienciam causas rerum in ipso species
scribuntur ut quia omnia videt deus dicitur oculus et propter hoc quod audit
omnia dicitur auris pro eo autem quod avertit ambulat pro eo quod expectat
stat Sic et in ceteris hijs similibus ab humanis mentibus trahitur
similitudo ad deum sic est obliviscens et memorans hinc est quod
exitium et propheta dicit Iuravit dominus per animam suam non quod dominus animam habeat
sed hoc non narrat effectum et alibi simili figura et unius et
(s)caturiens intelligitur Nec mirum si vilibus significacionibus signa-
tur qui usque ad nostras passiones seu carnis contumelias descendisse
cognoscitur Nam et christus agnus non per naturam sed per innocenciam et
leo per fortitudinem non per naturam et serpens per mortem et sapienciam
non per naturam scribitur Nam et in propheta plaustri foeni portans
species ad deum ducitur Et hec omnia ideo prefigurant christum quia nichil

est hoc ad proprietatem substancie eius non secundum essenciam sed secundum
similitudinem speciei ducuntur ad deum neque substancie proprietate sed pro
causae efficientiis Unde et creditur deum multis visibiliter hominibus
apparuisse nisi per assumptas creaturas species fallunt quidem stultos
dum legunt ad ymaginem dei factum esse hominem arbitrantes
deum esse corporeum Dum non caro quod est corpus sed anima
que est spiritus dei ymaginem habeat Non ergo corporis forma
esse in deo qui hominem ad ymaginem suam fecit quia mentem
non carnem ad similitudinem suam creavit Cogitur ergo [illegible]
quale corpus habeat veritas et dum non minus hoc est deus mineris
[illegible] dei in scripturis dei faciis non caro sed divina cognicio
intelligitur Eadem racione quia per faciem conspectam conspectus
quisque cognoscitur Hoc eciam oracione dicitur deo Ostende nobis
faciem tuam etc. id est dicitur id est Da nobis cognicionem tuam Os dei [illegible]
unigenitus eius est Nam sicut pro verbis que per linguam fiunt sepe
dicimus illa et illa lingwa ita et pro dei verbo os ponitur quia
mos est ut ore verba formentur et si volueris genere locucionis
illo demonstrare quo id quod efficit pro id quod efficitur nominatur
pro verbo ponis sicut linguam pro scriptura manum pluriter Vestigia
dei sunt quibus nunc per speculum agnoscitur Ad perfectum vero omni
potens reperitur dum in futuro facie ad faciem presentabitur
quibus que electis ut ipsam speciem contemplentur cuius nunc vestigia
comprehendere conatur hoc est quem videre per speculum dixerit et cetera

Quod deo nulla temporum successio ascribatur vi

Omnia tempora precedit divina eternitas nec in
deo preteritum presens futurumve aliquid creditur sed
omnia presencia in eo dicuntur quia eternitate
sua cuncta complectitur Alioquin mutabilis est deus credendus
Si ei successiones temporum ascribantur Si semper aliqua essent in
deo tempora non esset tempus sed esset eternitas nec mutaretur
tempora sed starent Presens preteritum et futurum verum est habere non
deum Verbi gracia dicimus pro presenti teneo codicem pro preterito
tenui pro futuro tenebo Universitatem deus tenet et pertenebit et
tenuit tenet dicitur Sed nec ipsos angelos discessio accessione
est temporum Nam duas res esse increatas quas vicissitudines tempus

non valent angelis sed propter quod in mutabilitate inherent creature sive matherie illi informi. Priusquam enim ea que ista omnia que temporaliter volvuntur formarentur, nec ipsi utique valebat ~~tempus~~ tempus. Tempus igitur non ad eas creaturas que super celos sunt sed ad eas que sub celo sunt pertinet. Non enim angelis accedunt tempora vel succedunt sed nobis qui sub celo versamur in hoc infimo mundo. De temporibus vii

Nulla ante principium mundi fuisse tempora quia dum sit ipsum tempus creatura in principio tamen mundi factum esse credendum est. Ideo ergo principium dicitur quod ex ipso cepit rerum universitatis exordium. Nullum spacium corporaliter habent tempora que antequam adsint abscedunt pene quam adveniant. Ideoque in rebus nullus status est temporum quia celeri motu creature mutantur. Non centum annis unum tempus est nec unus annus unum tempus est nec unus mensis unum tempus est nec dies nec hora. Quia dum hec omnia particulis succedunt sibi et decedunt quomodo unum dicendum est quod non simul est. Utrum sit preteritum futurumve tempus sit presens et si est scire oportet ubi est. Sed advertere quod et futura et preterita et presentia in animo potius sunt requirenda. Tria ista preterita presentia et futura in animo tantum inveniri. Reminiscendo preterita
presentia contuendo futura exspectando. Sperantes igitur advenientia [intuemur] ~~quenem~~ presentia recolimus transeuntia. Non ita in Deo sunt cui simul omnia adsunt. De mundo viii

Mundus ex rebus visibilibus et invisibilibus constat. Homo autem ex rerum universitate compositus aliter in brevi quodammodo creatus est mundus. Racio mundi de uno consideranda est homine. Nam sicut per dimensiones etatum ad finem homo vergitur ita et mundus per hoc quod distenditur tempore deficit quia unde [tempore] homo atque mundus crescere videtur inde utrique minuitur. Conferunt dicentes per tanta retro tempora Deo vacanti nova pro mundo faciendo orta fuisse cogitatio quando in suo eterno manet consilio huius mundi constitutio. Nec tempus ante principium eternitatis fuit. Tempus vero a substitutione creature non creatura cepit a tempore. Quidam autem quid faciebat Deus antequam celum

Si
faceret fuit nova voluntas in deo ~~ut mundum conderet~~ orta est
Sed nova voluntas in deo ~~orta non est~~ quia et si in re mundus
non erat in eterna tamen racione et consilio semper erat Dicunt quidam
subito voluit deus facere mundum que ante non fecit voluntatem
dei mutari arbitrantes qui aliquando voluit quod aliquando non voluit
Quibus respondendum est Voluntas dei deus est quia ipse non
aliud est aliud voluntas eius Sed hoc est illi velle quod ipse est
Et quod ipse est utique eternus est et incommutabilis est Hoc est ergo voluntas
eius Materia ex qua formatus est mundus origine non tempore vel ascensu
fetus precessit ut sonus cantum Prior enim est sonus cantu quia
suavitas cantilene ad sonum vocis non sonus pertinet ad suavitatem
Et per hoc utrumque simul sunt sed ille ad quem pertinet tamquam prior
est id est sonus Matheria ex qua celum terra que forma est Ideo
informis vocata est quia non dum ex ea formata erant que
formari restabant Verum ipsa matheria ex nichilo facta erat
Aliud est aliquid fieri posse aliud fieri necesse esse Fieri necesse
est quod deus nature inseruit fieri autem posse est quod extra
cursum ~~indutum~~ nature creator ut faceret quando vult voluit
reservavit Non ex hoc substantiam habere credende sunt tenebre
quia dominus dicit per prophetam Ego dominus formans lucem et creans
tenebras sed quia angelica natura que non est prevaricata lux dicitur ~~aut~~
illa que prevaricata est tenebrarum nomine nuncupatur Unde et in prin-
cipio lux a tenebris dividitur Sed quia et hos et illos deus creavit
inde formans lucem et creans tenebras Verumtamen bonos angelos
non tantum creans sed et formans malos vero angelos ipse creans tantum
non formans hoc et de omnibus bonis malis que accipiendum est
Post annumeratam celi terre que creaturam ideo nominatur
in Genesi spiritus sanctus super ferri diceretur Unde et apostolus indicat
quod supereminentem viam caritatis demonstrat Ideo super ferri aquis
spiritus sanctus dicitur ~~spiritus~~ quia donum est dei In quo subsistentes requiescimus
atque protegendo nos super fertur nobis Unaquaeque natura suo pondere
mititur ignis autem et oleum merito superiora semper appetunt quia per
ipsos figura super ferri universe creature spiritus sanctus probatur Dies prior
facti angeli sunt quos propter unitatem insinuandam non dies primus
sed dies dictus est unus et idcirco ipse repetitur semper in ex creatione
creature Qui dies hoc est natura angelorum quando creaturam ipsam

ut mundum conderet orta est

ut quod superferri enim dici oportebat enim illa nominarentur quorum nutu superferretur

indutum

contemplabatur quodammodo vesperascebat. Ideo autem permanendo in eius

constitutione — creature contemplatione sed laudem eius ad deum referens ea que melius

in divina ratione conspiciens contemplando mane fiebat. Sed [illegible] permanebat

in creature — neglecto creatore [illegible] appetitu non iam vespera sed nox utique fiebat

et dum se creatura melius in deo quam in se ipsa novit ipsa sui

cognitione que maior est in deo dies et lux dicitur. Cognitio vero sua

cognitionis — in se ipsa ad comparationem illius que est in deo quia longe inferior est

vespera nominatur. Ideoque post vesperam mane fiebat quia dum propria ipse

cognitionem sibi non satisfacere agnosceret ut se plenius nosse potuisset

ad deum se se referebat creatura in quo se dies agnoscendo melius

fieret. Non sic quemadmodum temporis dicimus fiat aliquid sic deus

dixit fiat celum in principio. Illud enim sempiternum in verbo unico

dictum est. Si temporis dictum est a deo fiat erit utique creatura

aliqua unde iam talis fieret vox. Sed quia antequam diceretur fiat nulla

extitit creatura id ipsum fiat quod dictum est in eternitate verbi non in voce

sono enunciatum est. Non separatis a deo visa separatis quam laudata est

creatura quam antequam fieret perfecta ab illo visa est. Sed dum nos singula

videntes laudamus tamquam ipse videat laudat quod per nos fiat illud

Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri. Per me sic ipse per nos

loquitur ita videt et laudat per nos sed per se perhenniter ac sempiterne

creatura in principio — videt, per nos vero temporaliter. Attende universaliter [illegible] valde

bona vocari singulariter tamen bona quia et membra corporis

cum sint singula bona magis tamen bonum faciunt dum singula omnia

valde bonum corpus efficiunt. Et decor elementorum omnium in pulcro et

apto constat. Sed pulcrum est ipsum est pulcrum ut homo ex — quod per se ipsum

corpore et anima et membris omnibus constans. Aptum vero esse ut

vestimentum et victus. Ideoque hominem dicit pulcrum a se quia

non vestimento et victui est homo necessarius sed ipsa hominibus.

Ideo autem illa apta quia non sibi sicut homo pulcrum autem ab se sed ad

aliud id est ad hominem accommodata non sibimet necessaria

Hec et ceteris elementorum naturis dicendum. Cuncta que facta sunt et

fiunt et mira valde sunt sed consuetudine viluerunt. Ideoque si

divina scrutare opera oportet ut semper ea cogites in mente Fecisti valde

bona. Nichil ergo natura malum quando et ipsa que incautus

videntur esse penalia si bene utantur et bona et [illegible] sunt si

male utantur nocent. Ista ergo perpendenda est creatura ex omni

ipsi non bona et sua natura valde bona **Unde malum** sit inventum. **C. ix.**

Malum a dyablo non est creatum sed inventum. Et ideo
nichil est malum quia sine deo factum nichil. Deus autem
malum non fecit. Creditur ab hereticis inrem a deo vitia
a dyablo fuisse creata. Unde et ab ipsis due nature bona et mala
putantur. Sed vicium natura non est. Et dum vero a dyablo non sit non
tamen est creatum. Non quia alicubi aliquid ante erat malum unde fieret
dyablus malus sed quia vicium est. Dum esset angelus bonus
superbiendo effectus est malus et ideo recte dicitur ab eo inventum malum.
Nullam esse naturam mali. Quia omnis natura aut ingenuitatis liberae
creatura ut creatura est. Malum vero ideo natura nulla est quia accedendo
in bona natura efficit eam viciosam quod dum discedit natura
manet et malum quod in erat nusquam est. Ex eo quod vicium nocet nature
agnoscitur vicium naturam non esse quia nichil quod naturale est nocet.
Dum naturam bona dampnatur propter voluntatem malam ipsa
mala voluntas testis est nature bone. Que in tantum testatur
eam esse bonam ut illam pro malo deus non relinquat esse inultam.
Quam ob causam permiserit deus malum oriri statum nisi ex
contrariis malis bone nature decor permaneret. Modus
iste etiam in verbis esse comperitur qui modus antitera dicitur quod
oppositum vel contrarium positum ornat et fit pulcher locutio quando contraria
contrariis proferuntur. Ita et in rebus permixtum est malum ut nature
bonum ad comparacionem excellerent mali. Si videas speciem hominis prae
rem demis sed totius corporis indiget vigoris feditatem. Ita et in uni
versitate creature si extremum vermiculum naturam malum dispersis
universe creature iniuria facias. Cuncta mala propter
peccatum primi hominis propter poena sunt translata in universum genus
humanum. Proinde quecumque videntur mala propter in nobis seviunt
origine propter culpa. Mala dicuntur multa in creaturis per se
ut ignem quia urit et ferrum quia occidit aut feram quia
mordet. Sed commoda ipsorum non intendens homo in illis quod sibi
debet potius imputare accusat quod pro peccato ista effecta sunt noxia que illi omnia
excepte fuerint antequam peccato subiectus. Nec vicio non sua natura
nobis mala sunt ea que nobis nocent. Nam lux dum sit bona
infirmis oculis est noxia et tunc oculos viciatur est non lucis.

[margin:] ut deus est a quo omnia

[margin:] Creditur ab hereticis mentem a deo vitia a dyabolo fuisse creata unde et ab ipsis due nature bona et mala putantur sed vitia nature non sunt et dum vero a dyabolo sint non tamen creata sunt.

sit et cetera Cum creaturarum simul et elementorum adversitatibus
homo verberatur peccati hoc exigit ante poena ut deo superbiens ho(mo) ipsimet
ea que pro ipso sunt condita vicia se patiatur adversa Unde et
in sapiencia legitur pro deo pugnabit cum eo orbis terrarum contra in-
sensatos Merito ergo peccatorum hoc actum est ut naturaliter ipsa
mitterentur homini in adversa Unde et Salomon dicit creatura ex-
ardescit in tormentum adversus iniustos ~~et lenior~~ et lenior est ad bene
faciendum his qui in deum confidunt Non ~~enim~~ erit ~~que~~ cetera
subiecta anime nec vicia racioni si animus non fuerit est subiectus divino
conditori Tunc autem recte subiciuntur nobis omnia que sub nobis sunt
si nos subicimur ei a quo nobis illa subiecta sunt Nam et que
videntur esse subiecta ei qui deo subiectus non est ille pocius sub-
icitur eis qui sua voluntate subiugat amori eorum que sibi subie-
cta existimat esse

X. De angelis

Angelorum nomen officii est non nature Nam secundum
naturam spiritus nuncupantur quando enim de celis ad
annunciandum hominibus mittuntur ex ipsa annunciacione
angeli vocantur Natura enim spiritus sunt Tunc autem angeli vocantur
quando mittuntur ~~Natura angelus~~ Natura angelorum mutabilis
est quam in est illis mutabilitas in natura sed facit eos incorruptos
dicimus caritas sempiterna Gracia non natura esse ~~in~~ non mutabiles angelos
Nam si natura inmutabiles essent zabulus id est dyabolus ~~dyabolus~~
~~dyabolus~~ non utique cecidisset Mutabilitatem itaque nature suffragatur
in illis contemplacio creatoris Unde et prevaricatus est apostata an-
gelus dum fortitudinem suam non ad deum custodire voluit custodiunt Ante
omnem creaturam angeli facti sunt Ipsum dictum est fiat lux Unde
ipsis enim dicit scriptura Prior omnium creata est sapiencia Lux enim
dicuntur participando luci eterne Sapiencia vero dicitur ~~dicitur~~ inherente
inherendo sapiencie Et dum sint omnes mutabiles natura non tamen
sinit eos contemplacio mutari divina Ante omnem creaturam
mundi creati sunt angeli Et ante omnem creacionem angelorum dyabolus
conditus est Sicut scriptum est Ipse est principium viarum dei Un-
de et ad comparacionem angelorum archangelus appellatus est Prius enim
creatus extitit ordine prelacionis non temporis quantitate Prima tu

excellentius pluribus
habuisse inter angelos dyabolus ex qua fiducia cecidit ubi ut supra
reparare labaret cuius plasmationis excellencia Propheta hiis verbis clamat
Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei abietes non
adequaverunt summitatem illius Omne lignum paradisi non est assimilatum
illi quoniam speciosum fecit illum deus Dicitur quod dico angeli
a condicione hominis Homo enim ad similitudinem dei conditus est arch-
angelus vero qui lapsus est signaculum dei similitudinis appellatus est
testante domino per Ezechielem Tu signaculum similitudinis plenus sapiencia
perfectus decore in deliciis paradisi dei fuisti Quanto ergo subtilior
est eius natura tanto plenius extitit ad eius similitudinem divine
veritatis expressa Prius de celo cecidisse dyabolum quam homo caderet
Nam mox ut factus est in superbia erupit et precipitatus est de celo
Nam in veritatis testimonium ab initio mendax fuit et in veritate
non stetit quia statim ut factus est cecidit et fuit quidem in veritate
a veritate conditus sed non stando confestim lapsus est Uno superbie lapsu du-
os primorum se conferunt et homo cecidit et dyabolus Sed homo rue-
ns ad penitenciam deo se inferiorem esse cognoscit Dyabolus vero
non solum in hoc contemptus quod deo se equalem per estimans cecidit
sed super etiam superiorem deo se dicit secundum apostoli dictum qui ait de antichristo
Qui adversatur et extollitur super omne quod dicitur deus aut quod colitur
Dyabolus ideo veniam non petit quia non compungitur ad
penitenciam Membra vero eius sepe per ypocrisim deprecantur
ad ipsum quod tamen pro mala consciencia non merentur Dicitur humana miseria
quod ea tamen necessario provocatur deus prestare veniam dum infirmo com-
patitur homini quia ipse homo extitit ex parte inferiori infirmitatis
peccandi hoc est ex parte carnis qua inclusa anima detinetur
Apostate vero angeli ideo veniam non habent quia carnalis fragilitatis non
nulla infirmitate gravati sunt ut peccarent Homines autem post pecc-
atum idcirco revertuntur ad veniam quippe soluta materia pondus
habuerunt infirmitatis Ideo quod per infirmam carnis condicionem redditur pater
homini ad salutem Sicut et psalmista dicit Ipse scit figmentum nostrum Memento domine quod terra sumus
et iterum Memorare que mea sit substancia Postquam apostate
angeli ceciderunt ceteri reliqui perseverancia eterna beatitudinis solidati
sunt Unde et post celi creationem in principio repetitur fiat firmamentum

Et vocatum est firmamentum celum. Unde merito ostenditur quod
post angelorum ruinam hii qui permanserunt firmitatem meruerunt
perseverancie 2 eterne beatitudinis quam antea minime acceperant. Unde oportet ag-
nosci quod malorum iniquitas electorum serviat humilitati. Quia unde mali
corruunt inde boni proficiunt. Et bonos angelos numerus qui per ruinam
malorum angelorum est diminutus ex numero electorum omnium supplebit quorum
numerus soli deo est cognitus. Inter angelos distancia potestatum est et
2 per gradum dignitate ministeria eorum sunt distributa. Alii quidem aliis
preferuntur tam culmine potestatis quam sciencia virtutis. Subministrantes
sibi alii aliis preceptis atque obediunt iussis. Unde et ad prophetam zacha-
riam angelus angelum mittit et quecumque annunciare debeat precipit. Novem
esse distinctos angelorum vel ordines sacre scripture testantur: angelos
archangelos thronos dominaciones virtutes principatus potesta-
tes cherubim et seraphim. Horum ordinum numerum eciam ezechiel
propheta describit sub totidem nominibus lapidum dum de primatu
angeli apostate loqueretur. Omnis inquid lapis preciosus operimentum
tuum Topazius Sardius et [compag] Crisolitus et iaspis et onix et berillus
Saphirus carbunculus et smaragdus. Quo numero lapidum ipsi ordin-
es designati sunt angelorum quos apostata angelus ante lapsum quasi
in vestimento ornamenti sui appositos habuit ad quorum comparacionem dum
se clariorem cunctis aspexit confestim intumuit et cor suum ad superbiam
elevavit. Angeli semper in deo gaudent non in se. Malus vero ideo
est dyabolus quia non que dei sunt sed que sua requisivit. Nulla
autem maior iniquitas quam non in deo sed in se velle per sua gloriari.
Angeli in verbo dei cognoscunt omnia antequam in re fiant. Ergo que aput
homines adhuc futura sunt angeli iam revelante deo noverunt.
Prevaricatores angeli cara dei caritate amissa non tamen amiserunt [vitam] vivacitatem
[...] nature angelice semper. Triplici enim modo presciencie acumine
vigent: subtilitate nature, experiencia temporum, revelacione superiorum pote-
statum. Quociens deus quoque flagello huic mundo irascitur ad ministe-
rium vindicte apostate angeli mittuntur. Qui tamen divina potestate cohercen-
tur ne tantum mali noceant quantum cupiunt. Et boni autem angeli
ad ministerium salutis humane deputati sunt ut curas administrent
mundi et vegitant omnia iussu dei testante apostolo. Nonne omnes
inquid sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui

hereditatem capiunt salutis. Angeli corpora in quibus hominibus apparent
de superno aere sumunt, solidam quam speciem ex celesti elemento induunt
per qua per quam humanis obtutibus manifestius demonstrent. Singule gentes
prepositos angelos habere creduntur. Quod ostenditur testimonio angeli
Danieli loquentis: Ego in principio ut iuvarem tibi sed princeps regni
Persarum restitit michi. Et post alia: Non est qui me adiuvet nisi
Michahel princeps vester. Item omnes homines angelos habere probantur
loquente domino in Evangelio: Amen dico vobis quia angeli eorum semper
vident faciem patris mei qui in celis est. Unde et Petro in actibus
apostolorum cum pulsaret ianuam dixerunt intus apostoli: Non est Petrus
sed angelus eius est. Si deum angeli contuentur et vident, cur Petrus
apostolus dicit in quem desiderant angeli deum prospicere. Item si eum non contuentur
nec vident, quomodo iuxta sententiam domini angeli eorum semper vident faciem
patris mei qui in celis est. Sed bene utrumque est. Nam veraciter
credimus quod deum angeli et vident et videre desiderant. Et hunc
habere festinant et amant et amare nituntur. Si enim sic videre de-
siderant ut effectu desiderii non perfruantur, desiderium hoc anxietatem
habet, necessitas ista penalis est. Et a beatis angelis omnis pena
longe est, quia nunquam simul pena et beatitudo conveniunt. Rursum si
eos dicimus dei visione satiari, satietas fastidium generat, et scimus
illos dei visionem quam desiderant fastidire non posse. Quid ergo est
nisi ut miro modo simul utrumque credamus quia et desiderant et satiantur,
sed desiderant sine labore et satiantur sine fastidio. Ne enim sit
in desiderio necessitas, desiderantes satiantur. Et iterum ne sit in
satietate fastidium, satiati desiderant. Vident ergo angeli faciem
patris propter satietatem, sed quia satietas ista fastidium nescit, angeli deside-
rant in eo prospicere semper. Ubique in scripturis sanctis pro deo
angelus ponitur, non pater, non spiritus sanctus, sed propter incarnacionis dispensacionem
solus filius intelligitur. Ante dominice incarnacionis adventum discordia
inter homines et angelos fuit. Veniens autem Christus pacem ipse et
angelis et hominibus fecit. Eo quippe nato angeli clamaverunt in
terra pax hominibus bone voluntatis. Per incarnacionem igitur Christi non
solum deo reconciliatus est homo, verum eciam pax inter homines et angelos
reformata est. Discordia igitur ante adventum Christi hominum et angelos
fuisse per id maxime agnoscitur quod salutati in veteri testamento ab hominibus
angeli despiciunt se salutari ab eis. Quod in novo testamento

a Johe factu no solum angls reuerenter suscepit uerum etiam ne fac
iat interdicit ad hoc homo in veteri testamento despicit nec resalu
tat ab anglo eo quod homo non dum transisset in deum Suscepit autem ho
a deo reuerenter salutat ab anglo Nam et maria angls ga
briel legit salutasse et Johanni anglum salutanti a beodem anglo
dicit inde ne feceris conseruus enim tuus sum et fratrum tuorum per quod agnoscit
Vincarnacione dominicam pacem hominibus fuisse et angl reditam
O mnia sub celo propter hominem ∥ De homine xi
facta sunt homo autem propter se ipsum Inde et omnia
per figuram ad eius similitudinem referunt Communia
homini omnia naturalia esse cum omnibus rebus que constant in homine cerni
atque in eo omnium rerum naturam consistere Universitatis creato homo
quedam magna porcio est Tanto quoque gradu est ceteris excellencior
quanto imagini divine uicior Quantum ceteris creaturis prestet
homo dignitate virtutis expressa reuerencia dicit creacionis dum omnia
dixit deus fiant et facta sunt Creare vero hominem quasi eterni
consilii deliberacione voluerit dicens faciamus hominem ad imaginem et
ad similitudinem nostram Quem enim sumus naturaliter boni quodammodo culpe
quodammodo merito quoque natura sumus effecti Sicut prescivit deus
hominem peccaturum Ita et prestruit qualiter illum per suam
graciam repararet qui suo arbitrio de perire potuisset Origina
liter adam et Eua simul creati sunt specialiter vero postea mu
lier de latere viri formata est Prior ergo conditi sunt utrique
racionis ordine non temporis unitate Vir ad imaginem dei factus est
mulier ad imaginem viri formata est Unde et illa lege nature
subiecta est Item vir propter se met ipsum factus est mulier ob ad
iutorium viri creata est Homo propter peccatum traditus est dyabolo
quando audiuit terra es et in terram ibis Tunc enim dictum est
et dyabolo terram manducabis Vnde et propheta ait serpenti pul
uis panis eius Serpens enim diabolus puluis impii et ipsi sunt
cibus eius diaboli Quia prima voluntate ad mala collabimur recte
ad bene agendum cum labore consurgimus quod notata esset si delecta
cio flagicium primos hominum non persuasisset quibus ad bene viu
endum tantum velle sufficeret et sine difficultate statim actio
obtemperaret ∥ Diuisio et pugna ut fit in hominibus animo

pena peccati est ex primo homine in omnes filios eius propagata
ut qui noluit esse cum deo unitus esset in semet ipso divisus et
qui imperanti domino noluit esse subiectus fieret sibi met rebellis
atque contrarius Unde nec sibi poterit subiugari si prius deo non
fuerit subiugatus sibi quod fuerit nolens qui deo voluit volens
Qua varie per diversa humanum genus dum se dum se ab ima
stabili semper que manere dividat solidate subtraxit Nec dum
opus quodlibet appetit ut quasi idem iam requiem mentis infigit
dum ei non sufficit mutata intencio ad alias atque alias actio ut
transit vel dum quod per diversa requiem solidam querit nec invenit
in labore miser et varietate vivit et vacuus requie manet
Quamvis ea mutabilitas non sit homini concreata sed per merito
prime prevaricacionis illi accesserit Iam tamen naturalis facta e
quam originaliter a primo homine sic et mors in omnes homines transit

V ita corporis anima **De anima corporis quod spiritus sibi xii**
vita anime deus est et sic corpus mortuum est sine
anima ita mortua est anima sine deo Anima hominis
non est homo sed corpus quod ex limo factum est id tantum homo est
inhabitando autem in corpore anima ex ipso principio carnis hominis
nomen accepit Sicut et apostolus dicit anima non carnem condita
esse ad imaginem Male ergo a quibusdam creditur anima esse
corporea quia propter id ad dei imaginem facta est ut si non in
mutabilis ut deus est esset tamen incorporea ut deus exeret sic
angeli et anime habent enim inicium finem nullum Nam quedam
in rebus temporalia sunt quedam perpetua quedam vero sempiterna
Temporalia sunt quibus in est ortus et obitus perpetua quibus
est ortus non terminus anima non esse partem divine substancie vel
nature nec esse eam prius quam corpori misceatur Sed tunc eam creari
quando et corpus creatur animus quidem Philosophorum sentencie
dicunt esse animam prius quam nascatur in corpore quod verum esse nullis
comprobatur unde dicimus Nam utrum antea fuissemus nec ipsi novimus
nec quibus hominum dicatur habemus Non ergo est querendum
magis est ridendum quam querendum Gentiles et heretici de
anima disputare conantur Sed quomodo de illa aliquid recte
sentire possunt qui auctorem ad cuius imaginem facta est non
noverunt Ideo multa errore digna dixerunt Mutabilis

anima est non localiter sed temporaliter suis affectibus Corpus autem
et loco et tempore mutabile quia in tempore mutatur et variatur loco
Quod est ad corpus mutacio locorum hoc est ad animum mutabilitas
cogitacionum Que varietas male mocionis tunc menti inhesit quando
ab eterno contemplacione primus homo recedens in illo stare no-
luit a quo male recessit Et nota donacionem inconstans per ver-
captus varietatis defluxit Multum ergo sua natura splendore possidet
anima sed fuscatur commixcione carnis qua retinetur inclusa Ex eius enim
naturam vertitur ad peccandi infirmitatem salomone dicente Corpus
quod corrumpitur aggravat animam et deprimit terrena inhabitacio sensum
multa cogitantem ¶ De sensibus carnis xiiii

Non virtute non sensu corporis sed racione excellimus
animalibus ceteris Pro rebus corporeis utendis suffi-
cit sensus carnis non spiritualibus capiendis Illectant
homines usu corporearum rerum nichil putant aliter esse nisi
preterquam sensu carnis concipiat Sicut precellunt sibi sensus
dignitate ita sibi mutuo et virtute sciendi precellunt Nam pre-
stancius odoratus sapori et posicione loci et senciendi longinqui-
tate Sic aures odoratu longius enim audimus quam odoramus
Sic oculi auribus longius namque videmus quam audimus Animus autem
et loco et merito hiis omnibus universis sensibus supperfertur In arce enim
capitis constitutus que illi corporaliter non attingunt iste intellectu
aliter contuetur Amplius excellit oculorum sensus ceteris sensibus
quando quidem que ad alios pertinet sensus vendicat veluti cum dicamus
Vide quomodo sonat Vide quomodo sapit sic etc. Quia ad modum oculus
ita et animus cetera videt se ipsum non intuetur Alias enim rerum ori-
gines species et magnitudines perspicit de se autem tanta veri igno-
rancia efficitur ut in hiis omnibus nichil certius contempletur Homo qui
miraris sidera altitudinem et maris profunditatem animi tui abissum
mirare et mirare si potes Multa cogitantes sine sensu carnis
et sine imaginibus unius animo tantum cernentes intuemur
memoria que mente sibi eas firmante tenemus Multa quo-
que intelligimus sensu que lingwa explere non possumus Immo
pios esse instantes opere non esse in noxios cogitacione quia motu
que gerunt mente non dum possunt explere in opere Ad Corinthios

in illis etas est in betillis non animus Ad nutu enim voluntatis non
dum obtemperat illis fragilitas corporis nec adeo opera noce possunt
sic cogitatione mouetur. Ex ea sortita est vocabulum cogitatio Co-
gendo enim animum reminisci quod memorie Comendat memoria est
ipsa enim est custos rebus inuentis dei cogitatio verum omnium the-
saurus memoria est Ipsa est enim custos rebus inuentis ipsa cogitat
de qua adliquidum difficile est aliquid disputare quia grandis eius
perplexitas est et animus ipsa est Imago a sensibus corporis remota
sue speciei similitudinis vel nichil in memoria ꝛ Beatitudinem autem
non per imagines sic ceteri Sed sicut gaudium sine imagine reminiscimur
Eum obliuionem memoriis non per se ipsam adest quod si per se ipsam
adesset utique obliuiscerem Commune hominis animalium esse me-
moria Nullum autem animali irracionali intellectum inesse nisi
homini tantum per dico racione Cetus enim in ipsa qualitate considerati-
onis sue sensus carnis non intelligencia mit se ꝛ De cristo xvi

Filii dei perfecta natiuitas nec cepit esse nec desiit
nec perfecta preterita sit si desiit nec inperfecta sit si
adhuc sit Sed sic eterna sit et perfecta quatenus in ea
natiuitate eternitas et perfectio habeat ꝛ Ex utero virginis mor-
tuus dicitur xpistus videlicet in vita humana assumpcionis non inceptam diui-
nitatis xpistus et in forma serui seruus et in forma serui non seruus
In forma quippe serui dominus seruus in forma serui propter concepcionis
excellenciam dominus est hominum quia et si suscepit carnem non tamen
concarnis libidinosa contagione Mediator dei atque hominum homo
xpistus Jhesus ne quarum alter in humanitate alter in deitate est
sed in utraque natura ideo est unus unus Nec purus homo con-
ceptus est nec purus homo editus est nec postea meruit ut deus
esset accepit Sed deus verbum manente in incommutabili essencia
que illi cum patre et spiritu sancto est coeterna assumpsit carnem per sa-
lute humana in qua et inpassibilis pati et in mortalis mori et
eternus ante secula temporalis posset ostendi Mediator dei atque
hominum homo xpistus Jhesus quamuis aliud sit ex patre aliud ex virgine
Non tamen alius ex patre et alius ex virgine sed ipse eternus ex
patre ipse temporalis ex matre ipse qui est qui fecit ipse est qui factus
ipse de patre sine matre est ipse de matre sine patre est ipse conditor

templum ipse conditor templi Ipse auctor operis ipse opus victor
manens unus de utero quia et utriusque natura Nec naturarum
copulacione confusus Nec naturas distinccione geminatus Ideoque in homine
venit quia per se ipsum ab hominibus cognosci non potuit Sed inde
nobis consuluit unde despectum tulit Quia infirmitatem quam pro nobis
suscepit homo superbus despexit Ob hoc infirma et stulta
mundi elegit inferiora et sapienciora per que non cognoscebatur
confunderet Sicut cibum fortem invalidus infans capere non potest
nisi antea prius eundem in lacte sucum vertatur ut quo in cibo non po-
tuit uti sugendo poterit in lacte per carne ita et nos dum essemus
infirmi ad conspiciendum verbi eternitatem factum est ipsum verbum caro
ut enutriti per carnem forciores quidem effecti cibum solidum id est verbum deum
cum patre sempiternum contemplando ut angeli faciamur Prima
dona dei esse quibus nos nobis reos esse ostendit Qui dum
laceremus sub reatu culpe iustos nos esse credebamus Venit
pateretur in nubibus composuit semet ipsum Et de sua morte nobis
medicinam aptavit ut non ostenderet tantum vulnus esse sed sanato
Primum ad Jherusalem venit Christus sicut et ipse ait Non sum missus
nisi ad oves que perierunt domus ysrahel Ad Jherusalem enim ysrahel
primum venit sed quia non essent credituri propheta non tacuit dicens
Primus ad syon dicit Ecce adsum et ad Jherusalem Evangelistam
dabo Et vidi et non erat neque ex istis quisquam qui iniret consilium
et interrogatus responderet verbum Sed quia ad gentes transibit
sequitur Ecce puer meus suscipiam eum electus meus complacuit
sibi anima mea in illo dedi spiritum meum in illo iudicium gentibus
proferet Quali ordine nostre liberacionis nescierit dyabolus scivit
tamen quod salvatorem hominum Christus advenit Sed quod sua idem nos
morte redimeret ignoravit unde et eum occidit Nam si
ille Christum per mortem redimere humanum genus scivisset non utique
eum permisisset Quod novit diabolus pro salute humani generis Christum
venisse Evangelii testimonio docetur quia ut vidit cognoscendo pertimu-
it dicens Quid nobis et tibi fili dei venisti ante tempus perdere
nos Christus sic peccatum quod pena dignum est non admisit ita penam
peccati nostri suscepit Nec per indebitam penam sua debita ab-
lueret culpa nostram ut per hoc amitteret diabolus quos reos

tenebat dum unum interficeat qui nichil peccati admiserit. Hos
quos quasi iuste tenuit amisit quia iniuste redemptorem nostrum
occidit. Illusus est dyabolus morte domini quasi avis. Nam ostendit
Christus sue carnis mortalitatem quam intimendam ille appetebat. abscon-
dit divinitatem ut laqueum quo eum velud avem incautam prudenter
inretiret decipula. Nam si in nobis Christus non occideretur homo
diabolo ad debitum per prevaricationem non absolveretur. Diabolus dum in
Christo carnem humanitatis impetit que patebat quasi hamo divinitatis
eius captus est que latebat. Est enim in Christo hamus divinitas esca
autem caro. linea genealogia que ex ewangelio recitatur. Tenens
vero hanc lineam deus pater est de quo dicit apostolus Caput Christi
deus. Et lucas lineam generationis Christi ab imis ad summa concipiens
inchoat a ioseph et consummat in deum dum dicit qui fuit heli
et perficiens lineam generationis dicit qui fuit dei. Pro sacro dominus in infer-
num descendit ut hiis qui ab eo non penaliter detinebantur viam
aperiret revertendi ad celos secundum testimonium ysaye prophete dicentis
Posuisti in profundum maris viam ut transirent liberati. Viam
quippe Christus in profundum maris posuit quando in infernum
descendens sanctis iter ad celos revertendi demonstravit. Sancti
post tempus resurrectionis Christi statim ut de corpore exeunt mox ad celestem
habitationem ascendunt quod antiquis patribus non dabatur. Nam ante
adventum salvatoris quamquam sine pena supplicii tamen non in celo
sed in inferno sanctorum anime tenebantur. Pro quibus absolvendis dominus
in infernum descendit. Christus in celum ascendens discessit quidem
carne sed presens est maiestate secundum illud quod ait Ecce ego vobis-
cum sum usque ad consummationem seculi. Sedet Christus ad dexteram patris
non ut dexteram corpoream habeat pater sed dextera patris beatitudo est
sic sinistra miseria. De spiritu sancto XV

Spiritus sanctus creator est sicut pater et verbum teste propheta
Spiritus domini fecit me et spiraculum omnipotentis vivi-
ficavit me. Spiritus sanctus patris et filii est. Et inde
unum sunt pater et filius quia nichil habet pater quod non habeat
filius. Non enim una res una et duas substancias poterit simul
ab eis procedere et simul in esse nisi unum fuerit a quibus procedit.
Spiritum sanctum pignus accipit ecclesia ut per eum in uno corpore fierent

credentes sciunt pater et filius unum essencialiter sunt ipso salua
tore ad patrem dicente ut sint unum sicut et nos unum sumus
xps non tantum apostolis sed etiam ante spiritu sancto se missum testatur dicente propheta
accedite ad me et audite Non a principio in abscondito locutus
sum ex tempore antequam fieret ibi eram Et nunc dominus misit me et
spiritus eius Spiritus sanctus pro eo quod consolator sit paraclitus nuncupatur Na
latine paraclitus consolacio dicitur Et vere cum sacramentorum
occulta pro distribuit anime consolacionem prebet Credo equidem quod ma
gna leticia sentit qui aliquid revelante spiritu dicit dona sancti spiritus in
membris ecclesie sigillatim dividit et in singulis singula dona
tribuit xps autem omnem plenitudinem graciarum habuit de quo
ita legitur plenus gracia et veritate In ipso ergo omnis plenitu
do graciarum est qui singulis electis singula tribuit dona In spiritu
sancto omnis gracia donorum consistit Ipse enim prout vult gracia donorum
largitur alijs sermonem sapiencie alijs sciencie alijs fidei atque ita
unicuique virtute sancte spiritus diviso graciarum tribuit et in omnibus
idem unus habet Ipse enim in effabilia donorum quod conferre humanus
sermo non potest ante adventum domini prophete et pauci ex omni populo
ipsa dona sancti spiritus merebant Post adventum autem domini spiritus sanctus
cunctis est credentibus distributus iuxta quod per prophetam loquitur dominus
dicens et erit in novissimis diebus effundam de spiritu meo super
omnem carnem Cunctis enim in me credentibus gracia spiritus sancti est data
et neque in paucis nec in populo ysrahel sed in omni credencium multi
tudine spiritus sancti gracia manet Aliquando non dignis sed reprobis dona
sancti spiritus conferuntur Sic sauli data est prophecia et balaam Unde
et multi in fine dicturi sunt domino virtutes in nomine tuo fecimus
quibus dicturus est dominus nescio vos Unde sancti xpi adventum non tantum
plebis judee sancti prophete expectaverunt sed fuisse in nacionibus
plures quod sanctos veros prophecie donum habentes quibus per spiritum
sanctum xps revelabatur et a quibus eius expectabatur adventus
sicut iob sicut balaam qui xpi utique predicaverunt adventum
Conversio gencium veteri populo latebat sed tamen in deo cum filio er
at ut fieret et tunc apertis prophetis occulte per spiritum sanctum predi
cabatur adventus xpi sicut dicit propheta Cum appropinquaverit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

animi cognosceris dum advenerit tempus ostendetur. Nunc vero revelatum patet quod tunc carnalibus latebat, spiritualibus vero notum erat. Non dum tamen manifeste dicebatur eo quod tempus ostensionis non esset.

De ecclesia et heresibus xvj

Gemina est ecclesie pulcritudo, una quam hic bene vivendo consequitur, altera pro qua illud ex retributione glorificabitur. Ecclesia propter Christum gemine tribulaciones existunt, id est sive quas a paganis pertulit in martiribus sive quas ab hereticis perfert in diversis certaminibus. Utrosque autem per graciam dei compescuit partim sufferendo partim resistendo. Sancta ecclesia catholica contra gentilium atque hereticorum perfidiam pravitatemque summopere sapiencia et paciencia studet. Sed exercet sapiencia ad temptationem gladios. Causa permittende heretice doctrinis est ut probata ecclesia nam antea simplicitate tantum fide vigebat. Hereticorum ergo occasione propagati sunt doctores in fide et pariter sensus ecclesie magistri creverunt. Nam tunc clarius manifestatur veritas cum quando patuerit aliqua dissensio. Sancta ecclesia ideo dicitur catholica pro eo quod universaliter per omnem mundum sit diffusa. Nam hereticorum ecclesie in partibus mundi coartantur, hec vero orbe in toto orbe diffusa expanditur, Paulo atestante apostolo: Gracias ago deo meo pro omnibus vobis quia fides vestra annunciatur in universo mundo. Hereses autem mali quod mundi angulum aut in una gente inveniuntur quesita. Ecclesia vero catholica sicut per totum mundum extenditur, ita et omnium gencium societate construitur. Quid sunt heretici nisi qui relicta dei ecclesia privatas elegerunt societates, de quibus dominus dicit: Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aque vive et effoderunt cisternas dissipatas que continere aquas non valent. Causa hereseos quod sit, id est ad exercitacionem fidei. Vis vero pro qua sit obscuritas est divinarum scripturarum. Caligantes heretici aliud quam ipse res habent intelligunt, nec esse possunt quia ipsum quod existunt heretici non sunt. Male enim senciendo essenciam non requirunt, ad nichilum enim tendunt. Heretici ingenti studio mendacia sua distruunt et labore vehementi ne ad unitatem ecclesie veniant decertant.

de quibus pphetam cogrue dicit docuerunt lingwa sua loqui
mendacium et ut iniqua agerent laborauerunt Dum inuicem
heretici mutuo se lacerant quando alterutrum se se impugnabant
ab inuicem Sic tamen inuicem se se collidunt ut quasi ecclesiam
pari errore decertent Et qui inuicem sunt diuisi inadu͠ersi
tate ecclie simul conspirant Vm Eis qui propter quod tantum valeat
hereses uident habere veritatem Hoc respondendum est Non
ideo saluti proponendi sunt morbi quia plerumque in gnaliter
mundum occupant ut pro salute locum relinquant V. De heretic. xviij

N
on posse hereticos habere veniam nisi per ecclesiam
Chatolicam scit et amici Job non posse placare deum
potuerunt nisi per eius Job sacrificium obtulisset Opa bona
que heretici faciunt et iustitiam eorum nichil eis prodesse testante dno
per ysheremiam Quia aliq es mi ecce ego annuncio iustitiam tuam et
opera tua non proderunt tibi Heretici qualiter legem et prophetas ad
impleant expecto tamen quod catholici non sunt non est deus in eorum
conuenticulis ipso dno testante Ecce eos a facie mea et egrediantur
per moysen quippe et samuel legem accipe et prophetas quosque
ius heretici ope implere contendant propter erroris tam impie
tatem auultum dei priuantur et anis suos cetibus separant Paganus et
hereticus ille quamuis fuit cum dei populo Iste quia recessit a dei
populo utique recedentes a xpo ad dyaboli pertinent corpus Qui
ab idolatria ad iudaismum uel heresem transeunt iuxta prophetam de
malo ad malum egressi sunt et dominum non cognouerunt quia
de infidelitatis errore in alium errorem transeunt Cuius doctrina
quisque qui sequitur huius et filius nuncupatur scit et propheta
amorreum patrem et ceteam matrem esse ysrahel dominus di
nou utique nascendo sed mutando scit et in meliorem partem filii dei
nuncupantur qui precepta dei custodiunt Unde et nos non
natura sed adoptione clamamus dicentes pater noster qui es in celis Non
solum natiuitate sed etiam imitatione filios posse aliquos vocari
Nam iudei secundum carnem filii abrahe secundum conuersationem filii
dyaboli vocantur Et per hoc illi sunt semen abrahe qui ex eius
ei fide nisi qui eius generati sunt carne de errore auctore

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

trahit a quibusdam et nomen et culpa ut ipsius vocabulo ce-
sat. Cuius errorem et sequitur sicut ecclesie pergami in apoca-
lipsi dicitur tenentes doctrinam balaam et iezabel doctrina quoque
balaam dicitur habere naturis propter mutacionem non propter presen-
ciam corporalem De gentilibus xviij

Philozophi gencium non sic opportunitatem deum querentes
in angelos inciderunt prevaricatores factus quod est
illis dyabolus mediator ad mortem sicut nobis xpus
ad vitam Multum mundi philosophi predicant in dimensione tempo-
rum cursuque siderum ac discussione elementorum et tamen hoc non
nisi adeo habuerunt Volantes enim superbe ut aves per aere et
mergentes se in profundum ut pisces in mare et ut pecora gra-
dientes terram descripserunt Verumptamen totam mente eorum
auctorem intelligere voluerunt Quare non possunt animalia
bruta interrogare quia nesciunt raciocinari Ideo non dissimiles
gentiles homines animalibus quia talia non considerantes et ipsa am-
plius diligentes usque adeo suum cultum euanuerunt Via xpus est
si quis non ingreditur in ea non est quomodo veniat ad deum philosophi
autem mundi utique deum cognouerunt sed quia displicuit illis humili-
tas xpi in invia transierunt et non in via Ideoque euanescentes
gloria dei in vicario mutauerunt et rectitudine vie relinquentes
in anfractus ceciderunt errorum Primum vniuique est scire quod
appetat secundum vero est ut id quod appetit apprehendat Imperfecta
quippe sapiencia est quo tendas scire et nescire iter per quod
expediat ire Quid enim prodest si quis summis temporis libertatis
regionem videat et viam per quam ad illam pergit ignorat Extra patria
quisque querit sed viam perdidit Errando graditur non proficiendo Qu-
anto quia magis ambulat tanto magis abeo quod querit elongat
Qui viam regiam hoc est xpm deserit et si videt veritatem a longe
videt quia nisi per viam non est quomodo ad eam propinquet Quod si gradiens
per desertum leone incurrerit semet ipsum redarguat dum in diaboli
faucibus heserit De lege xix

Quia per quam itur ad xpm lex est per quam vadunt ad deum
hij qui ut est intelligunt eius scilicet scripturas altitudo quasi montes pascue sunt ad quos deo quisque

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

uisorum ostendit Pastue in deficientis refectorum inuenisse se con
gaudet In scripturis sacris quasi in montibus excelsis et uiri perfecti
habent sublimia intelligencie quibus gressus contemplacionis
quasi cerui erigunt et simplices quasi parua animalia inueniunt
modicos intellectus ad quos humiles ipsi refugiant Scriptura sacra
in firmis et sensu paruulis secundum historia humiliudet in uerbis
cum excellencioribus autem uiris altius incedit dum eis sua misteria
pandit ac per hoc utrisque manet communis et paruulis et perfectis Scr
iptura sacra pro unius cuiusque lectoris intelligencia variat sicut in
manna quod populo ueteri per singulos delectacione uarium dabat saporem
iuxta sensum enim capacitatis singulis sermo domini congruit Et dum sit
unicuique intellectu diuersus ipse tamen permanet unus Ideo in
uerbis sacris quedam obscura quedam aperta reperiuntur ut intellectum
lectoris et studium augeat Nam si cuncta paterent statim
intellecta uilia essent Rursus si cuncta clausa existerent confestim
diffidenciam gignerent Ne ergo de obscuris desperacio fiat ea
que manifesta sunt saciat Et ne de intellectis fastidium ea que
clausa sunt desiderium excitant Nam plerumque quanto magis latent
tanto magis excitacionem prebent In scripturis sacris sepe ea que
futura sunt quasi iam facta narrantur sicud est illud Decoravit me
sol et in sitim meam potauerunt me aceto Sed cur futura
quasi preterita scribuntur nisi ea que facienda sunt in opere iam facta
sunt diuina predestinacione Nobis igitur temporaliter accidunt que diuini
omnium sue tempore preuident Preterea prophecia rerum futurarum preteritis
miscetur rebus ut ita credentur illa futura quemadmodum ista cer
nuntur esse completa More enim suo prophecia de futuris loquitur
sicut in persona Jherusalem de caelo et sicut in persona Assirii de
hereticis perfectis diuinis plerumque et dicta ponuntur ideo quia non
operacione manuum deo sed dicendi imperio operatur sicut scriptum est
Dixit et facta sunt mandauit et creata sunt Quod in scriptis
sacris una bis repetitur sentencia aut confirmacionis causa est
aut misterij Sicut lex et gracia sicut iniquum et perfectum sicut
bonum et melius lex diuina in tribus distinguitur partibus id est
in historia in preceptis et in prophetis Historia est in hijs que gesta
sunt Precepta in hijs que iussa sunt Prophetia in hijs que futura

pronunciata sunt. Lex divina sentienda triplici est modo. Primo
ut historice, secundo ut tropologice, tercio ut mistice intelligatur.
Historice namque iuxta litteram, Tropologice iuxta moralem sentenciam,
mistice iuxta spiritualem intelligenciam. Ergo sic ystorice oportet nos
fidem tenere ut eam et moraliter deberemus interpretari et spiri-
taliter intelligere. Tria et septem decem precepta sunt. Sed
tria ad amorem dei pertinent, septem ad homines. Illa tria que ad
deum pertinent in una tabula scripta fuerunt, Reliqua septem in secunda.
In prima tabula trium mandatorum hoc est primum: Diliges dominum
deum tuum. In secunda honora patrem tuum et matrem. Hinc est quod
salvator scribe interroganti quod preceptum est primum in lege ait:
Audi ysrahel dominus deus tuus deus unus est. Hoc est primum.
Secundum vero simile est huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Un-
um namque preceptum de prima tabula dixit quod ad dei pertinet am-
orem, alterum vero de alia tabula quod ad homines pertinens dilectionem.

De regulis legis xpi

Septem esse inter ce-
teras regulas locucionum sanctarum scripturarum quidam
sapientes dixerunt. Prima regula est de domino
et eius corpore quod deus ad unum loquitur atque nunc in una persona
nunc caput nunc corpus ostendit sicut ysayas ait: Induit me ve-
stimento salutari quasi sponsum decoratum corona et quasi spo-
nsam ornatam monilibus suis. Unam enim personam duplici notabu-
lo nominatam et caput Christi sponsum et ecclesiam Christi sponsam
manifestavit. Unde notandum in scripturis quando specialiter
caput describitur, quando caput et corpus aut quando ad utrumque transeat
ad utrumque aut ab altero ad alterum. Sic quoque quid capiti quid corpori
conveniat prudens lector intelligat. Secunda regula est de domini
corpore vero et permixto. Nam videntur quedam uni convenire persone
que tamen non est una, ut illud est: Puer meus es tu ysrahel, ecce
delevi ut nubem iniquitates tuas et sicut nebulam peccata tua.
Convertere ad me et redimam te. Hoc ad unum non congruit. Nam
altera pars est cui peccata delevit et cui dicit meus es tu, et alteri
cui dicit convertere ad me et redimam te. Qui si convertantur
peccata eorum delentur. Habent enim regulam sic ad omnes loquitur scri-
ptura, ut et boni redarguantur cum malis et mali laudentur
cum bonis. Sed quid ad quem pertineat qui prudenter legit discernit. Tercia

regula est de littera et spiritu idem de lege et gratia lege per quam
precepta facienda ammonemur per quam vero operum iuuamur. Vel quia lex
non tantum historice sed etiam spiritualiter sentienda sit. Namque historice
oportet fidem tenere et spiritualiter legem intelligere. Quarta regula
est de specie generis per quam pars pro toto et totum pro parte accipitur. Veluti
si vni populo vel ciuitati loquitur deus et intelligatur omne integre
mundum. Sicut in psalmis Et adorabunt eum filie tire in mu-
neribus filie tire filie gentium a specie ad genus. Per tirum
vicinam tunc huic terre ubi prophetabat. Significabat omnes gen-
tes credituras in christo. Unde et bene sequitur. Vultum tuum de-
precabuntur omnes diuites terrarum. Sic et ysayam prophetam dum
aduersus assirium dominus comminetur dicens. Vt conteram assirium in terra
mea et in montibus meis conculcabo eum. Et erit babilon illa
gloriosa in regnis inclita sicut subuertit dominus sodoma et gomor-
ram nonne dum contra eam loquitur transit de specie adgenus et conuertit genera-
liter contra totum mundum sermone. Hoc est consilium quod cogitaui
super omnem terram et hec est manus extensa super omnes gentes.
Ita postquam sub persona babilonie arguit in vniuersum mundum dicens
et disperdam iniquitatem omnis terre et visitabo super orbem mala et
cetera que conueniunt ad inhabitatores mundi pertinentia rursus ad eandem
quasi de genere ad speciem reuertitur dicens que ei ciuitati specia-
liter conueniat. Ecce ego suscitabo super eos medos. Nam regnante
baltasar a medis obtenta est babilonia. Sic et in honore egipti
ex persona eius totum vult intelligere mundum dicendo. Et concurrere
faciam egipcios aduersus egipcios regnum ad egiptum non inlata
regna quam vnum habuisse regnum scribitur. Quinta regula est de tem-
poribus. Per quam aut pars maioris temporis partem maiorem indicat.
Sic est de triduo dominice sepulture. Dum non tribus plenis diebus
iacuerit in sepulchro sed tamen a parte totum triduum accipitur. Vel
sicut illos quadringentos annos predixerat deus filios ysrahel
in egipto futuros et sic inde egressuros qui tamen durante ioseph
in egipto dominati sunt. Item alia pars ut est illud et erunt dies
vite hominis centum viginti dum tantum centum usque ad diluuium

inveniat ex quo hec a domino statuta sunt. Ubi iterum aperte totum
subiungit quia non statim post quadringentos annos egressi sunt ut
fuerat repromissum. Sed quadringentis xxx annis peractis ab Eg-
ipto recesserunt. Ad hanc temporum regulam pertinent et illa que
dum adhuc futura sunt quasi iam gesta narrantur ut est illud foderunt
manus meas et pedes meos dinumeraverunt omnia ossa mea
et diviserunt sibi vestimenta mea et his similia. In quibus que
adhuc facienda erant iam facta narrantur. Sed quod aliquis facienda
esse narrat providiat secundum nos dicitur. Quando vero que futura sunt
iam facta dicuntur secundum dei eternitatem accipienda sunt quia que nobis
adhuc futura sunt apud dei predestinationem iam facta sunt apud
quem omnia facta sunt que futura sunt. Sexta regula est de recapitula-
tione. Recapitulatio enim est dum scriptura redit ad illud cuius
narratio iam transierat sicut cum filios filios Noe scriptura commemo-
rasset dixit illos fuisse in linguis et gentibus suis. Et tamen po-
stea quasi hoc etiam in ordine temporum sequeretur. Et erat inquit
omnis terra labia unius et vox una omnibus erat. Quomodo ergo
secundum suas gentes et secundum suas linguas erant si una lingua er-
at omnibus nisi quia ad illud quod iam transierat recapitulando est reversa
narratio. Septima regula est de dyabolo et eius corpore quia sepe
dicuntur ipsius capiti que sui magis quam membri corporis. Sepe vero
eius membris deputantur et non nisi capiti congruunt. Ex nomine
quippe corporis intelligitur caput ut est illud in Evangelio de
zizaniis tritico admixtis dicente domino inimicus homo hoc fecit. Ho-
minem ipsum dyabolum vocans ex nomine corporis caput designans. Item
ex nomine capitis significatur corpus sicut in Evangelio dicitur. Duodecim
vos elegi et unus ex vobis diabolus est. Judam utique indicans qui
diaboli corpus fuit. Appostata quippe angelus omnium iniquorum caput est et
huius capitis corpus sunt omnes iniqui. Sicque cum membris eius
unum est ut sepe quod corpori eius dicitur ad eum potius referatur.
Rursus quod illi ad membra iterum ipsius derivetur. xxi De differentia testamentorum

Quidam ideo non recipiunt vetus testamentum XXI
propterea quod aliud agatur in tempore isto aliud in novo
intelligentes quod deus quid cuique congruerit tempora
magna quadam distributione concesserit. Sic in lege imperatur nupta-

ab in evangelio virginitas. In lege oculum pro oculo auferre, in
evangelio prebere percucienti maxillam alteram. Sed illa pro tempore
singuli populo ista vero presto utraque tamen pro tempore sua que quemadmodum
comodans. Et tamen pro ista mutacione non est credendus deus in-
mutabilis sed potius inde admirabilis credendus est quia manens in-
mutabilis quid cuique ut diximus tempori comodum fuit magna
cum distribucione decrevit. Subiecti testamento minori culpe erant peccata
quia in eo non ipsa veritas sed verba veritatis aderant. Nam in
testamento novo preceptis clarioribus manifesta queque que nullo populo
umbra veritatis defuerant deferenda est nobis precipit. Illuc
enim fornicacio et retribucio iniurie permissa sunt nec nocebant, in
testamento autem novo hec qui animadversione dampnantur si admittantur.

De simbolo et oracione xxij

Fidei simbolum et
dominica oracio pro tota lege parvulis ecclesie ad celorum regna
sufficit capessenda. Omnis enim latitudo scripturarum
oracione earum in eadem dominica et simboli brevitate concluditur. Unde et
propheta ysayas dicit: abbreviatum audivi a domino deo exercituum super
universam terram. Attendite et audite eloquium meum. Sed hec abbrevi-
acio autem illud intelligitur quod dominus dicit omnem legem et prophetas
in duobus preceptis dilectionis dei atque proximi pendere aut propter ipsam
oracionem dominicam vel simboli brevitatem in quibus ut predictum est
continuis omnem scripturarum cohartavit latitudinem.

De baptismo et communione xxiij

Solam ecclesiam catholicam habere bapti-
smum ad salutem zacharias propheta testatur. In die
inquit illa erit fons patens in domo david et domus
habitantibus in iherusalem in ablucionem peccatoris et menstruate. Domus
quippe david et iherusalem christi ecclesia est in qua manavit fons in ablu-
cionem peccatorum. Heretica autem id solum imaginaria ostentacione habet. Sicut
ideoque illis baptismus non ad remissionem peccatorum sed ad supplicii testim-
onium datur. Pro solo reatu originali luunt in inferno nuper nati in-
fantuli infantuli penas si renati per lavacrum non fuerint. Proinde
qua causa nuper nati dampnantur infantes si non regenerantur quia ori-
ginali noxietate pro mittuntur? cur parvuli peccato originali carentes
per baptismum et non dum proprium habentes delictum absque penis que

ceteris Hec igitur causa est baptismum cum a pena eterna
non auferat et omnis supplicio liberat. Cum si a pena penitus liberaret
per baptismum homines ipsum putarent baptismum penitus non illud eternum.
Ergo soluto reatu peccati manet tamen quedam temporalis pena ut
illa ferventius vita requiratur que erit a penis omnibus aliena. Ullus
negat fidelium etiam post baptismum quo delentur peccata cottidie quo
divini ministerio spiritus sumus ad deum posse converti quibus sine intermissione
sit agendum numquam tamen sufficienter. Qui in materno utero sunt ideo
cum matre non possunt baptizari quia qui secundum adam adhuc non est
renatus secundum christum non potest. Regeneratio enim dici regeneratio nequaquam poterit
quam generatio non precessit. Qui intra ecclesiam non ex dignitate ecclesie vivunt
sed fidem quam verbo tenent operibus destruunt de ipsis legitur. Multipli-
cati sunt super numerum ut subaudias in regno predestinatos qui sce-
lerate vivunt in ecclesia et communicare non desinunt putantes se tali co-
munione mundari discunt nichil ad emundationem proficere sibi dic-
ente propheta. Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scela
multa. Numquid carnes sancte auferent a te malicias tuas et apostolus
Probet autem se ipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat.

Dei fluctus adversitate nullus **De martirio christianorum**
non frangitur sed pro veritate defensione ultro se certamini
offert nec numquam pro veritate diffidit. Sepe ex discipulis
ad martirium eliguntur qui suos doctores ad coronam precedunt.
Et qui sunt ordine postremi fiunt non numquam in certamine primi.
Vir sanctus intra se in agone debet offerre iustitiae sed tamen si agonis
fructum viderit uberrimum non debet declinare laboris periculum.
Quod si maior est labor quam animarum fructus declinandus est
labor quam minimum committat augmentum. Utrumque enim fecit apostolus
qui et periculis se obtulit ubi maxime anime lucrum vidit
et sapienter se a periculo abstulit in quo potiorem laborem quam lucrum
esse perspexit. Ultro se paulus apud ephesum periculis obtulit quia
potius periculo lucrum vidit. Damasceno autem ideo a periculo subtraxit
semet ipsum quia nullum periculi ipsius prius arbitratus est fructum.
Distat quomodo se ad martirium offerat quisque ultro vel quomodo
invicta sententia dei exigatur ab alio et quis non vincit ipse ducatur
nisi quod et propter gloriam futuram de certamine iusti gaudeant et propter

passionis violencia refugit subire quod dolet. Accipe exemplum audendi
sub trepidacione martiri de usu bellandi in quo exercitatus quisque in
prelio certamen aggreditur et per timorem audaciam movet. Item accipe
exemplum martiri de reparacione humani corporis ad salutem dum quisque
et de spe reparacionis gaudet et de incisionibus seu amarissimis
pocionibus meret. De sanctorum miraculis xxvi

Et si apostolis virtus data est signorum propter fidem generandam
nutriendamque ecclesie tamen data est virtus operum propter
fide ornanda et tamen in operibus apostolis plus erat mirabi-
lis virtus operum quam virtus signorum. Ita nunc et in ecclesia plus est
bene vivere quam signa facere. Quod autem ecclesia non ea miracula
faciat quod sub apostolis faciebat ea causa est quia tunc oportebat
mundum miraculis credere nunc vero credentem oportet bonis operibus
coruscare. Nam ideo tunc signa fiebant exterius ut interius
fides roboraretur. Iam in fide miracula quicumque querit vanam gloriam
ut laudetur requirit. Scriptum est enim lingwe in signum sunt non
fidelibus sed infidelibus ut queratur. Nam paulus dicit signum non
est fidelibus necessarium quia iam crediderunt sed infidelibus ut qui
tant. Nam paulus pro credencium infidelitate patre in virtutibus
curavit. Infirmitatem vero thimothei fidelem non oracione sed medici-
naliter temperavit ut novis miracula pro incredulis non pro fidelibus fie-
rent. Antequam antecristus appareat virtutes ab ecclesia et signa cessabunt
quatinus ea quasi abiectorum persequatur audacius. Ob hanc utilitatem cessabunt
sub antixpo ecclesia miracula et virtutes ut per hoc sanctorum clareat
paciencia et reprobos qui scandalizabunt levitas ostendit
et persequencium audacia ferocior efficiat. De antixpo et eius signis
Omnis qui secundum xpiane professionis normam aut non vivunt aut ...
cedant aliter docet anti xpus est. Plerique quod autem antixpus
tempora non inspiciunt sed et tamen in membris antixpi
inveniendi sunt. Antequam veniat antixpus multa eius membra
precesserunt et pravis actis merito caput suum prevenerunt secundum
apostoli sentenciam qui iam iniquitatis misterium operari affirmat ...
antequam reveletur. Magnitudo signorum fiet sub antixpo ut electi
si fieri potest in errorem mittantur. Sed si electi quomodo in errorem

sunt mittendi Ergo ibunt in errorem tribulacionis ad modicum
pre multitudine prodigiorum non tamen deiciendi sunt a stabilitate
sua terrore impulsi atque signorum Unde et ideo ponit si fieri potest
quia electi perire non possunt sed cito resipiscentes cordis errore
religione cohercebunt scientes hoc esse predictum a domino ut dum
hoc fecerint adversarii non conturbent Sed eciam facturum esse prodigia
et signa dum venit antichristus ut eciam electis quidem cordis figment
scrupulus Quem tamen cito expugnabit in illis racio per quam sciunt
indeceptione reproborum et electorum probacione eadem signa fieri in quo
tempore paciencia gloriosi erunt sancti non prominencia sicut martires fu-
erunt priores Illic enim et persecutores persecuti ebunt quia non solum
cont persequentes sed eciam cont miracula coruscantes dimicaturi
sunt Utrumque sub antichristi temporibus cont eciam desevet
sinagoga quod in ipso adventu salvatoris christianos est persecuta Su-
inicitures diabolus exercuit crudelitatem magna eciam ligatus
crudelior tamen erit sub antichristi temporibus quando eciam erit solutus
Nam si ligatus tanta facere potuit quanta solutus faciet Quanto
propinquius finem mundi diabolus videt tanto crudelius persecucionem
exercet ut quia se continuo dampnandum conspiciat socios mul-
tiplicet cum quibus gehenne ignibus addicatur Quanto breve tempus
videt sibi restare diabolus ut dampnet tanto in magna persecucionis
ira movetur divina permittente iusticia ut glorificent iusti sic
sident iniqui et ut durior diablo crescat dampnacionis sentencia

Inchoacio pacis sanctorum est. De resurreccione xxxviij
in hac vita non perfecta est nunc autem erit plenitu-
do pacis dum ad dei contemplacionem absorpta carnis
infirmitate convaluerint Resurreccio mortuorum ut ait apostolus
in virum perfectum in mensura etatis plenitudinis christi futura est
in etate scilicet iuventutis que profectu non indiget et absque inclinacione
defectus ipsius exuberans pro et plena est et robusta Quam-
vis nunc filios dei nomine homines fideles vocent tamen expec-
tant hanc fructum corrupcionis paciunt adhuc iugo servitutis addicti
sunt accepturi plena filiorum dei libertatis dum corruptibile hoc
induerit incorrupcionem hunc deus per specialem agnoscit in futuro
aut quisque electus facie ad faciem presentabit ut ipsam speciem

contempnet quod per speciem speculum videre conatur. In hac vita electos
numerum ad dexteram permanentem et reproborum qui ad sinistram iuri
sunt ecclesiam dei complere in fine autem seculi et zizania a frumento distingui

De Judicio christi

Iudicii diem novit christus sed ignorare se in ev
angelio dicere et scire discipulis noluit. Nam dum
dicitur idem dominus per prophetam dies ultionis in corde meo
iudicat se non nescire sed nolle iudicare. De domo domini sic scriptum
est incipit iudicium a domo dei. Electi enim domus dei hic per flagella iudicantur
impii vero illic ad dampnationem iudicandi sunt. Et unde sequitur
Si autem primum a nobis quis finis illorum qui dei ewangelio non
crediderunt. Ad districti examen iudicii neque iusticia iusti secura
est nisi pietate divina ut ipsa iusticia quam quisque iustus a deo iusti
ficante iustificetur. Alioquin apud deum et ipsa iusticia iusti peccatum
est. Inde est quod ait Job Innocentem et impium ipse consumit.
Consumit quippe adeo innocentem quia dum ipsa innocencia liquido requi
sita et divine innocencie comparata nichil efficit nisi et ibi mi
sericordie pietate homo iustificetur. Consumit autem et ideo impium
quando examinis divini subtilitate requirit eius quia detecta impietas
iudicata dampnatur. Consumit innocentem et impium simul sine carnis
non pena dampnationis doctus perit indoctus moritur morte carnis
non pena dampnationis. Omnia autem pergunt ad unum locum dum in
te corporali in terra et iusti et impii revertuntur. Retributio
autem dissimilis statuitur per salomonem dicitur. Quid plus habet sa
piens a stulto nisi quod illuc pergit ubi vita est. Nam ubi vita
est non pariter pergunt. Gemina punitur sentencia impius dum
autem hic pro suis meritis mentis cecitate punitur veritatem ne vide
at autem dum in fine dampnabitur ut debitas penas exsolvat.
Geminum est divinum iudicium unum quo et hic iudicantur ne illuc
iudicentur. Ideo quia quibusdam ad purgationem temporalis proficit pena
quibusdam vero hic id est hac dampnatio et illuc perfecta superatur.
Presidio in iudicio reprobi humanitatem christi in qua iudicatus est aude
bunt ut doleant divinitatem vero eius non videbunt ne gaudeant.
Quibus enim divinitas ostenditur utique ad gaudium demonstratur.
Pro diversitate conscienciarum et mitis apparebit in iudicio christus electis

et reprobis terribilis. Nam qualem conscientiam quisque tulerit
talem iudicem habebit, ut manente in sua tranquillitate Christo illis
solis terribilis appareat quos conscientia in malis accusat. Unde est
differentia et ordines hominum in iudicio, scilicet electorum et reproborum,
qui tamen dividuntur in quatuor. Perfectorum ordo unus est qui cum
domino iudicat, alius qui iudicatur, utrique tamen cum Christo regnabunt. Simi-
liter et ordo reproborum partitur in duobus, dum hii qui intra sanctam
ecclesiam sunt mali iudicandi sunt et dampnandi. Qui vero extra
ecclesiam inveniendi sunt non sunt iudicandi sed tantum dampnandi.
Primus igitur ordo eorum qui iudicantur et pereunt obponitur illi ordi-
ni perfectorum in quo sunt hii qui non iudicantur et regnant. Tercius
ordo eorum qui iudicantur et regnant illi ordini est contrarius de quo
sunt qui iudicantur et pereunt. Quartus ordo eorum qui non iudicantur et pereunt
regnant obponitur illi contrario ordini in quo illi sunt qui non iudicantur et pereunt.

Dupla plena est dampnatorum **De gehenna xxix**
in gehenna, quos et mentem urit tristitia et corpus
flamma iuxta magnitudinem ut qui mente (?) peccaverunt (?) corpore
perficerent, corpore simul et animo puniantur et corpore. Ignem ge-
henne ad aliquid lumen habere, ad aliquid non habere, hoc est ha-
bere lumen ad dampnationem ut videant, ut videant impii unde
doleant, et non habere ad consolationem ne videant unde gaudeant.
Apta sit comparatio de camino trium puerorum ad exemplum ignis ge-
henne. Nam sicut ille ignis non arsit ad tres pueros supplicium
sed arsit ad comburenda ligamina vinculorum, ita ignis gehenne et
lucebit miseris ad augmentum poenarum ut videant unde doleant
et non lucebit ad consolationem ne videant unde gaudeant. Item
huius vite et future infelicitatis miseria multa distinctio est. Illuc
et enim miseria est propter cruciationem dolorum et tenebre sunt
propter lucis adversionem. Quorum unum in hac vita idem miseria est,
aliud non est. In inferno autem utrumque est. **De penis impiorum xxx**
Sicut fasciculi lignorum ad combustionem de similibus colli-
guntur, ita in iudicii die similis culpe reos pares sibi
iungentur ut ex equo pena consimili gat (?) quos infausti (?)
quos actio similes fecit et in malo. Sicut unusquisque iustus in
futuro iudicio pro quantitate virtutum glorificabitur, ita et unusquisque
impius pro necessitate quantitate facinorum condempnabitur. Nec deerit

in suppliciis futuris dampnacionis ordo sed iuxta qualitatem criminum
districcio erit poenarum propheta firmante De quarum quatuor supra
suppliciis additur eciam defunctis pena Sicut apud inferos de diui
te superbo predicat ewangelicus sermo perurgendo inde supplicio dic
ecia psalmista Commoti amoueantur filii eius et mendicent impii
eiciantur de ciuitatibus In iudicio puniendi sunt mentibus dolore ex quo iusti
sunt iustos virtutis glorie beatitudine meruisse Cunctis viden
tibus est precipitandus diabolus qui sub aspectu omnium bonorum angelorum
et hominum cum eis qui de parte eius erunt in ignem eternum mittendus
est Dum sublatus fuerit dyabolus ut dampnetur multi electi qui in
corpore inueniendi sunt videntes tali sentencia ipsum esse punitum
quo terrore purgandi sunt Quia si quid eis ex corpore adhuc
peccati remanserit metu ipso quo diabolum dampnari conspiciunt
purgabunt Hinc est quod ait Job Cum sublatus fuerit impius
timebunt angeli et exterriti purgabuntur Multos posse pre
cavere in die iudicii qui nunc electi esse videntur et sermo dominus propheta
vocabit mons iudicium ad ignem et deuorabit abissum multam et comedit
partem domus pars quippe domus deuorabitur quia illos eciam in
fernus obsidebit qui nunc esse in preceptis celestibus gloriantur
De quibus dominus dicit Multi dicent michi in illa die domine domine
nonne in nomine tuo prophetauimus et in nomine tuo demonia eiecimus
et virtutes multas fecimus Tunc confitebor illis quia numquam noui
vos Discedite a me qui operamini iniquitatem nescio qui estis

Non faciet cor iustorum dimissum **De gloria sanctorum xxxi**
in futurum compassione dampnatorum condolendi affeccio
ubi tantum erit sanctorum de dei contemplacione gaudium ut tri
sticie nullus tribuatur in teris locus Sicut et comparatus color candidus
nigro colore fit pulcrior ita et requies sanctorum comparata dampnacioni
malorum gloriosior erit Sic iusticia iniusticie sic cuiusque vicio Ceterum
ergo gloria sanctorum dum debita dampnatur impius pena post resurreccionem
suis in carne promissa est celorum ascensio dicente ad patrem Christo Volo
et ubi sum ego et ipsi sint mecum Si enim membra capitis sumus et
unum ipse et in nobis est Christus utique ubi ipse ascendit et nos ascensu
ri sumus

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Omnis qui secundum deum ·l· De Sapientia
sapiens est beatus est / Beata uita cognicio diui-
nitatis virtus boni operis est / virtus boni operis fructus
eternitatis est / Qui secundum seculum sapiens est secundum deum stu-
ltus est / Unde et apostoli / Stultus nisi quid factus est omnis ho-
mo a sciencia sua premium est sciencie studium querere deum / deum
honestatis vite ad innocencie opere / Nullus sapienciam dei plene
recipit nisi qui se abstrahere ab omni actione curauerit / Unde
et scriptum est sapienciam scribe in tempore ocij et qui minoratur
actu ipse percipiet eam / Non adque intelligencie artem peruenisse
qui scit secreta dei se penetrare non posse / Tunc autem deum perfecte
non cognoscimus quando eum perfecte nos scire denegamus / Interdum

quedam nos scire queunt Nullus autem in culpa maior est quam
ille qui deum nescit Inuestigatorum in multos est querere sed paucos
est inuenire Ea autem que super hominis intelligenciam sunt scrutanda
non sunt Ridiculosum super hominis intellectum est querendum non est Con
silio autem diuino reseruandum est ut homo credat iusticia que diuine
placuit voluntati Non enim poterit esse iniustum quod iusto complac
uerit Omnis sapiencia sciencia [illegible] veneris sentencia
illa vera est ista dubia Ad maiorem culpe cumulum pro parte scire
quod quis quod sequi debeat et sequi nolle quod sciat Vnde dominus seruus
qui sciens voluntatem domini sui et non faciens digna vapula
bit multis Et iacobus scienti aliquid bonum et non facienti peccatum est
Simplicitatem cum ignara vocari stulticia simplicitatis vero cum
prudencia vocari sapiencia Vtile est multa scire et recte viuere
Quod si vtrumque non valemus melius est ut bene viuendi studium
quam multa sciendi sequamur Non pertinere ad beatitudinem quamquam
sciencia verum non esse beatum multa scire sed esse magnum beate viue
re Nichil prodesse homini scire prudenciam cum ignorancia dei et nichil
obesse scientibus deum ignorancia mundi perfecte autem scit qui deum
principium et ista non posse sed per deum scit Nichil obest cuique si pro simplici
tate aliquid de elementis indigne senciat dummodo de deo recta pronunciat
recta quamuis de incorporeis corporeis que naturis nequeat quis
disputare beatum tamen illum facit vita recta cum fide De fide

Non posse aduenire beatitudinem peruenire nisi per fidem
Beatum autem esse qui et recte credendo bene viuit
et bene viuendo fidem rectam custodit Deus si
creditur merito inuocatur et queritur ac pro hominibus cui perfecte laudatur quando
et creditur Non tamen id credendum est quod sensu carnis dinoscitur
sed magis quod intellectu mentis conspicimus id est deum Sine fide nemo
potest placere deo Omne enim quod non est ex fide peccatum est
Ad fidem nequaquam extorquetur sed racione atque exemplis suadetur
Quibus autem exigitur violenter perseuerare remediis non potest ex
emplo ut ait quidam nouelle arboris cui si quis cacumen violenter
impresserit denuo dum laxatur in id quod fuerat confestim reuertitur
sic homo libero arbitrio conditus sua sponte diuertitur a deo ita

propria mente quisque credendo recurrit ad deum ut libertas ag-
noscatur arbitrii propria voluntate et beneficium gratiae percepta
fidei veritate In corde respicit deus fidem ubi non se possunt homines
excusare Qui simulant veritatem confessionis et corde retinent errorem
impietatis Sicut nichil proficit fides que ore retinetur et corde non
creditur ita nichil proficit fides que corde tenetur si ore non profertur De
tali enim fide propheta ita obiurgat quosdam dicens periit fides ablata
est de ore eorum fides enim que corde creditur oris confessione ad salutem profe-
rtur Vacuam esse sine operibus fidem et fructus sibi de sola fide pla-
udit qui bonis operibus non ornatur Qui crucem portat debet mundo
emori Nam ferre crucem mortificare se ipsum est ferre et non mori
simulatio ypocritarum est Qui per fidem cognitionem dei habent
et operibus obstruunt exemplum balaam sequuntur qui cadens ope-
ratos oculos habuit per contemplationis fidem Carnales fidem
querere non pro virtute animi sed pro commodo temporali Unde et dominus dicit
Queritis me non quia vidistis signa sed quia manducastis ex panibus
Christianus malus dum secundum ewangelii doctrinam non vivit etiam
fidem quam verbo colit oborta temptatione facile perdit Multi fide
tantum christiani sunt opere vero a christiana veritate dissentiunt
Multi quoque fidem christi ex corde non amant sed eandem humano ter-
rore per ypocrisim tenere se simulant Et qui esse non possunt
aperte mali per terrorem fiunt boni nolentes Amatores mundi pug-
nant aliquando pro fide et aliis quidem proficiunt ipsi vero amore terre-
no implicati celestia non requirunt sed verbo tantum fidem defendunt
Quidam pro fide etiam hereticos vincunt sed per arrogantiam eos qui
intra ecclesiam sunt contempnunt adversarios quidem fidei confutant
per infidelitatem sed fideles premunt fastu superbie De caritate

Quamvis non nulli fide atque operibus suis videantur esse
precipui tamen quia privantur a caritate fraterne dilectionis
nullum habent incrementum virtutis Nam sic ayt
apostolus Si tradidero corpus meum ut ardeam caritatem autem non
habuero nichil michi prodest Sine amore caritatis quamvis quis
credat ad beatitudinem pervenire non potest quia tanta est caritatis
virtus ut etiam prophecia et martirium nichil sine illa esse credantur
Nullum premium caritati pensatur caritas enim virtutum omnium obtinet

principatu Unde et vinculum perfeccionis caritas ab apostolo dicitur eo quod
universe virtutes eius vinculo religentur Dileccio dei morte patuit
dicente Salomone Valida est ut mors dileccio Hic caritas quia
sicut mors violenter segregat hominem a mundano et carnali
amore Qui dei precepta contempnit deum non diligit neque enim
regem diligimus si odio leges eius habemus Tenenda est cum summis
viribus unitas caritatis et quanto se quisque subtrahit mundo tanto opus
est ut se asstringat bonorum consorcio Caritas in dilecione dei et proximi
constat Servat autem nisi dileccionem dei quia caritate non dividitur
proximi qui a fraterna societate se tenuit a divine caritatis participacione
privatur Nec potest deum diligere qui nescit in proximum dileccione errare
Christus deus est et homo Totum ergo Christum non diligit qui hominem odit
Bonorum igitur discrecio est non odire personas sed culpas et vite debita
consulere non spernere sed probare Quod perfecti sunt in dei amore sepe viam
superare disponunt sed pondere viciorum gravati rursus ad ea vicia que obstant
relinquere revolvuntur De spe

Qui male agere non desistunt vana spe de dei pietate
indulgenciam requirunt Quam recte quererent si
ab actione prava cessarent Metuendum est valde ut neque
per spem ne mea que promittit deus presumat peccator neque quia iuste
peccata distringit veniam desperet Sed utroque periclo evitato et a ma-
lo declinemus et de dei pietate veniam speremus Omnis quippe
iustus spe et fortitudine vita qua innititur illum ad gaudium spes erigit
munit ad formidinem terror gehenne ad dicat De Gracia

Interdum peccantibus nobis sua deus dona non retrahit
ut ad spem divine propiciacionis mens humana consurgat
via non possit cursum spernere quam peccante suis bene
ficiis ad se provocat redire Confessionem hominis non esse humane
virtutis Nam si confessionem boni operis non nobis deus operatur ait
propheta dicit confessio et magnificencia opus eius Ab illo enim nobis
omnia bona sua gracia preveniente donantur Nam nichil boni
operis dedimus pro quo confessionem fidei acciperemus perfectus
hominis donum dei est nec a se potest quisque sed a domino corrigi Non
enim quidquam boni habet proprium homo cuius vita non est eius testante

prophetam Scio domine quia non est hominis via eius nec viri est ut
ambulet et dirigat gressus suos Sciant liberi arbitrii defe-
nsores nichil posse in bonum sua prevalere virtute nisi divine
gracie sustentent iuvamine Unde et dominus dicit per prophetam
perdicio tua ysrahel tantum in me auxilium tuum Quasi diceret
ut pereas tui est meriti ut salveris mei auxilium hominis meritum
superna gracia non ut veniat invenit sed postquam venerit facit Atque
ad indignam mentem veniens sibi facit mea meritum quod remuneret
quod solum invenerat quod puniret Quid enim ipse ille latro meruit
qui de faucibus crucem ascendit de cruce paradisum adiit Reus
quidem ille et fraterno sanguine venit cruentus sed divina gracia
in cruce mutatur Sciendum quod et nostra sit iusticia in hiis que recta agimus
et dei gracia eo quod ea mereamur Hec nisi et dantis est dei et accipi-
entis est hominis sicut et panem nostrum dicimus quem tamen accipere
postulamus Spiritualis gracia non omnibus distribuit sed uni modo alteri
datur Non enim fides est omnium quod liquet et si plurimi suscipiant
opus tamen fidei non conservant In divisione donorum diversi pari-
ter diversa dei munera non tibi conceduntur omnibus omnia ut sibi per hu-
militatis studio quod alter amittat in altero Nam quod in ezechiele
animalium ala alteram ad alteram percutit virtutes designat sanctorum
mutuo se sibi affectu provocancium atque alterno exemplo invicem sese
excudencium Munera graciarum aliis ista aliis vero donantur illa nec
dant uni habere unum ut non egeat alterius posse fieri dubium non
est ut hii quos quidem virtutum excellencia antecedunt dei repe-
tina preveniente gracia quosdam compendio sanctitatis preveniant et dum se
quosque posteriori subito efficiunt virtutes primi Dum quisque
aliquod donum accipit non appetat amplius quam quod meruit ne
dum alterius membri officium arripere temptat id quod meruit perdat
Conturbat enim corporis ordinem totum qui non suo contentus officio
subripit alienum Mala enim dona ideo ad dampnacionem accipiunt
quia non ad dei laudem sed ad suam vanitatem utuntur homines male
utuntur qui ea que illis a deo donata sunt in malos usus assumunt
sicut ingenium sciencia et cetera dei dona Multa dei dona gaudemus
que nos a deo percepisse cognoscimus Nam quod sapientes sumus quod divites

quod potentes existimus non alterius sed proprio divino munere sumus. Utamur ergo optime divinis beneficiis quatenus et deum non peniteat dedisse et nobis accepisse sit utile. Auferre deus dicitur homini donum aliquod quod homo non habuit, id est quod accipere non meruit. Sic et obdurare deus dicitur hominem non eius faciendo duriciam sed non auferendo eam quam sibi ipse nutrivit. Non aliter deus et obcecare quosdam dicitur non ut in eis eandem ipse cecitatem faciat sed quod pro eorum inutilibus meritis cecitatem faciat sed quod pro eorum inutilibus meritis cecitatem eos ab eis ipse non auferret. Pleris que bona dei dantur, perseverancia vero boni non datur. Et inde est quod quidam principia habent conversionis bona fine vero mala claudunt. Electi vero et conversionis donum accipiunt ac perseverancie donum. Earum causa est quod quidam et bene incipiunt et bene finiunt. De predestinatione

Gemina est predestinatio sive electorum ad requiem sive reproborum ad mortem. Utraque divino agitur iudicio ut semper electos superna et interiora sequi faciat semperque reprobos ut in infima et exteriora delectentur deserendo permittat. Sicut ignorat homo terminum lucis et tenebrarum vel utriusque rei quis finis sit, ita plerumque nescit quis ante suum finem luce iusticie perveniat vel quis pravorum tenebris usque in suum finem obscuretur aut quis post lapsum tenebrarum conversus resurgat ad lucem. Cuncta hec deo patent, hominibus vero latent. Quamvis iustorum conversacio in hac vita probabilis sit, incertum tamen est ad quem sint finem predestinati, sed omnia reservare futuro examini. Mira dispositio est superne distributionis, per quod iustus hic amplius iustificatur et impius amplius sordidatur. Malus ad bonum aliquando convertitur, bonus ad malum aliquando reflectitur. Vult quis esse bonus et non valet, vult alter esse malus et non permittitur. Interea datur ei qui esse vult bonus, alius nec vult nec ei datur ut sit bonus. Iste nascitur in errore et moritur, ille in bono quod cepit usque in fine perdurat. Tam diu iste stat quousque cadit. Ille male diu vivendo in fine salvatur respectu quo queritur ut prodesse in bono usque nec prevalet. Vult nocere malus et non valet. Iste vult deo vacare et ipso impeditur. Ille negociis implicari cupit nec perficit

donatur mali bonis bonus dampnatur principio impius honoratur
punito Et in hac tanta obscuritate non valet homo divina secre
ta disposicionis et occultum predestinacionis perpendere ordinem **De**

Conversione

Non inchoantibus premium promittitur sed
perseverantibus datur Sicut scriptum est Qui perse
veraverit usque in finem hic salvus erit Tunc enim placet
deo nostra conversio cum bonum quod inchoamus perseverante fine conplemus
Nam sic scriptum est ve hiis qui sustinenciam perdiderunt et opus
bonum non consumaverunt Indulgencia peccatorum querenda est ubi vel
cum vel qualibus datur ubi quippe ubi intra ecclesiam catholicam Quam
nisi ante adventum exitus diem Quia ecce nunc tempus acceptabile
ecce nunc dies salutis Qualibus nisi conversis quod per humilitatem ad
parvulos transierunt mundorum De quibus dicitur talium est regnum celorum
Nemo perpendere potest quanti sit ponderis iniusticia vel quanti fulgoris
radius iusticia vel quanti fulgoris radio iusticia clareat nisi quis
prius tota conversatur mente ad deum quatenus ipso lumine quo illustratur et
sua feditatem cognoscat et lumen quod ceco corde non intuebatur
intelligat Tunc autem inattingibilem intelligi posse iusticiam
dum quisque sequi conversus temptaverit quia lux non intelligitur
nisi cum videtur Iudicium quod in hominis potestate consistit conversionis est
genus per quod nos met ipsos iudicamus quando flentes mala nostra punimus
et bono quod ex deo nobis est solidius inherimus Tripertitus descri
bitur esse unius cuiusque conversi profectus Id est primum corrigendi
a malo secundum faciendi bonum Tercium consequendi boni operis Primum
Nam quod propheta ait Solve fasciculos deprimentes mali emen
dacio Quod vero adiecit frange esurienti panem tuum operis boni
est actio In eo vero quod subiunxit tunc erumpet matutinum lumen
tuum operis boni est retribucio ergo non proficiat facere bonum nisi
correctum fuit malum nec poterit quis pura ad contemplacionem
dei proficere nisi se prius in bonis actibus studuerit exercere multis
modis terret deus homines ut vel sero curantur atque eo magis
exubescant quod tam diu exspectati sunt quod redirent Nam nunc minis
nunc plagis nunc revelacionibus quosdam corrigit ut qui voluntate
converti despiciunt commoti terroribus corrigantur plerique ex ipsis
lamentis devocione convertuntur ad deum nos nulli vero coacti

plagis conteruntur qui ex devocione non convertebantur. Iuxta capitulum psal-
mi dicentis: In chamo et freno maxillas eorum constringe qui non
approximant ad te. Plerique cum ad deum devocione non convertuntur plagis
stimulis feriuntur qui tamen nec sub verbere sentiunt ut aliquando
corrigantur. Sicut egyptus que et penas dedit et in emendacione nequivit.
De talibus enim ait propheta: Percussisti eos et non doluerunt, attrivisti
et renuerunt suscipere disciplinam. Nonnulli viri sceleres ela-
cione mentis tumentes postmodum conversi ad deum religiosa sectantur
obediencia Christi et qui ante celsitudine mundiali tumebant
postea ipsam elacionem studio humilitatis commutavit. Quidam sunt qui
iam secretim conversi sunt quorum conversio quia non procedit ad pu-
blicum apud estimacionem humanam quales fuerunt tales adhuc esse
putantur. Iam tamen iudicii oculis surrexerunt. Item quidam adhuc hu-
mano iudicio stare cernuntur, iam tamen iudicii oculis ceciderunt.
Multi apud homines reprobi sunt et apud deum electi putantur
ea apud deum reprobi existunt, salomone dicente: Vidi impios
sepultos qui cum adhuc viverent in loco sancto erant et laudaban-
tur in civitate iustorum operum. Nullus ergo se putet electum ne forte
iam apud deum sit reprobus. **De primordiis conversorum**

Primo dum genus est conversorum ad deum: inchoa-
cionis cum dulcedine, medietatis cum labore, perfectio-
nis cum requie. Sed tamen plerique aliqui incipiunt a dul-
cedine, alii a temptacionum amaritudine. Omnis enim usus a co-
flectu inicio peccatorum et sic transeat ad desiderium supernorum. Prius
enim lacrimis purgenda sunt vicia que gessimus et tunc mundata
mentis acie id quod querimus contemplemur, ut dum antea flendo
peccata nobis talia detergit, mundatis cordis oculis libere superna
inspiciat. Ante necesse est timore converti ad deum ut iram et
metum futuri per penas carnales illecebras deviciat. Deinde oppor-
tet abiecto timore ad amorem vite eterne transire. Perfecta caritas foras
mittit timorem. Qui autem timet penam habet et non est perfectus.
Unde et apostolus: Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, propter quod
sed iam non peccati pena servos premit sed amor iusticie liberos
regit. Necesse est omni converso ut post timorem consurgere ad

caritati dei debeat quasi filius nec semper iaceat sub timore quasi servus
Tunc enim amorem nostre conversionis ostendimus si deum ut patrem dili-
gimus quem prius sicut iudicem vere ut dominum formidabamus Primordia
conversorum blandis refovenda sunt modis ne si ab asperitate inci-
piant exterriti ad priores lapsus recurrant Qui enim conversum
ab asperitate erudit exasperare pocius quam corrigere novit Conversus quisque
an ab opere corrigendus est ut prius restringat pravum actum deinde
appetitum Et delictum quod iam in opere non apparet nequaquam in cogitacione
perduret Omnis nova conversio adhuc pristine vite habet commixtionem
propterea ea vicia precedere nequaquam adhuc cotidie debet Donec con-
versacio vetus funditus ab animo extirpetur Quisquis ex deteri-
ore ad se cepit caveat de acceptis extolli virtutibus ne gravius per inanem
gloriam corruat quam prius per lapsus viciosus iacebat De conflictu conversorum

Quisque conversus si mox omnes carnis stimulos calcare
cupiat et summa virtutum sublime conscendat si forte ad-
huc aliqua adversa de carnis molestiis tolerant non
frangatur quia dispensator bonos novit adiuvari certamine maiori
successione virtutum Tunc magis conversari se quisque impleri maiora
agnoscit dum ad dei cognicionem accesserit Sic populus Israhel commoci-
one ab egipciis percepit dum per moisen divina illa cognicio apparuit
Vicia enim ante conversionem quasi pacem in homine habent Quando autem
expelluntur acriori virtute consurgunt Fiunt autem inimica contra se
que peccatori prius plaudiebant Et que item blanda conversis fiunt que
peccatori adversa extiterant Multos habet conflictus dei servus ex precedente
opere preteritos Multi sunt qui post conversionem eciam volen-
tes motus libidinis sustinent Quod tamen ad dampnacionem non tol-
erant sed ad probacionem salutis ut semper habeant propter quam contra hostem
cui resistant dummodo non consenciant Unde et noverint servi dei se
eciam iam esse mundatos si tamen adhuc cogitacionum turpium inter-
pellacione pulsari Ante conversionem precedit turba maiorum post conversionem
sequitur turba temptacionum Illa se obviant ne ad deum queratur
ista se ingerunt ne liberis oculis cordis deum cernamus utriusque
tumultus insolencia Quos compunxerit intencionem quam iam sepe
fraude in ultimo dei interdicit Utile est dei servo post conversionem

temptari qtm9 acorpe neglegencie sollicitantib9 uicijs adulu
tes animu p experacu vicios ppet De remissa gustacoe R

Multos remissi gusto impositi nos errores deduat ac
uiuendi tmpe resoluit Horu ergo exempla quisq;
conuersus euitare ne dum timore dei atmpe mapibi
rursus mundanis erroribus inmergat Tepidus in gustone
ocisa verba et uanas cogitatos esse noxias no cognoscit q si
acorpe mentis euigalauit ea q leuia estimabat q̃sosti quasi
orrenda attonita ꝑtimescit ꝯsctu9 et desidia in omni bono ope
formidanda est ꝯsiderem deo fatim9 quociens de bono ope mo
nos met ipos no deu laudam9 desidiam agim9 quociens prope
languide ea q dei sunt opam9 Omis ars hui9 sli stremios ama
tores habet et adexequendu pruitissimos Et hoc ꝑinde fit qui
pntem habet opis sui remuneratoꝝ Ars vero dom9 timoris plex
os q habet spectatores languidos tepidos pigritie inia ꝯgelatos
Sz hoc ꝑinde fit q labor eorꝫ no ꝑpresenti s; ꝑ futura remune
racoe differt Ideo quia diu eoꝝ labore incedis retribucio no statim
ꝯsequit ipse pene dissoluta langescit Vnde et illos mag; gloria
ppat qui bone querso principia augmento solidori consumant atq;
eo ad ꝑmerenda retribucoꝝ clariores ppant quo firmi9 diui itinis
labores et inchoat consumat Quida primo ꝯuersois calore ad u
tutes se se attingut ꝯtcandite vero ꝑgressu diu inmoderate
terrenis rebus inolibunt pulul nisim appetitus obsiruant Vnde
et domin9 de bonis semibus dicit Quod aut cecidit inspinis hij st
qui audiut verbu dei et sollicitudine sli ul fallacia diuicias suffo
cat verbu et sine fructu efficiunt Rursus ꝯuersi neq̃q debent
inicarris exteriorib9 ꝑuei Nam si inplicent confesti qsi pla
tata arbustula et no dum radice ꝑfixa coruunt ꝑiti et creatur
valet interdu ꝯuers9 ꝑanime salute mutatio loci Plerumq enim
dum mutat et mentis affect9 Congruu enim est inde cita corpo
raliter euelli vbi quisq; illecebris desuit Nam loco ubi quisq
praue uixit hoc in appetitu menti obponit q semp ibi cogitauit ul
gessit De Exemplis sctoꝝ XI

Ad conuersionem seu correpcionem mortalium multum proficiunt
exempla bonorum Nam cum peruersi exempla morum
nichilominus non querunt proficere ad bene viuendum.
reprobi autem non attendunt documenta bonorum ut mutentur ad melius sed
proponunt sibi exempla malorum quia ad suos mores peruersius mutantur ipsi
Obseruant utilitatem scribuntur sanctorum ruine et reparaciones ut spem faciat
salutis humane ne quisquam post lapsum penitendo desperet veniam dum
conspiciat sanctos reparatos fuisse eciam post ruinam Sciant flagicio dedita
ad quam utilitatem eos exempla proponuntur sanctorum Scilicet ut aut sic quos imite
ntur ad reparacionem aut certe ex eorum comparacione durius de inobediencia
puniantur Propterea virtutes sanctorum ad exemplum nostrum deus proposuit ut
quantum de imitacione eorum conferri possunt nobis iusticie premia
tanto de perseuerancia mali sint grauiora tormenta Si enim ad boni
incitamentum diuina quibus amonentur precepta deessent pro
lege nobis sanctorum exempla sufficerent Et quamuis et deus nos preceptis
amoneat et iterum sanctorum boni operis nobis exempla proponat nulla est
iam de reatu excusacio quia et lex dei aures nostras cotidie pulsat
et sanctorum documenta bonorum cordis nostri intima prouocat Et si prauos
per sepe secuti sumus exempla cur non imitemur sanctorum digna et
deo placata facta Et si apti fuimus mutari iniquos in malum
pigri cur sumus imitari iustos in bonum Tremendus est deus ut virtu
tes quas sanctis preparauit ad coronam nobis ad perfectum sint porro non ad
penam Proficient autem ad perfectum nostrum si tot exempla voluerimus imitari
virtutum Certe si ea postea aduersati quod imitati fuerimus ad dampnacionem
nostram erunt Quia ea legendo implere neglexerimus Multa vitas
sanctorum mutant et de moribus alterius effugiunt virtutem sumunt
tamquam si imago quelibet intendat Et de cuius similitudine speciem
facta formetur sic quod sit ad imaginem similis ille qui ad similitudi
nem viuit imaginis Qui sanctum virum imitatur quasi exemplar
aliquod intuetur ipse se quod in illo quasi in speculo perspiciat ut addiscat
quid de esse virtutis agnoscat Nemo enim se ipsum ex se met ipso
considerat sed dum alterum intendit id quod minus est luminis addiscat
Perfectorum est iam virorum non quemlibet sanctorum mundo sed ipsam vitam
intuendo ad eius imaginem facti sunt iusticiam operari hoc dicit quod
scribitur Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram

Quia ipam intelligendo mut diuinitatis adauus factus e simili
tudo Iste ergo tantus est ut no egeat homine demonstratore iustitie
s ipam contemplando unitur iusticia Exempla sctoR quibus edificari
homo varias conseqtur virtutes Humilitatis ex xpo Deuotois
ex petro Caritatis ex Johanne Obediencie de abraha pacie
de ysaac Tollerancie de iacob Castitatis de yoseph Mansue
tudines de moyse Constancie de iosue Benignitatis de samu
el Mie de dauid Abstinencie de daniel Sic et cetera scta prior
quo labore quo moderamine qua ue intencoe ul copunccoe ge
rant uit scts mutanda considerat **De copunccoe cordis xvi**

Compunccio cordis est humilitas mentis cu lacrimis
exoriens de recordacoe pcti et timore iudicii Illa
est conuersis pfectio copunccois affecto que a se omes
carnales affectus pellit et intencoes sua toto mentis studio in
dei contemplacoe defigit Gemina esse copunccoe quia ppte deu
anima cuiusqz electi afficiat Id est ul dum opm suos mala cq
derat ul dum desiderio eterne uite suspirat Quatuor esse aff
ectos quibus mens iusti tedio salubri iusticie ualde compugit hoc est
memoria preteritoR factiorum recordacio futurarum poenarum consideracio
peregrinacois sue in huius uite longinquitate desiderium superne patrie
qtinus ad ea quantocius ualeat peruenire Quisque pctoR memoria
copungitur adlamenta tut se dei visitare sciat presenciam qndo ex
hoc q se amisisse recolit interius erubescit suo q iudicio peniten
do iam punit Nam tunc petrus fleuit qn ipsum xpus respexit
Vn et psalmus Respexit inquid et commota est terra et qtre
muit Respectus dei sunt in corde homis interioris qui ad bona
desideria surgunt ut tercerent mala Qn ergo ipsa in corde homis
interioris sentitur sciendum est tunc esse deum presentem cordi humano
Vnde se magis homo acue ad copunccoem debet qn sentit deum
ulterius operantem Quo mens iusti homis qualiter copunccoe rapiatur
et qualiter inflammata reuertatur De gustare lucis magnitudine
illum nosse posse qui aliqn exinde gustauit Sunt qui no ex pura
cordis copunccoe sed ul accusatores fiunt s tantum ad hoc esse se

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

peccatores affirmavit ut expulsa humilitate confessionis locum inveniant
sanctitatis

De Confessione peccatorum et penitencia

Ex eo unusquisque iustus esse incipit ex quo sui accusator
extiterit Multi autem coram se met ipsos peccatores fatentur
et tamen a peccato non se subtrahunt Magna iam iusticia est pro
est se ipsum nosse homo quod pravus est Ut ex eo divine subdatur
humilius ex quo suam infirmitatem agnoscit b 2 Bene se iudicat iustus
in hac vita ne iudicetur a deo dampnacione perpetua Tunc autem iudicium
de se quisque sumit quando per dignam poenitenciam sua prava facta contemp-
nat Amaritudo poenitencie facit animum et sua facta subtilius
discutere et dona dei que contempserit flendo commemorare Nichil
autem peius quam culpam agnoscere nec deflere Duplicem debet habere
fletum in poenitencia omnis peccator Sive quia per negligenciam bonum
non fecit sive quia per audaciam mala perpetravit Quod enim oportuit
non gessit et gessit quod agere non oportuit Ille poenitenciam digne
agit qui reatum suum satisfaccione legittima plangit Contempnendo
scilicet ac deflendo que gessit tanto deplorando profundius extitit in peccato
pronius Ille poenitenciam digne agit qui preterita mala deplorat ut
futura iterum non committat Nam qui peccatum plangit et iterum committit
peccatum est quasi si quis lavat laterem crudum quem quanto magis
eluerit tanto amplius lutum facit Quamvis quisque sit peccator et
impius si ad poenitenciam convertatur consequi posse veniam credit Nullus
enim de bonitate dei dubitat sed solum accipiende penitencie potestatis conferre
sibi indulgenciam abnegat In hac vita tantundem penitencie patet
libertas post mortem vero nulla correpcionis est licencia Unde et
dominus dicit Me oportet operare opera eius qui misit me donec dies
est Veniet autem nox in qua nemo potest operare Hinc et propheta
Date inquid gloriam domino deo vestro antequam contenebrescat et antequam
mors eterna perveniat In hac vita dum est spes deum per penitenciam
glorificate adhuc in isto penitenciam operantibus dei misericordia subveniet
In futuro autem iam non operantur sed racionem operum ponunt Pereundo
deteriorantur plerique iniqui per hoc quod per paciencia dei spacium accipi-
unt emendandi quod in mora vivendi non utuntur ad poenitenciam
sed peccandi usurpant audaciam a malo autem videlicet vadit qui tempore

sibi in dilecto ad libertatem propriam operibus utitur confestinare debet ad deum
poenitendo unusquisque dum potuerit quia dum prius potuit noluit ad tarde
voluit omnino non possit Unde propheta ait querite dominum dum
inveniri potest Invocate eum dum prope est Et ubi inveniri potest
nisi in hac vita in qua et prope est omnibus invocantibus se Nam
tunc id non erit qui dixit ite in ignem eternum Modo enim non
videtur et prope est Tunc autem videbitur et prope non erit quia et
videri poterit et non poterit inveniri Sed qui quisque peccare potest
poenitens vita qui sua vivendo ab omni crimine corrigit non dubium quod moriens
riens ad eterna transit requiem Qui autem prave vivendo poenitenciam
agit in mortis periculo sicut eius dampnacio incerta est sic et
remissio dubia Qui ergo certus esse cupit in morte de indulgencia
sanus poeniteat sanus quod perpetravit facinora defleat Sunt
qui poenitentibus securitatem cito pollicentur quibus bene propheta
dicitur Curant contricionem filie populi mei cum ignominia dicentes pax
et non est pax Cum ignominia quidem curat contricionem qui peccati et
non legittime peniteti promittit securitatem Unde et sequitur confusi
sunt qui abhominaciones fecerunt Idest confusi sunt non poenitendo
poenas luendo Aliter enim confunditur reus coram iudice dum plectitur
Aliter aliter qui de malo opere erubescens corrigitur Ille enim quia re
prehensus est confunditur iste quia se malum fecisse memoratur Quamvis
ius poenitencia peccatoris fit remissio sine metu tamen homo esse
non debet quia poenitentie satisfactio divino tantum pensatur
iudicio non humano Unde quia mensura dei occulta est sine inter
missione necesse est Neque enim unquam oportet poenitentem habere
de peccatis securitatem Nam securitas parit negligenciam negligencia
autem sepe in cautum ad vicia transacta reducunt Dum poenitencia
fuerint abhominacione vicia expulsa si forte intercedente securitate
quelibet subrepserit Confestim delectacione preteritorum viciorum menteri
avidius recepit Pulsantes quod hominem in consuetis operibus avidius
perstringunt ita ut fiant novissima illius peiora prioribus De despe

racione peccatorum

N on per locorum spacia sed per affectum hominis
boni vel mali vel recedit quod adeo Neque enim per gressum
pedum sed gressum morum elongamur vel propinquamus

ad deum properare. Placuit aliquando mors anime est. Contempnere penitentiam
et permanere in culpa descendere in infernum post mortem est. Rursus
peccare ad mortem post hec desperare vero in infernum descendere. Unde et
scriptura ait: Impius cum in profundum malorum venerit contempnit. Se-
pe diabolus eos quos quandoque aspicit ad poenitentiam in iniquitate sceleris
pulsos ad desperationem deducit ut subtracta spe venie cogerent in diffidenti-
am quos non potuit perseverantes retinere in culpa. Sed poenitentes provide
debent caveant contra se hostis insidias sic quod dei iusticiam metuant ut tamen
quamvis magnis sceleribus de misericordia eius confidant. Amplius letatur deus
de anima desperata et aliquando confusa quam de ea que numquam evitit. Perdita
fuit de prodigo filio qui mortuus fuerat et revixit, perierat et inventus
est. De cuius regressu magnum fit gaudium patris. Nam aliter coram
deo et angelis suis copiosius est gaudium de eo qui a periculo liberatur quam
de eo qui numquam cognovit periculum peccati. Quanto enim contristat res
perdita tanto magis si fuit inventa letificat. Sicut in Evangelio pa-
stor ille exultat qui perditam ovem inventam humeris suis gaudens repor-
tat. Nullus desperare debet veniam eciam si circa finem vite ad poenite-
nciam convertatur. Unumquemque enim deus de suo fine non de vita preterita
iudicat. Hoc quippe et legis testimonio edocemur quod homo de
extremo suo iudicetur. Quando deus pro asini primogenito ovem
iussit offerri, hoc est inmundicia vite prioris mutanda inno-
centia boni finis. Unde et cauda iubetur offerri in hostia, id est vita ex-
trema in penitentia. Multi supprema gratia respecti in extremis suis
ad deum reverterunt per penitentiam et quecumque mala gesserunt cotidianis
fletibus purgant atque in bonis factis mali gesta commutant. Quibus
iuste totum quod deliquerunt ignoscitur, quia ipsi quod male gesserunt
penitendo delere cognoscunt. In vita hominis finis querendus est,
nam deus non respicit quales antea fuerimus sed quales circa vite finem existimus.

eo deficiente nullum poenitere. De hiis qui a deo desunt xv

Oportet deo respiciente sua unumquemque facta videre
et plangere et unum caveat cogitare. Non nulli autem
ita desperaverunt adeo ut deplorare mala sua non possint eciam si ve-
lint. Immundorum spirituum hoc est ut quia ipsis negatum est post prevari-
cacionem regredi ad iusticiam observare ad unum penitentie hominibus cupiant.

ne ul ipi reuertat ad dm eos q spaos in pditoe habere gtendunt
quibuscuq fraudibus insistentes aut ut desperant adeo aut flag
q iniquitate dessent Ingemiscendu est uigite et post pcta pctrate
lugendu ne dei secreto et iusto iudicio deserat homo et perdendus in
potestate demonu relinquat Nam reuera q deus desrit demones
suscipiunt Dum a gtempores pcepti statim ut auertunt adeo a malignis
spiritibus occupant et quibus eca ut mala faciat psuadent hinc est
aliud pphetica Inimicos dei psequent tenebre q intelligunt demones
Unde in psalmo legitur Inmissiones p angelos malos Nam reprobos
in potestate demonu oculto dei iudicio et iustissimo redigunt esaia
testante Ipe misit eis sortz et manus eius diuisit eis ea in mensu
ra usq in eternu possidebunt ea Quidam electos dimittunt quia
iusticia meade in errore pcti s tn missacoe eius reducti demo gut
unt De talibus em pphetia dns loquitur Et dimisi eu et reduxi
eu et reddidi gsolacoz Num inqz reuertens deus ad homine quem
deserueat rursus affligens uisitat et planctu lacrimarum poenit
encie afflictoz aptis expurgat dicente iob ad deu ppter in q supbia
quasi leena capias me reuersq q mirabiliter me cruacas Reuertens n
deus hominz cruciat que q peccantz deseruerat flagellando itern uisitat
Malis actibus qe nos celeste iracundia puocare ne qr debemq qui po
cius si penitendo digna deo acta gessermq seueritatz eius in clemencia
commutabimq Nam ille qui nos malos tollerat no dubiu e q gripq
clemente ignoscat Nam q suat nos tempe pme ut no simul morte
obruam pcipiti s decz nobis satisfacio hoc totu de dei pcedit clem
cia ut nos no dampnet crudeliter s expectat ad pnam pacienter

De hiis qui ad delictum post lacrimas reuertuntur
Irrisor est no penitens qui aduc agit q penitet nec uidet
deum poscere subditus s subsanare supbus Canis reuersq
ad uomitu et penitens ad peccatu Multi lacrimas
indesinenter fundunt et peccare no desinunt Quosdam accipe lacrimas
ad poenitenciam et affectu poenitenciae no habere quia inconstancia
mentis nunc recordacoe peccati lacrimas fundunt nunc vero reuiscente
usu ea q fleuerunt iterando gmittunt Qui preterita uolt plangere
et attioribus (?) sceleribus incubare iste munda dacioz no habet qm adhuc

agit quod penitendo deflere possit. Esayas peccatoribus dicit lavamini mundi
estote. lavatur itaque et mundus est qui et preterita plangit et flenda iterum
non admittit. lavatur et non est mundus qui plangit quod gessit nec deserit
et post lacrimas ea que fleverat repetit. Sic denique alibi animam po-
enitentis atque iterum delinquentis sermo increpat divinus. Quam vil-
facta es nimis iterando vias tuas. Quisquis ergo culpas preteritas
plorat huic necesse est modum teneat ut sic admissa defleat ne iterum
flenda committat. Ve michi ysidoro qui et penitere retroacta negligo
et adhuc penitenda committo. De peccato [illegible]

Duobus modis committitur peccatum id est aut incupiditate aut
metu timoris. dum vel quisque vult adipisci quod cupit vel
timet ne incurrat quod metuit. Quatuor modis committitur peccatum
in corde quatuor et opere perficitur. Admittitur in corde suggestione demo-
num delectatione carnis consensione mentis defensione elacionis. Committitur
opere nunc latente nunc palam nunc consuetudine nunc desperacione. Istis
ergo gradibus et corde delinquitur et opere malicia perpetratur. Tribus
modis peccatum geritur hoc est ignorancia infirmitate industria.
peccata per has diversa sunt. Ignorancia namque modo peccavit in
paradiso Eva sicut apostolus ayt. Vir non est seductus in prevaricacione mulier
autem seducta in prevaricacione fuit. Ergo Eva peccavit ignorancia Adam
industria quia non est seductus sed prudens sciens quod peccavit. Qui
vero seducitur quid consenciat evidenter ignorat. De infirmitate
autem petrus deliquid quando ad metum interrogantis ancille xpm nega-
vit. unde et post peccatum amarissime flevit. Gravius est infirmitate
quam ignorancia delinquere. Gravius quam industria quam infirmita-
te peccare. Industria namque peccat qui studio ac deliberacione mentis
malum agit. Infirmitate autem qui casu vel precipitacione delinquit. Ne-
quius autem et de industria peccat qui non solum non bene vivit sed adhuc
ut benevivent si possunt a veritate divertat. Sunt enim qui ignoran-
tes peccant et sunt qui scientes sunt eciam et qui pro ignorancie excu-
sacione scire nolunt ut minus culpabiles habeantur qui tamen se ipsos
non vindicant minime sed magis decipiunt. Nescire simpliciter ad ignoran-
ciam pertinet. Nolle vero scire ad contumaciam superbie. Voluntatem
quippe precipientis domini velle nescire quid est aliud quam velle deum superbiendo

contempne. Nemo igitur de ignorancia se excuset, quia deus non solum
eos iudicat qui a cognitione sua recesserunt sed etiam illos qui nescierunt. Test-
ante eodem domino per prophetam: Disperdam, inquid, homines a facie terre et
eos qui avertuntur post tergum deum et qui non quesierunt dominum nec
investigaverunt eum. Et psalmus: Effunde iram tuam in gentes que te non no-
verunt. De levioribus peccatis xviii

Multi vitam sine crimine
habere possunt, sine peccato non possunt. Nam quamvis
in hoc seculo magna iusticie quisque claritate resplende-
at, numquam claritate tamen ad purum sordibus peccatorum caret, Iohanne apostolo
attestante qui ait: Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos
seducimus et veritas in nobis non est. Quedam sunt facta similia
peccati, sed si bono animo fiant non sunt peccata, ut percussus si non se ulciscendi
cupiditate sed magis corrigendi studio ulciscatur in reum. Item sunt peccata
levia que ab incipientibus cottidiana satisfactione purgantur, que tamen a perfectis
viris velut magna crimina vitantur. Quid autem de magnis sceleribus ho-
mines agere deberent, quando et perfecti levia quoque delicta quasi gravissima
lugent. Non solum gravia sed et levia cavenda sunt peccata. Multa enim
levia unum grande efficiunt, sicut solent parve et minute gutte immen-
sa crescere flumina. Numerositas enim in unum coacta exuberans
efficit copia peccata que incipientibus levia sunt, perfectis viris gravia deputantur.
Tanto enim maius cognoscitur esse peccatum quanto maior qui peccat habetur.
Crescit enim delicti cumulus iuxta ordinem meritorum et sepe quod minoribus
ignoscitur maioribus imputatur. De gravioribus peccatis xix

Experimento [illegible] peccatorum maiora committunt peccata ut durius
feriantur pro magnis sceleribus qui de parvis corrigi volu-
erunt. Iudicio autem divino in reatu nequiore labuntur
qui distringere sua facta minora contempnunt. Multi a crimine cernun-
tur immunes qui dei cognitionem habentes timorem eius negligunt et quod noverunt
pro sententia peccatorum non verentur. Ideoque cecantur divino iudicio pro merito
committere et in poena commissi facinoris sustinuit deterius admittere.
Sepe peccatum alterius peccati causa est quod committitur aliud ex proposito
proles oritur. Sicut fieri solet nasci libidine crimina ventris
ingluvie. Poena vero peccati peccatum ita deterius de quo amplius qui
admisit sordidatur. Ergo precedens peccatum causa est sequentis peccati

Sequens vero pctm poena est presentis delicti precedencia
ita qz pcta sequencia sunt crimina causa ut illa qz secuntur sint pa
rencia poena ipa vocatur induracio uenicus de diuina sentencia sicut
est qz ayt pphta Indurasti cor nostrum ne timeremus te Neqz enim
dum quedam iusta sunt adeo impellunt ut mali fiant sed dum mali
ia sunt indurantur ut deteriores existant Sicut apls dicit Quia
veritatem dei non receperunt ut salui fierent immisit illis deus spm
erroris Efficit ergo deus quosdam peccare sed in quibus iam talia pcta
precesserunt ut iusto iudicio eius mereantur ire in deterius Talia qui
ppe pcta precedentibus alys pctis prolabuntur in poena poena pcto
merentur Quedam de ira dei ueniunt pcta qz per merita aliorum pcti
antur pctorum unde et pphta Ecce in quod tu iratus es et nos pecca
uimus in ipis fuimus semper Tamquam si diceret quia semper in pctis fuimus
iratus es ut deterius peccaremus Quid enim sit ira dei in nostri quid
vero puocare prudens lector debet scire Grauius namqz est ira qz
puocatur quam ea que meretur Nam meremur qui ignorando peccamus
puocamus qui scimus bonum facere nec volumus Nunc iram dei minus
uitare possumus Timeamus ergo veniente illo terrore iudicii sicut
possit uitari non possit De manifestis occultis qz peccatis

Maioris culpe est manifeste quam occulte peccare dupli
citer enim reus est qui aperte delinquid quia agit et
docet de talibus ezayas ayt Et pcta sua quasi
sodoma predicauerunt nec absconderunt Multi enim publice de
linquentes sine ullo pudore sua flagicia predicant nec ulla utuntur
sceleris facundia Quedam iam iusticie porcio est hominem iniquita
tem suam abscondere et in se met ipo de peccatis propriis erubescere
peccatum perpetrare crimen est peccatum predicare clamor est de quo
et ayt apls a nobis cum omni malicia id est cum ipis peccatis Exeo
ipo quo quis qz peccatum suum abscondit Jam iudicii iudicatur quia non
erubescit nisi de consciencie reatu Ergo et hoc ipm quod quisqz
de facto suo erubescit ipe sibi iam iudex fit De peccati amore

Aliud est non peccare amore dilectionis dei aliud timore
supplicii Qui enim amore caritatis dei non peccat nescit

omne malum amplectendum quam iustitiae bonum. Nec eum delectat peccatum
sed sceleris impunitas promittatur. Qui vero sola poena supplicii
ipsa vicia reprimunt, quibus non expleat opus peccati, vivit tamen
in eo voluntas peccandi. Dolet quod sibi illicitum quod lex prohibere dign-
oscitur. Ille ergo mercedem boni operis percipit qui amando iustitiam
facit, non is qui eam solo metu poenarum custodit. Quidam et
diligunt peccatum et faciunt, quidam diligunt tantum et non faciunt,
plerique vero faciunt tantum et non diligunt. Nonnulli peccatum
non faciunt et tamen iustitiam oderunt. Gravius autem peccat qui non
solum peccatum diligit sed et facit, quam qui non facit et diligit. Gra-
vius quoque interdum qui diligit et non facit, quam qui facit et non diligit.
Gravissimum est non solum facere sed et diligere peccatum. Nam sunt qui
confestim patrato flagitio confunduntur, et sunt qui non solum non
dolent gessisse malum sed et de ipso malo opere gloriantur. Sic quoque ad deteri-
peccatorum mali fit deterius dum devicti gratulantes extolluntur in
peius. De talibus ait Salomon: Qui laetantur cum male fecerint
et exultant in rebus pessimis. De peccandi necessitate xxii

i Interdum mala quae facimus necessitate potius non voluntate
existunt. Vertenda est autem necessitas mali in voluntatem
boni. Plerique non voluntate sed sola necessitate peccant,
pertimescentes temporalem inopiam, et dum praesentis saeculi necessitatem
refugiunt, a futuris bonis privantur. Item nonnulli peccatum non
necessitate sed voluntate committunt, nulla quoque coacti inopia existunt iniqui
sed tantum generis cupidine esse mali. Neque enim ipsam rem quam appe-
tunt amant, sed ipsa tantum peccati malitia delectantur. De peccandi
consuetudine xxiii

ii Melius est peccatum cavere quam emendare.
Facilius enim resistimus hosti a quo nondum devicti sumus
quam ei a quo superati ac devicti cognoscimur. Omne peccatum
antequam admittatur amplius pertimescitur. Qualibet autem grave sit
dum in usum venerit leve existimatur et sine ullo metu committitur. Istis
fomitibus quasi quibusdam gradibus coalescit omne peccatum. Cogitatio
namque prava delectationem parit, delectatio consensum, consensus actionem,
actio consuetudinem, consuetudo necessitatem. Sic quasi his vinculis
homo implicatus quadam catena vitiorum tenetur astrictus ita ut ab ea

ne q[ui]d p[re]uelli valeat nisi diuina gr[ati]a manu[m] iacentis apprehendat
peccatu[m] admitte[re] cadere est in puteu[m]. Consuetudine[m] vero facere
peccandi os putei est coangustare ne h[uiu]s qui cecidit valeat exire. S[ed]
interdu[m] et tales q[uo]s liberat d[eu]s eos desperatos ad libertatis gaudio[s] co[m]mit[tit].
Ipso en[im] misera[n]te pecc[at]a dimittu[n]tur quo p[ro]tegente fit ne ulterius
peccando ca[d]at. Nequissimu[m] est peccare peius est peccandi co[n]-
suetudine[m] face[re] ex qua illo facile ob hoc ad labore[m] resurgit[ur] q[ui]a male
co[n]suetudini repugnat[ur]. Male agendi co[n]suetudine[m] retrusu[m] esse
p[ro]ph[et]a asserit in p[ro]fundu[m] cu[m] ipsi q[ua]si quada[m] lege homo tenet[ur] astrictus
ut et q[ua]n[do] n[on] vult pecc[atu]m admittat. Ex lapsu vero cito resurge[re] no[n] est in
p[ro]fundum iacere. Ap[osto]l[u]s legem pecc[at]i dicit esse in me[m]bris meis que est lex
co[n]suetudo a qua peccando corripimur et no[n] absoluimur volumus discedi[m]us
quia ia[m] necessitatis vinculo p[er] co[n]suetudine[m] retinemur. Multu[m] vero amor
agit in homine p[er] resultat caro male co[n]suetudinis lege et bone aut[em]
p[er]sona co[n]scientia expultat qui valent nisi reprimit q[ue] violenter
impugnat. Frequentem peccare cauendu[m] est. Nam hoc ip[s]um q[uod] de malo
mo[do] plerumq[ue] deus nobis salutem operat[ur] quo mirabile est tanto p[er]-
ua[m] est p[ro]pterea metuendu[m] est co[n]fidere ita saluari et vitia multi-
plicemus et salutem no[n] adipiscam[ur]. Studeam[us] aut[em] no[n] cadere
aut cito querere a lapsu resurgere. Omnino peccare cauendu[m] est.
Q[uo]d si humana fragilitate peccatu[m] subrepserit co[n]festim erit corri-
gendu[m] quod nequiter sentit[ur] co[m]missu[m]. Cito en[im] corrigit[ur] culpa q[ue]
cito cognoscit[ur]. Tardius aut[em] sanat[ur] vulnus qui ia[m] putrescentib[us]
membris longo post t[em]p[o]re curacio[n]ib[us] adhibet[ur]. Iteracio peccati
grauior est sic morbus si sup[er] morbu[m] veniat sic imber sup[er] imbre[m]
occurrit. Chorum peccandi continuatis facit sceleris vnde et p[ro]ph[et]a
ve inq[ui]t qui trahitis iniquitate[m] in funiculis vanitatis et q[ua]si vinculu[m]
plaustri peccatu[m]. Trahit en[im] iniquitatem ut funiculum qui tardat co[n]uerti
ad dominu[m]. Trahere est en[im] iniquitatis mora[m] facere iniquitate. Vn[de]
et psalm[ista] prolongauerunt iniquitates suas d[omi]n[u]s iustus concidet ceruices eor[um].

b B**onu[m] est homini semp[er]** De peccati recordatione p[ri]mo
ante oculos p[ro]pria adhibere delicta s[ecundu]m psalmi-
sententiam peccatu[m] meu[m] co[n]tra me est semp[er]. Sicut
en[im] no[n] oportet recolere pecc[at]i affectu[m] sic semp[er] necesse est vnicuiq[ue]

suum in deflendo commemorare peccatum apud ipsum recordatio peccati
faciat tedium animi. Qui autem luxurie et cupiditati subditi sunt
contumaci superbia etiam de ipsius peccati opere gloriantur. Servo dei tanta
recordatio debet esse peccati ut ea que gessit semper lacrimas contestetur.
Unde et psalmus dicit: Conversus sum in erumpna mea dum
configitur spina. Peccatum meum cognitum tibi feci et dixi pronunciabo
adversum me iniusticias meas domino. Super eum dixerit quoniam tacui
id est non sum confessus inveteraverunt omnia ossa mea dum clamarem
tota die. Quid ergo tacuisse se penitet nisi confessionem peccatorum, quid
clamasse se dolet nisi defensionem malorum. Qui enim peccatorum suorum conscii
necesse est ut penitendo acquirat quod superbiens per culpam amisit.

De cogitatione xxvi

Bipertita est causa peccandi,
id est operis et cogitationis, quorum unum iniquitas dicitur
quod opere geritur, aliud iniusticia quod cogitatione admittitur.
Prius autem dictio resecanda est, post ea cogitatio. Prius prava opera,
postmodum desideria vitiorum. Ante et cogitatione opera procedunt et ab opere
cogitatio nascitur. Quamvis quisque ab opere malo vacet pro solius cogitationis
prava malicia non erit innocens. Unde dominus per Ysaiam: Auferte
malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Non enim solum factis sed
et cogitationibus delinquimus si eis illicite occurrentibus delectemur. Sicut
vipera a filiis interius posita lacerata perimitur, ita nos cogitationes nostre intra
nos enutrite occidunt et recepte interius vipereo veneno consumunt atque
animam crudeli vulnere perimunt. Non est arbitrii nostri cogitationes
prave suggestionibus prevenire, iacere autem in animo cogitationes nostre attinet
voluntati. Illud ergo ad culpam non redigitur quod ipse culpe imputatur.
Nam cogitationes illicitas oriri demonum est, cogitationibus oblectari
proprie nostrum est. Plerumque fieri solet ut in mundo et corporalium rerum
species quas vidimus nostris mentibus opponantur et nolentes eas cogitemus.
Quanto quis ab eis aciem mentis avertere nititur, tanto ille se magis
acies ingerunt obstrepuntque in nobis moribus obrepunt. Sed fit hoc
per conditionem mortalem quam meruit primus homo in pena sui peccati dum
unusquisque dum ad illuminationem pervenerit stati molestias earum cogitationum
nimium pulsatur. Sed dei famulus iudicio timoris dei eas temptamenta a se non
ipso iniciat. Bonus quoque cum obicitur cogitationes turpes a se repellit. Magis

obseruancia circa cordis est custodia adhibenda quia aut bone aut
male rei ibi consistit origo Nam sic scriptum est Ex corde exeunt
cogitaciones male Ideo ergo si prius puericiis cogitacionibus resistimus in lapsum
operis non incurrimus Non est timendum si bona mala que in cogitacione ve-
niant Sed magis gloriandum est si mens bona a malis in intellectu racio-
discernat Item nil iuuat quod inter bonum et malum sensu prudencioris
discernimus nisi opere aut mala cognita caueamus aut bona intellecta faciamus

Humana conscientia dum diuersis viciis — De consciencia xxxvj —
tatibus mentem conturbant eciam aut penas gehenne
premonstrant anime appetitum ad penas consciencie patitur
Conscienciam fugere poterit homo preter cor suum Non enim potest a se
quisque recedere Vbicumque enim abierit reatus sui consciencia illum non dere-
linquit Quamuis humana iudicia subterfugiat omnis qui male agit
iudicium tamen consciencie sue effugere non potest Nam et si alijs celat
quod egit sibi tamen celare non possit qui plene nouit malum esse
quod gessit Duplex ergo sit impiis iudicium quia et hic sue consciencie
reatu punitur et illic perpetuali pena dampnatur Hoc enim significat
abissus enim abissum inuocat id est de iudicio sue consciencie ad iudicium
dampnacionis perpetue inuocat cataractas id est in predicacione peccatorum

Oculus hominis intencio operis — De intencione mentis xxxvij —
eius est Si ergo intencio eius bona est et opus
intencionis ipsius bonum est Aliquis male intencionis eciam
si bonum in factis opus appareat bonum tamen non est quia ex sua intencione
aut probatur bonum aut reprobatur indignum Bona est ergo intencio
mentis propter deum est mala vero que propter terreni lucri aut vana
gloria est Qui opus bonum bona intencione non facit propter hoc magis te-
nebratur opus propter quod illuminare poterat Vnusquisque bonum opus quod agit
intencione bona agit quam pro mala intencione plerumque opus bonum pro damno
et minus a culpa vocatur Sepe quod apud hominum iudicia bona patet
aput examen diligentissimi et acutissimi iudicis reproba detegitur
Ideoque omnibus studiis videtur ne forte bonum quod agit per aliquam intencione cordis

Pravitas ex consuetudine Dei reprobum sit — De cogitacionibus —
morbus recepit menti Vnde et per prophetam dominus dicit
omnes cogitaciones terre a baquilone veniat et ponet

vnusquisq; solium suum in introitu portarum et Ihrlm Regna aquilonis
vicia sunt q; sedes suas in portis ponunt qn p sensus carnis labem
anime ingerunt Ideoq; in ipsis portis. i in ipsis sensib; regnat Rex
enim aliud de peccatis nisi videndo audiendo attrectando gustandoq;
tangendo Vn et alias dicit Intrauit mors p fenestras nostras alibi
Et extranei ingredientur portas eius et sup Ihrlm mittebat sortem
Extranei quippe in mundi sunt spiritus qui tamq; p portas ita p sensus
carnis diaz recepit et ea illecebrando devicit **De sensib; carnis xxviij**
ex sensib; carnis morbus recepit menti Vn et p ph'e
tam dominus dicit **De s'mone xxix**

Dum quedam uicios' p'ua verba no' euitam' i magno lig
we plabim' crimē Et dum scita quedam no' g'uia libe
ac sine metu committim' ad peiora iam scla et orrenda
peccandi consuetudine labunt' Sicut plerumq; multiloquios stulti
cia reprehendit' ita nec'e nimis taciturnitas uicium denotat' Ille
enim satis laxando lingwa in leuitate uicium defluit iste minus re
atendo abutilitate torpescit Impiti sicut loqui nesciunt ita tace
no' possunt Mente enim ineruditi et ore loquaces verbis pstrepit
sensu nichil dicit Sicut falsitatis crimē assuescentib; pt'inescit'
ita ociosa verba apsetus uicio uitat' Nam sicut ayt quidam p
ociosa verbo ratio ponit' p s'mone vero iniusto pena exsoluitur
Vani s'mones in ore xpiani esse no' debent Nam sicut malos
mores bona colloquia corrigunt ita p'ua colloquia mores corrumpunt
Custodia ori ponit' dum quisq; no' se iustum s' q' magis verum est
peccatorem fatet' Mam sup os ponit qui bonis opibus lingwe
excessu opit Manum sup hos ponit qui male locucionis culpas
bone actionis velamine tegit Loqx q' ad dm ptinet nec stultis et s
inclis sibi est audientib; tamen prodest Qui de sapientia se lau
dari affectat logtem p'phetam attendant Ve qui sapientes estis
in oculis vris et coram nobis met ipsis prudentes Recte sententia
dicit qui uerā sapientiam gustu interni saporis sentit Sentiendo
enim sententia dicit' at p hoc arrogantes qui sine humilitate dicit
de sola scientia dicit no' de sententia Insipa dicit cotumelia docto
res si dum sunt absens dicta sapiente nimium tamen eloquent Hortat

enim sapiencia spumeum verborum ambitum ac pictum mundialis eloquencie
inflatis sermonibus pro ornatu Quidam curiosi delectantur audire quoslibet
sapientes non ut veritatem ab eis querant sed ut facundiam sermonis eorum agnoscant
more poetarum qui magis compositum verborum quam sentencias veritatis sectantur
Quadriformis est dicendi racio que prudenter est quid cui quando vel quomodo
aliquid proferre Item Quadriformis est dicendi racio qua aut bene sen
ciendo quod bene profert aut nichil senciendo nichil dicat aut parum senciendo
loquacitas sola ostenditur aut optime senciendo non eleganter profertur
quod intelligit Item Quadripertita est loquendi racio qua vel bonum bene
vel malum male seu bonum male vel malum bene profert Bonum quippe
bene loquitur qui ea que recta sunt humiliter annunciare videtur Malum
male loquitur qui aliquod flagicium persuadere conatur Bonum male
loquitur qui quodcumque rectum arrogante predicare videtur Malum bene
loquitur qui aliquid narrando vicium detestatur ut ab eo homines avertant Cor
de bene loquitur qui veritatem annunciat Factis bene loquitur qui alios
bonis exemplis edificat Corde male loquitur qui interius cogitatos
noxias meditatur et cogitat Lingua male loquitur qui ipse quod male agit
flagellat et murmurat Factis male loquitur qui male vivendo
exemplis suis alios ad prava vivendum informat Semel bene loquitur
qui se poenitendo redarguit Bis bene loquitur qui et bene vivit
bene docet Semel male loquitur qui post vicium cito corrigit Item bis
male loquitur qui et bonum quod debuit non egit et malum quod non oppor
tebat admisit Mali mala respondent pro bonis et adversa prosperis
Bonis bona respondent pro malis et prospera pro adversis Adversus
convicia lingue fortitudo est adhibenda paciencie ut temptacio verbi
que foris impugnat tollerancie virtute victa discedat Non omnis
qui patitur probra est iustus sed qui pro veritate innocens patitur ille
tantummodo iustus est Inter vituperacionis lingue et obprobria hominum isto
se remedio mens iusti corroborat ut tanto solidius in deum figatur
interius quanto exterius ab humanis favoribus spernitur Qui illatas sibi
contumelias tranquillo animo perdit dolorem cordis aperit et iracundia que
fervet in animo facile reicit Vulnera enim mentis aperta cito exha
lant clausa nimis exulcerant Qui dolorem iniurie clauso pectore
tegit quanto amplius silendo linguam premit tanto acriorem dolorem intrinsecus

nutrit. Unde et vere quidam poetarum gentilium dixit: Quoque
magis tegitur, tanto magis estuat ignis. Cecus enim languor vehemens
est acrimus quia tacitum vivit sub pectore vulnus. De mendacio xxx

Mendaces faciunt ut nec vera dicentibus credatur. Reddit
enim homines sepe multa falsitas etiam in veritate suspectos.
Sepe verum promittit qui falsa dicturus est, ut cum pri
mum acquisierit fidem, ad reliqua mendacia audientes credulos faciat.
Multis videntur vera esse que falsa sunt, et ideo non credendo se quis
mendacio loquitur. Non enim queque falsitas veri loquio adiungetur
et plerumque a veritate incipit qui falsa confingit. Latent sepe venena
circumdata melle verborum, et tamdiu deceptor veritatem simulat quo
usque fallendo decipiat. Unde nichil peius est mendacium meditari quam
loqui. Nam interdum quisque incaute solet ex precipitatione loqui menda
cium, meditari autem non potest nisi per studium. Utrumque ergo ille ex
studio mentiri prohibetur quam hiis qui ex precipitatione sola mentiuntur. Nun
in opere cavendum est omne mendacium quamvis nonnunquam sit aliquod mendacii
genus culpe levioris, si quis quod pro salute hominum mentiatur. Sed quia
scriptum est: Os quod mentitur occidit animam, et: Perdes eos qui loquuntur mendacium,
hoc quoque genus mendacii perfecti viri summe opere refugiunt, ut nec
vita cuiuslibet per eorum fallaciam defendatur, ne sue anime noceant
dum prestare nituntur aliene carni. Quamquam hoc ipsum peccati genus faci
lime credimus relaxari. Nam si quelibet culpa sequenti mercede purgatur,
quanto magis hec facile abstergitur quam merces ipsa comitatur. Multi
mentiuntur inlecti quod fingunt homines propter hominum laudem. Sic quod fit
ut et ipsi mentiendo pereant et alios quos laudant ad vanam gloriam
perducant. Sicut bene sibi conscius non metuit aliene lingue convicium,
ita et qui laudatur ab alio non debet errorem aliene lingue attendere,
sed magis unusquisque testimonium sue conscientie credat, cui ipse plus
presens est quam illi qui eum laudat. Opus enim suum unusquisque probet,
ut ait apostolus, et tunc in semet ipso tantum gloriam habebis et occulte in
conscientia sua non palam in aliena lingua. Perfecti qui alta radice
fundati sunt, etsi flamine laudis ac vituperationis ut cuiusque quasi ventos
curventur impulsi, funditus tamen non deiciuntur, sed pro cuius firmitate radicis
ad se redeunt. Bona mens ad malum nec premiis nec terroribus

iuratur. Nam iniqui terrorum blandiciis miscent nec aut oblectatione
quem prius deceperat aut terroribus frangunt. Qui laudat in auditoris
amore inspicit si veritate et non iniuste laudet. Hoc est si sunt vera
que de se eo dicit. **De Iuramento xxxi**

Sicut mentiri non potest qui non loquitur ita periurare non poterit
qui iurare non appetit. Cavendam igitur esse iura-
cionem dicimus nec eam utendam nisi in sola necessitate.
Non est contra dei preceptum iurare sed dum usum iurandi facimus
periurii crimine incurrimus. Numquam ergo iuret qui periurare timet.
Multi dum loquuntur iurare semper delectantur. Dum oporteat hoc tantum
esse in ore est est non non. Amplius enim quod est et non est a malo est. Multi
ut fallant periurant ut per fidem sacramenti fidem faciant verbi. Sicque
fallendo dum periurant et mentiuntur et hominem incautum decipiunt.
Interdum et falsis lacrimis seducti decipimur et credimus deflere
quibus credendum non erat. Plerumque sine iurando loqui disponimus
sed incredulitate eorum qui non credunt quod dicimus iurare compellimur. Tali-
que necessitate iurandi consuetudinem facimus. Sunt multi ad credendum
pigri qui non moventur ad fidem verbis. Graviter autem delinquunt
qui sibi loquentes iurare compellunt. Quacumque arte verborum quisque iuret
deus tamen qui consciencie testis est ita hoc accipit sicut ille cui iuratur intell-
igit. Dupliciter autem reus fit qui et nomen dei in vanum et assumit
accipit et proximum dolo capit. Non est conservandum sacramentum quo
malum incaute promittitur velut si quispiam adultere perpetuo cum ea ma-
nendi fidem polliceatur. Tollerabilius enim est non implere sacramentum
quam permanere in stupri flagicio. Iurare dei est illa providencia qua
statuit non convellere statuta. Penitencia autem dei rerum mutacio est.
Non penitere autem statuta non revocare ut est illud. Iuravit dominus
et non penitebit eum. Id est que iuravit non mutabit. **De vicijs xxxii**

Recedens a deo homo statim viciorum traditur potestati ut
quod patitur infesta vicia revertendo unde cecidit recu-
peret. Et si sic toto nisu contendunt superare vicia nec
extinguunt quid agunt hii qui non solum non odiunt vicia sed toto
ea amore spectant. Satis delicate se palpat qui vult sine labore
vicia superare dum peccati legem quam sibi deserviendo vicijs fecit

no possit sine violencia doloris resecare prefate vendicat vicio qui
occasionem euitat in perpetrando peccato Nam si velis tantundem non peccare
et data occasione peccauis tu tibi et reus et iudex es qui et commissa
dampnas et dampnanda committis Se ante iudice reus est quisquis vicia
et accusat et perpetrat Nam vicia si non perfecte vitantur suos ipse
faciunt relabi auctores Nam si vnum vicium districte vitetur et alia
negligantur inanis labor est Non enim potest in vnius obseruacione
virtutis perdurare cum alia vicia dominantur in corde Non nunquam
homine sua vicia prosequuntur quia in miseria qui prius nolendo ea sibi
fecit spontanea postea sentit et nolens stimulosa Nonnulli non antea
merore viciorum labuntur nisi prius interioris racionis perdiderit oculos
sicut Sampson non ante ab allophilis a derrore ligatus est machina
nisi postquam eius sunt lumina oculorum extincta Quidam negatiue intus
virtute vicios superant interius Sic quidem deinde intencionem bonorum operum
perdunt sicut rex babilonis in oculis Sedechie prius filios suos inter
fecit et sic postea oculos eius euulsit ac per hoc post multos operum consu
etudine et intencionem bonorum perit quorunda et vicio Quod ex viciis vicia
et ex virtutibus virtutes generantur
Sic gignit ex peccato peccata ut cum non euitantur prava incidat in maxima Et
dum defenduntur admissa nec lamentantur ex flagicio ad
superbia itur Vnde fit ut duplicatu sit criminis reus qui et admittit
scelera per voluntatem et defendit ea per contumaciae timore Sic vicium vicio
gignitur sic virtus virtute capit Ex vicio enim gignitur vicium sicut
dauid qui dum non euitauit adulterium perpetrat homicidium Ita virtus
virtute concipitur sic per virtute Evangelice predicacionis virtute ma
rtirii apostoli meruerunt In cordibus sceleratorum viuenciu iniuice sibi suc
dunt vicia in dum vnum abierit succedat aliud iuxta Johel prophete
testimonium qui ait Residuum eruce comedit locusta et residuum lo
custe comedit bruchus et residuum bruci comedit erugo propter
id ergo subiuncios allegoria ista colligunt quia sequitur Expergiscimini
ebrii et flete aliquando utiliter peccatur in minimis viciis ut maiora
utilius caueant Lege paulum apostolum in ora permittente peccata ut mai
ora perpetrent Veraciter autem vicia sanat qui virtutibus non vicijs

excludunt. Quorundam autem vitia tunc apparent, cum ab aliis vitiis desinunt. Interdum et male usae virtutes ex se vitia gignunt. Quod sic fit primo modo: cum animi appetitu, dum non sufficiat alicui donum quod meruit, nisi tamen laudes aut lucra damnanda adquisierit. Interdum virtutes vitia gignunt, dum aliquis propter opportunitatem minime relaxat. Sicque fit ut quae congruo loco virtutes sunt, in incongruo vitia deputentur. Veluti si pro sancti adventu canonicum non solvat ieiunium. Virtutum igitur discretio a Paulo summo apostolo, qui ad tempus egit quod agendum esse omnino prohibuit. Item quaedam virtutes dum discretionem non servant, in vitia transeunt. Nam saepe iustitia dum suum modum excedit, crudelitatis vitium gignit. Et nimia pietas dissolutionem disciplinae parit. Et zeli studium dum plus est quam oportet, in iracundiae transit vitium. Et multa mansuetudo corporis segnitiem gignit. Prudentis autem viri discretio solerter prospiciat, ne bonum intemperanter agat et de virtute in vitium transeat. Item apud quosdam ex virtute vitium gignitur, dum quisque de castitate et abstinentiae meritis gloriatur. Nam qui eleemosynam vanae gloriae causa impertit, ex virtute vitium facit. Sic et hii qui de sapientia arrogantiam habent, et qui de iustitia premium appetit, et qui aliquod donum quod meruit in suam laudem committit, et ut in malos usus assumunt, procul dubio virtutem in vitium transferunt. Homines de virtutibus vitia nutriunt, ex quibus pereunt. Iterum Deus arte potentissima ex mero vitio virtutes format, quibus nos ab iniquitate reformet.

De simulatis virtutibus xxxv

Quedam vitia speciem virtutum preferunt. Ideoque perniciosius suos sectatores decipiunt, quia sub velamine virtutis teguntur. Nam vitia quae statim vitiorum contraria apparent, cito dum in palam venerint emendantur, propter quod sequaces eorum de talibus erubescunt. Carnales autem plerumque per insensualitatem mentis non agnoscunt vitium esse culpabile quod dignum videtur damnatione. Item quedam vitia speciem virtutis esse videntur, sed tamen virtutes non sunt. Nam interdum sub praetextu iustitiae crudelitas agitur, et putatur esse virtus quod nimirum est vitium. Sicut et remissa segnities mansuetudo esse creditur, et quod agit torpens negligentia putatur esse indulgentia pietatis. Nimium virtute largitatis munit vitium prodige effusionis, et virtute parcitatis tristis tenacia inreat, et vitium pertinacie abscondit sub virtute

constancie Item timor subiecte obediencie occultat et dicit virtus hu
militatis quod tamen vicium est timoris Sed et pessimus tractus vocis
pueritur libertate accipit Et vicium pigricie quietis virtute mittat
Porro vicium inquietudinis virtute se vult vocare sollicitudinis Et
precipitacio facilitas fervor boni studii credit et bene agendi tardi
tas complexio esse mora videt Dum tamen ista sit virtus illa vicium Eli
gitur exemplo vicia species virtutum mutat Et inde se non nulli esse
iustos confidunt unde maxime reprobant Aptum exemplum viciorum de
latronis specie sumit Nam sicut ex insidiis latro prodit et se quasi cito
iter agentibus iungit fingens se socium donec decipiat in precipitium
et dum subito erumpit adeoitum latro manifeste ostendit Ita se
insistent vicia interdum periculose virtutibus quousque omne boni operis
efficacia visus ipsius rapiat Ut animi quo sibi erat placens
de virtutibus deceptum conspiciat vicius dampnabilis <u>De appetitu virtutum</u>

Ad virtutes difficile consurgimus ad vicia sine labore dila
bimur Ista enim prona illa ardua sunt Grandes enim
sudores impendimus ut ad celum contendere valeamus
Quemadmodum ad virtutes tendentes altum non a summis inchoant
Sed a modicis ut sensim ad altiora pertingant ita et qui delabuntur
ad vicia non statim a magnis criminibus incipiunt sed a modicis assuescunt
et sic in maxima proruunt Sic paulatim homo a viciis minimis
in maxima perruit uti a modicis virtutibus gradatim ad ea que sunt excel
sa contendit Qui autem inordinatas virtutes comprehendere nititur cito
deficit Hoc est causa in rerum natura ut quecumque velociter ad perfe
ctum tendunt sine dubio cicius que tardius firmant Sicut herbe que tarde se
minibus pereunt quanto calorem accipiunt cito vero que arbores alta radice
fundate Ideo perdurant diucius quia gradatim ad perfectum perveniunt
Nichil prodest a mixto malo agere aliquid boni sed prius est cohibendum
a malo deinde exercendum bonum Hoc enim indicat propheta cum dicit
quiescite agere perversa discite bene facere Prius vicia extirpanda
sunt in homine deinde inserende virtutes Nam coherere et coniungi
non potest veritas cum mendacio pudor cum petulancia fides cum perfidia
castitas cum luxuria Quedam sunt summe virtutes quedam vero
medie fides spes caritas summe virtutes sunt Nam a quibus habentur
utique veraciter habent Alie vero virtutes medie sunt quia et ad

utilitatis et ad presentiae possit haberi si de eis arroganter quisque intumuerit ut puta doctrina ieiunium castitas scientia sive temporales divitiae de quibus scilicet et bene operari possumus et male. Unusquisque ex deteriore in melior esse cepit caveat de exceptis extolli virtutibus ne gravius per virtutes corruat quam prius elapsus viciis iacebat. Ut anima que sibi placens erit de virtutibus deceptam se conspiciat vitiis dampnabilis. Quem deus iustificat ne iterum se de necessitatibus erigat quedam illi virtutum dona tribuit quedam negat nec dum mens de hoc quod habet erigit iterum de hoc quod non quod habere cognoscit humiliet. Unus qui dono celestis gratiae inspiratus ad virtutes erigit si forte modicum dei aliqua adusta te reprimit ne de acceptis virtutibus extolleretur frangi non debet quia ad hoc ipsum quod plagis humiliatur equanimiter ferre procul dubio virtutis est magne. De pugna virtutum xxxvi

Vivunt sancti viri cottidie conflictione se degerunt dum ab eis contra singula vicia virtutes singule opponuntur. Interdum vicia cum virtutibus adulterantur configunt ut ipso certamine vel mens exerceat vel abelatione quevis animum restringit. Adversus impetum viciorum contrariis virtutibus est pugnandum. Contra luxuriam namque cordis est adhibenda mundicia. Contra odium dilectio preponenda. Contra iracundiam patientia preponenda est. Porro contra timorem fiducie adhibenda est virtus. Contra torpore celi premium. Tristicie quoque gaudium. Accidia fortitudo. Avaricie largitas. Superbie humilitas opponenda est. Sic quoque singule virtutes nascentia quoque se vicia reprimunt. Ac temptationum motus virtute divine caritatis extinguunt. Libidinem abstinencia domat. Nam quantum corpus media frangit tanto mens abillicito appetitu revocat adversus iracundiam tolle vanitas dimittit. Ira aut se met ipsam necat sustinendo aut patientia victoria portat. Tristicie merorem spes eterni gaudii superat et quod turbata mens de exterioribus afficit dulcedo interioris tranquillitatis lenit. Adversus invidia preparat caritas et adversus ire incendium mansuetudinis adhibet tranquillitatem. Superbia diaboli imitantur superbi adversus quod operatur humilitas Christi quo humiliantur. Superbi atque elati principaliter septem viciorum regina et mater superbia est eadem que septem principalia vitia de se

ptinent uicia quia ita sibi met quadam cognacione iungunt
ut ex altero alterum generet oriat Sicut princeps septem
uiciorum Superbia nos eorum potestatibus subdit ita xpus septi
formi gra plenus ad domatu uiciorum nos exuit et quos illa ad
dicat Septemplia uicia iste liberat septiformi gra dono De sup

mi uicio detererio est superbia quam luxuria (red:) erbia xxxviij

O ppter quod a summis psonis et primis assumitur seu
q de ope iusticie et uirtute exorit minus q culpa
eius sentit Luxuria vero carnis eo notabilis omnibus est qm statim
pse turpis est et tamen dispensante deo superbia minor est
Sz qui detenet superbia et no sentit labit in luxuria carnis
ut plane humiliatus et confusus ne resurgat et a superbia Omnis
peccans superbus est eo q faciendo uetita contemptui habeat diuina
precepta Recte ergo inicium omnis peti superbia Quia nisi precesse
rit mandatorum dei in obediencia transgressionis no sequit culpa Om
nis superbia tanto magis iacz quanto in alto se erigit Tanto profundius
labit quanto excelsius eleuat Qui enim ppria superbia attollit
p dei iusticia inclinat Qui inflant superbia uento pascunt Vnde
et pphta Omnes inquit pastores tuos pascit uentus hoc est superbie
sps Qui de suis virtutibus superbiunt ex ipsis iudicandi sunt opibus
quibus puirtutibus utunt quia bona rem no bona voluntate faciunt
Nam uera sine humilitate et sine caritate virtus quelibz in uicio
deputat Merito superbie dyabolus a superna beatitudine corruit
Qui ergo de uirtutibus attollunt diabolum imitant et cum ipso
corruunt quia de excelsis labunt Superbia sicut origo est omni
criminum ita ruina est omni virtutum Ipa enim in pcto prima
ipa in conflictu postrema hec enim aut in exordio mentem ppetra
tio psternit aut nouissime de uirtutibus deiat in et omni pctorum
est maxima quia tam puirtutes q puicia humana mentem ex
terminat Ibi cadit superbia ubi et nascit ut no sit aliud culpa
aliud poena sed ipa culpa sit illis et poena De superbia nascit
arrogancia no de arrogancia superbia Nam nisi precesserit occulta
elacio mentis no sequit apta iactancia laudis Ita ergo in culpa
ppponit superbia arrogancie sicut pfert origine Plerumq a dela

tois emendacoz prudencia dei aliquo casu no nulli cadunt p
quo lapsi repleti cis met ipis humiliter sapiunt et de muneribus
dei laudare no appetunt s laudant deu a quo acceperunt Vn laudari
se nolunt Vtilius est arrogantibus quocumq vicio labi Et humiles
post casu deo fieri qz pelacoz superbire et graviore ruine dampnacoz
psuperbia sumere De fornicacoe xxxix

Ex occulta animi superbia plerumq in abhominanda crimis
in mundicia itur Nam alteru pendet ex altero Sz
sic p superbia itur in pstitucoz libidinis ita phumilitatz
mentis salua fit castitas carnis Deus autem no mitq deicat mtis
superbia parcens manifesta ruina libidinis enim nascitur immundicia
de animi occulta superbia Exemplo primi hominis qui mox ut p
superbia qz deu tumuit statu carnis libidine sensit et pudenda operu
it Quapropter sic deputet culpa nimis quisqz qz cadit quoaens
libidine vincitur Numa nisi precessisset latens superbia no sequeretur
libidinis manifesta ruina Non inmo agemino vicio adyablo expi
amus appetitur et occulte pelacoz et publice plibidine Sz dum ci
tat quos libidine cadit inelacoz Item dum in caute declinat elacoz
cadit inlibidine Sic qz exoculto vicio elacois itur in aptu libidi
nis et de apto libidinis itur inoculta elacois Sz dei seruus distite
utrumq pensans sic caueat libidine ut no incurrat elacoz Et sic
premit elacoz ut no resoluat animu ad libidine luxuriose atqz
superbis demones plus fautores existunt dumqz incente uicijs spus
maligni deseruiunt Hijs tamen maiori familiaritate iunguntur eis qz
amplius uicijs desiderum famulantur Principaliter hijs duobus
uicijs dyabolus humani generis dominatur id est psuperbia mentis et
pluxuria carnis Vn et dns in iob loquitur de dyablo dicens Sub
vmbra dormit insecto calami inlocis humentibus p calamu quippe
in anis superbia plocca vero humenciam carnis demonstratur luxuria
Phec enim duo vicia dyabolus humanu possidet genus vel dum
mentem psuperbia erigit vel dum pluxuria carne corrumpit Multi
luxurie subditi sunt et contumaci superbia de ipo luxurie ope gloriantur
Et in mag elati sunt Vnde se magis humiliari debuerunt ad

q̄pacioꝫ mali sit deterius qui nō solū flagicia committit. sed de ipsis
flagicijs uanitate laudis perditi extollunt. sicut scriptū est laudatur
peccator in desiderijs anime sue Quid enim peius quam in flagicijs suis
missos gaudere de quibus iā debent copiosius deplorare libido tāto
magis querit. dum uidet. Nam sicut quidā sapiens ait Prima
fornicacionis oculos tela sunt Secūda uerborū Sed qui nō capit oculis
pot verbis resistere Suffiat nature ubi adhuc liber effectus est Qui
delectacioꝫ refrenat libidinose sugestionis nō transit ad consensū libidinis
Cito enim resistit operi qui titulandi se nō accomodat delectacioni
Durius impugnat. qui usque ad consensioꝫ Et si nō usque ad perfectioꝫ
temptat. quam hijs qui sola sugestione pro condicione carnis temptamentis
sollicitat. Stimuli carnis qui in paulo angelo sathane anglo in
erant ex lege peccatorum qui in membris hominis de necessitatibus
libidinis habitant quam reluctance dum mēte expugnat perficit. et de
infirmitate libidinose titilacionis virtute suscipit glorie suꝑ certaminis Qui
de nulla certamina de sua mouet Nam quam uis in amore dei cor sit
inconcussa intencio mentis tamen de carne quam exterius gestat interna
tollerat plia Deus autem qui hec ad probacioꝫ permittit gracia protegente
tollerat plia Deus autem qui hec ad probacionem permittit
suos nō deserit Ideo nō nunquam electi lapsu carnali corruunt ut animos
ac superbie qua de uirtutibus timet sanent. Et qui de uirtutibus ꝑspi
ciunt superbi ut cadant carnis uicio humiliant. ut surgant Nunquam
perficiat. adulterium in opere Jam expirit in cogitacione Excidende enim
primum cogitaciones sunt auferende ut nō perueniant in opere hinc est
quod propheta dicit. Accingite lumbos vestros super ubera vestra Hoc est
in corde libidinis resecate quia ad lumbos pertinet nā cor super ubera
est nō in lumbis libidinis inmoderata licencia nescit habere modū
nā dum se uiciosis animis in explenda fornicacione carne luxuriate
laxauerit in(?) nichiloque ad alia nefanda scelera suadentibus demonibus
transit Dumque inmoderata temeritas pudoris excesserit termin
ominibus ad dicat Paulatimque ad deteriora procedit Non ita sua
uis est amancium animo amencium incerta carnis libido sicut
experta nec ita delectat fornicacio dum primum committitur. nā repe
tita maioreꝫ delectacioꝫ ingerit Jam uero si in usu venerit tato

perdiaꝰ dulcior fit ut superare difficile sit. Vnde et sepe consuetudine
delinquendi quasi captiui ad peccandum cum quadam violencia trahimur
sensus quoque nostros contra etiam voluntatem in nobis rebellare sentimus. Si
plus oblectat mentem delectacio fornicacionis quam amor castitatis adhuc in
homine peccatum regnat. Certe si amplius dilectat pulcritudo intime
castitatis iam non regnant peccata sed regnat iusticia. Nam non solum de commissa
fornicacione peccatum regnat in homine sed si adhuc delectat atque animum
teneat procul dubio regnat. Fornicacio carnis adulterium est. Forni-
cacio animi seruitus idolorum est. Est autem spiritualis fornicacio secundum quod dominus
ait: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam
in corde suo. Omnis immunda pollucio fornicacio dicitur quibus quisque diu-
ersa turpitudinis vel uoluptate prostituitur. Ex delectacione enim fornicandi
varia gignuntur flagicia quibus regnum dei clauditur et homo a deo se-
paratur. Inter cetera septem vicia fornicacio maxima est scelere. Qui per
carnis immundiciam templum dei violat tollens membra Christi facit me-
bra meretricis. Maxime per carnis luxuriam humanum genus subditur
dyabolo quam per cetera vicia. Cum ille enim variis temptamentis illectos ho-
mines conetur peruertere magis autem mechandi desiderium suggerit quia
utrumque sexum in hoc vicio corrogare intendit. Demones scientes pu-
lcritudinem esse anime castitatem et per hanc homines angelis meritis
e quibus illi lapsi sunt coequari liuore peruersi inuidie iniciunt per
sensus carnis opus desiderium quoque libidinis quatinus a celestibus de-
orsum delectacionem animi pertrahant secumque quos vicerint gloriantes ad
tartara ducant. Quando impulsu demonum mens ad delectacionem
fornicacionis impellitur diuini iudicii metum et eterni tormenta incendii
ante oculos proponat quia nimirum omnis pena maioris supplicii
formidine superatur. Sicut enim clauus clauum expellit ita sepe recor-
dacio ardoris gehenne ardorem remouet luxurie. Quidam in iu-
uentute luxuriose viuentes in senectute continentes fieri delectantur.
Et tunc eligunt seruire castitati quando eos libido suos habere con-
tempserit. Neque quamquam in senectute continentes vocandi sunt qui in iuuentute
luxuriose vixerunt tales non habent premium quia laboris certamen
non habuerunt. Eos enim expectat gloria in quibus fuerint
laboriosa certamina. De continencia xl^a

De continencia xl^a

A deo datur continencia si petitur et accipietur Tunc autem
tribuitur quando deus gemitu interno pulsatur Prelatum
esse virginitatem nupciis Illud enim bonum hoc optimum
Coniugium concessum est virginitas admonita tantum non iussa
Sed ideo tantum admonita quia nimis excelsa Geminum bonum
est virginitas quia et in hoc seculo sollicitudinem mundi amittit et
in futuro eterne castitatis premium percipit Virgines feliciores esse in
vita eterna ysaya testante Hec dicit dominus eunuchis dabo eis
in domo mea et in muris meis locum et nomen melius a filiis et
filiabus nomen sempiternum dabo eis quod non peribit Nec dubium
quod qui casti perseverant et virgines angelis dei efficiantur equales a
mando est pulcritudo castitatis cuius degustata dulcedo dulcior
invenitur quam carnis Castitas enim est fructus suavitatis pulcritudo in
violata sanctorum Castitas securitas mentis sanitas corporis Unde et
aliquos gentilium gimnicos perpetua veneris abstinencia exercuisse
ne virtutes libidine frangerentur Luxuriosa namque vita carne cito debi
litatur fracta quam celeriter ducatur ad senectutem Omne peccatum per poenite
nciam recipit vulneris sanitatem Virginitas autem si labitur nullatenus
reparatur Nam quamvis poenitendo venie fructum percipiat incorrup
cionem tamen nullatenus recipit pristinam Virgo carne non mente nullum
premium habet in repromissione Unde et insipientibus virginibus
salvator in iudicio dicit Amen dico vobis nescio vos Ubi enim iudicans
mentem corruptam invenerit carnis procul dubio incorrupcionem
dampnabit Nichil prodest incorrupcio carnis ubi non est integri
tas mentis Nichil quod valet mundum esse corpore eum qui pollutus
est mente Multi sunt reprobi qui carnalis corruptele contag
ium nesciunt qui sicut infecundi sunt corpore ita steriles manent
et mente et operis boni fecunditate Qui vero de virginitate gau
dent si aliis piis operibus non instruuntur Qui se continentem
profitetur et aliis terrenis desideriis non subtrahitur quamvis hunc luxu
ria carnis non polluat diverse tamen mundane conversacionis
operacio maculat Virgines de suis meritis gloriantes hypocritis
comparantur Qui gloriam boni operis foris appetunt quam intus in conscientia habere
debuerunt Tales igitur ad premia celestia non perveniunt

qua ipi sibi virginitat premiu p elacois uicio auferunt Hoc e
em in Ewangelio no habere virgines oleu in uas x no huare intra
csciencia boni opis testimoniu Sz in facie gliari apud homines no
in corde apud deu Ruina adultery excipit doctrina matrimony w
Melius est uxorem ducere q p libidinis ardorem pire Quidam qui
gale decus no p gignendis filys delectant s hoc p turbulenta carnis
delectaco et libidinosa csuetudine appetunt sic q bono male utunt Nam
pse mala sunt quigia vero et potestas p se quid bona sut p ea vo
q circa sunt mala existunt Coniugia em p id mala sut p q dicat
Qui aut cu uxore est cogitat q sunt mundi q ppte fornicacione
unus quisqz habeat uxorem sua Sic et potestates p elacoz posssi
one p iusticie quoqz puaricacoz male existut nocent em nupcie
nocent potestates s p id q eis uis ponit no p se Exemplu iumtis rcti
ius q pme nastut q surgentes ex latere nocent eis qui recto itinere
gradiunt De cupiditate xl

Non posse q q spualia bella suscipe nisi prius cinis edo
muerit cupiditates no potest ad contemplandu deum
se mens erigere q desiderys huius mundi et cupiditatibz
inhiat Neqz em alta cspice poterit oculis q plus claudit Omni
pcto peyor est auaricia et amor pecuniar Vn et p salomone dicitur
Nichil scelestius q amare pecunia hic em aiaz sua venale facit
qm viuita sua picit intima sua Cupiditas omniu crimium mtr est Vn
et apls ayt Radix omni malor est cupiditas q quid appetentes erra
uerut a fide Si ergo sucidit radix crimiu no pullulat cete soboles
pcor Multi ca cupiditat terrene in ipam renunciauerut Cupidi
tas em xpm vendidit Nam et plerisqz tm in rebus alienis est
desideriu ut et homicidiu pperare no ueant Sicut haab qui appe
titu cupiditat sue sanguinis expleuit effusioz Sepe iniqui mala
q cupiscut assequunt quatenus de affectu mali desidery forcius puniat
Electos aut suos dns no dimittit ire in desiderior malor pfectoz
s in dolorem mterem qutit eor p id q in scelo nequicie appetunt
ut hac experiencia resipiscat reuerti ad deu q huius mente cesserat
Deu ergo sibi ppiciu aduersari credit qui q tmpalia concupiscit
no p mittit adimplere Secreto q dei iudicio fieri ut pereat huius quod

cupiditatis effectus statim sequitur accionis Nunquam saciari novit cupidit
as semper enim avarus eget Quanto magis adquirit tanto amplius
querit Nec solum desiderio agendi excruciantur sed et admittendi
metu affligimur Inopes nascimur In hac vita inopes recessuri sumus
Si bona huius mundi peritura credimus cur peritura tanto amore
cupimus Plerique potentes tanta cupiditatis rabie inflamantur ut de
confinys suis pauperes excludant nec habitare permittant Quibus
voce propheta dicitur Ve qui coniungitis domum ad domum et agrum ad agrum
copulatis usque ad terminum loci Numquid vos soli habitatis in medio
terre Tales quippe homines infernus et dyabolus rapit ad perdicionem
Idem propheta propter annunciat dicens propterea infernus dilatavit animam
suam et aperuit os suum absque ullo termino et descendent fortes eius
et sublimes gloriosique ad eum Nec mirum si iniqui agentes viventes
inferni ignibus deputentur qui viventes flammam cupiditatis sue
minime extinxerunt Qui desiderio cupiditatis exestuat flatu dya
bolice inspiracionis urentur Accendit enim mentem Eve superbia ut de
ligno vetito manducaret Accendit etiam mentem Kaym invidia ut fratrem
occideret Accendit Salomonem luxuria facibus ut pro amore libi
dinis ydola adoraret Accendit Achab cupiditas ut homicidium
avaricie adnecteret Hys ergo inspiracionibus dyabolus corda hominum
secularium depravat cupiditatibus De Gula xlii

Proxima concupiscencia suggestio panis est cui si minime
ceditur diversa edacitatis desideria comprimuntur Unde
et Daniel Panem desiderii non comedi hoc est
eius concupiscenciam non explevi Prima est luxurie materies
saturitas panis Unde et propheta Sodomam de panis sacietate accu
sat dicens Hec fuit iniquitas Sodome superbia saturitas panis
et habundancia panis quippe Sodomite immoderate sumentes
in turpitudines desluxere flagiciorum Atque inde meruerunt cum totius
superbia celestibus adurii incendiis Eo quo modum non tenuerunt eda
citatis Utile est cavere gulam ab omni concupiscencia Quod tamen propter
ius quod ut animus serviat ventri et esce Que sunt destruenda test
ante Apostolo ac dicente Deus et hunc et hanc destruet Proxima
est ventri libido sicut loco sic vicio Ubi enim est ventris cura ibi
et corporis que circa ventrem sunt Proxima In ordine namque membrorum

genitalia ventri iniungunt dum q vinu in moderate resfat aliud
ad luxuria excitat Non ad luxuria vel ad sacietatem sed tantummodo ut
corpus sustentetur epul est utendu Nam ut philosophi dicunt cibos
inuentos esse ut contineant aiam no ut corrumpant Qui nimium
cibis utunt quanto magis ventre pascunt tanto magis sensu mentis
obtundunt Nam greci dixerunt ex crasso ventre subtilem sensum gigni no
posse Nam gule saturitas nimia sensu mentis obtundunt ingenium
q hebescere facit libidinis ignes ciborum fomentis incrementum Corpus autem q
abstinencia frangit temptacio no cocquit Unde et tres pueros abstinentes
flama babilonis incendij etsi tetigit no combussit Quia nimirum et
si desideriorum carnalium ignem sustinencium mentes inflamat usque
ad consensum tamen concupiscencie vel operis no cocquit Cuius epulas habu
dancia est ardens dives intendat supplicium cui tanta in inferno inter
ignes erat inopia quanta hic epularum fuerat copia In hoc seculo esurire
et sitire voluit propterea illuc flamas siciens stillam aque quesiuit
nec meruit accipe Considerandum q vehemente arguant comessacio
et sumptuosa quiuia propheta ita ut comminetur dominus se dimissurum hanc in
iquitatem hijs qui ea libenter abutunt Dicit enim per ysaiam Ecce gaudium
et leticia occidere vitulos iugulare arietes comedere carnes et bibere
vinum si dimittetur hec iniquitas vobis donec moriamini Sicut omnis carnales
motus abstinencia restringit ita omnes anime virtutes edacitas funditus de
struit Inde est q princeps cocorum muros Iherusalem subuertit quia
et venter tuus fuit arcem virtutes aie destruit Neque enim posse
q pia virtutum perfectionem attingere nisi prius ventris abdomine ingluuie
Nemo dominari potest ceteris nisi prius ventris ingluuiem restrinx
erit Nec quisquam facile poterit a se metipso in mundos spiritus expellere
non per abstinencia gule Tunc enim hostes qui extra nos sunt a nobis
foras superant cum prius qui intra nos vicia extinguunt Nequam frustra
foris agit bellum qui intus habet periculum Non qualitatem ciborum sed eorum
cupiditate cauendam Nam sepe alimenta preciosa sine gula concupisce
ncia degustant et sepe abiecta et vilia edendi cupiditate sumunt
Sic q fit ut no sit in qualitate ciborum culpa sed illud reputetur nimium
quod cum desiderio gustat Quatuor sunt genera distinctionum in gule appetitu
: quid quando quantum et quomodo quid potat Quod ad ipam vero in

ptinet q appetit. Qn si an legittimu tmpus quid appetat. Quan
tu vero ad moderatoz. Quomo ad impaciencia festinacois ascribit.
Nullus hominu tam importunus exactor q venter qui cottidiana
refectoe cottidiana famis exactoe adimpletur. Cum cetis enim vicijs
et si interdum ad eis nasitur interdu tame ad eis no moritur. Plerum
q voluntas uestendi ita sub obtentu necessitatis obrepit ut dum pu
tat suire necessitati voluptati desiderio suiat. Nec facile deprendit
utru q accipit gule an indigencie deputet. **De ebrietate**

Est copulam potus ebrietatis generat. Ebrietas aut pturbacoz
gignit mentis furorem cordis flamam libidinis Ebrietas
ita mentem alienat ut ubi sit nesciat Unde et maluno
sentit q p ebrietatis committit. Verum est q iuxta ppheta fornicacio et
ebrietas auffert cor. Fornicacio autem sicut ait Salomon infatuat
sapientes. Ebrietas sicut in loth sensum racioe captiuat. Unde et in
puerbijs Potentes in quid potentes inquit qui verecundi sunt vinum no
bibant ne cu biberint obliuiscant sapiencia. Plerique laus e in lom
bibere et no in ebriari Studiant hy aduersum se ppheta dicentem Ve
qui potentes estis ad bibendum vinu et viri fortes ad miscenda ebri
etatis. Vino mlt deditos et luxuriose viuentes ypocritas sic arguit dicens
Ve qui consurgitis mane ad ebrietatis sectandam et potandu usque ad
vesperum ut vino estuetis De talibus in alio loco dicit Ve tibi ciuitas
cuius rex iuuenis est et cuius principes mane comedunt. Multi enim
a mane usque ad solis occubitum ebrietati et gule et voluptatibus suiunt
nec intelligunt cur nati sunt. Si consuetudine vel vino detenti luxurie
tm tota die epulis q deseruiunt. Clamat Johel ppheta istis qui ebrie
tati inseruiunt dicens Expergiscimini ebrij et flete et ululate omnes qui
bibitis vinu in dulcedine. Quo testimonio no ait tm flete omnes qui
bibitis vinu ut bibere vinu oio no liceat sed adiecit in dulcedine q ad
voluptuosos ptinet et pdigaliter effusos. Nam q t satis est necessitati ebrios
timotheo bibere apostolus dicens Vino modico utere. Non solum exquo in
ebriant homines sed in exceteris potandi generibus que variis conficiunt modis
Unde et nazareis qui se sanctificabant a dno preceptum est uin et sin
cera non bibere. Utique enim statum mentis euertunt et ebrios faciunt luxu

cia quoque carnis utraque equaliter gignunt. Quidam continentes pane cum pondere edunt ita et aqua cum mensura sumunt afferentes ad continentiam carnis et ad querere abstinentia

De abstinencia

Hoc est perfectum et racionale ieiunium quando homo exterior ieiunat interior orat. Facilius per ieiunium oratio penetrat celum. Tunc homo spiritualis effectus angelis coniungitur deoque liberius copulatur. Per ieiunium vero misteria celestium occulta revelantur divinique sacramenti archana panduntur. Sic namque daniel angelo revelante misteria sacramenti cognoscere meruit. Hec enim virtus et angelos manifestat et eorum annunciatores ostendit. Ieiunia fortia tela sunt adversus temptamenta demonum cito enim per abstinenciam deficiunt. Unde et dominus et saluator noster eorum incursus ieiuniis et oracionibus premonet superare dicens: Hoc genus non eicitur nisi per oracionem et ieiunium. Immundi enim spiritus ibi se magis inmittunt ubi plus viderint escam et potum. Sancti qui diu in huius seculi vita inhabitant desiderio Christi totum corpus suum aridum portant. Unde et psalmus sitivit inquit in te anima mea quam multipliciter et caro mea. Caro enim tunc deum sitit quando per ieiunium abstinet et arescit. Vomis(?) cat animam corpus necat. Sepe abstinencia simulate agitur. Ieiunia quidam per ypocrisim exercent. Quidam enim inter media corpus suum levat exterminantes sicut dicitur in Evangelio facies suas ut appareant hominibus ieiunantes. Ore namque palescunt corpore atteruntur, in morti quoque mortiferis suppliciis se tradunt tantum quam mirifice exercitacio non pro dei amore sed solum humane laudis iactancia sequitur. Quidam incredibiliter abstinent ut hominibus curiosis sancti appareant sed hoc bonum abstinencie talibus non est virtuti reputanda sed vicio quia bono male utuntur. Ieiunium et elemosina in absconditis se se amant ut plus deus qui inspicit omnia intus bonos rependat. Nam qui ea sub populari manifestacione faciunt nequaquam adeo iustificantur quia iuxta sermonem Evangelii mercedem suam ab hominibus receperunt. Ieiunia cum bonis operibus deo acceptabilia sunt. Qui a cibis abstinent et prave agunt demones imitantur quibus esca non est et nequicia semper est. Ille enim bene a cibis abstinet qui et a malis actibus et a mundi ieiunat ambicionibus. Qui excoctionis studio

no abstinencie voto a bestiis carnium se suspendunt et hij procul ex
cecati sunt quia dei creatura usibus humanis concessam reiciunt Ni
chil enim fidelibus inquinatur nichil quod esse iudicat immundum Paulo
attestante apostolo Omnia munda nobis Coinquinatis autem et infidelibus
nichil est mundum sed polluta sunt eorum et mens et consciencia Spernit ie
iunium quod in uesspere repletione ciborum reficit Neque enim reputanda est
abstinencia ubi fuerit ventris saturitas subsequta Spernit ieiunium
qui in uesspere delicijs compensat Dicente ysaia propheta Ecce in die ieiu
nij vestri invenitur voluptas vestra Voluptas enim delicie intelliguntur
sicut enim repeticio debiti et litis et contencio et percussio Ita et delicie
implebant propheta in ieiunio Tota enim die pulsam epulas magna
cre ruminat qui ad explendam gulam vesspere sibi delicias preparat Non
est corpori adhibenda immoderata abstinencia nec dum amplius
grauatur taro pondere medie nec malum agit postea nec benefacere
incipiat et que addiat ut usu mali careat simul et boni officium
dum plus premittit perdat Solicita igitur discrecione carnis est mode
randa macheries scilicet Ne aut integre extingat aut immoderate laxet
Infirmitate carnis nimia prevalente ad perfectionem pertingere nemo potest
Nam quamvis sanctitatis amorem quisque habeat exequi tamen non valet
operibus quod cum intencione cordis deseruire conatur Corporis debilitas
nimia et vires animi frangit mentis quoque ingenium facit marcescere
ne valet quicquid boni pro imbecillitate perficere Nam quicquid omni modo
et temperamento fit salutare est quicquid vero nimius ultra modum est perniciosum
est studium quod suum in contrarium vertit In omni ergo opere modus et tem
peramentum oportet habere Nam omne quod excedit periculosum est sicut aqua
quod si nimius imbres probeat non solum nullam utilitatem adhibet sed et peri
culum exhibet

De flagellis dei

Divine sapiencie subtilitas sicut
in terris ut testis scrutatur consciencias ita exterius irro
gat penas ut verum sit testimonium prophete quia ipse
est testis et iudex. Unde Ysidorus: Miserere domine misere indigna agenti
digna pacienti assidue peccanti et tua flagella cottidie sustine
nti. Ordinata est miseracio dei quod prius hic hominem per flagella a
peccatis emendat et postea ab eterno supplicio liberat. Electus enim
dei doloribus huius vite atteritur ut perfectius vite future lucretur. Ne
quaquam deus delinquenti parcit quem peccatorem aut flagello temporali aut
purgatorii ferit aut iudicio eterno puniendo delinquit aut ipse in se
homo penitendo punit quod male admisit. Ideo verum est quod deus del
inquenti non parcit. Iusto temporalia flagella ad eterna proficiunt gaudia.
Ideo quod et iustus in penis gaudere debet et impius in prosperitatibus timere
debet. Neque iusto neque reprobo deus iram et iusticiam abstrahit. Nam et
bonos hic per afflictiones iudicat et illud communicat per miseracionem. In hac enim
vita deus parcit impiis et tamen non parcit electis. In illa autem parcet
electis non tamen parcet iniquis. Periculosa est saturitas in hac vita malorum
et bonorum dolor tranquillius. Nam iniquus post mortem ducitur ad cruciatus

iustus vero dormit post laborem securus Non tamen de corporalibus
passionibus sed de spiritualibus oportet intelligi ut quanto quisque aut in corpore
aut in mente flagella sustinet tanto se in fine remunerandum speret Sepe
electi dei iudicio ex flagelli correpti sunt reprobi in hoc mundo dum quamvis
multa dampnabilia commisisse videantur despecti tamen adeo nullo emendacionis
verbere feriuntur Plus corripit qui adeo diligit sicut paruit dicente Amos
propheta Tantummodo vos cognovi ex omnibus nacionibus terre ideo visita-
bo super vos omnes iniquitates vestras Quem enim diligit dominus corripit
flagellat autem omnem filium quem recipit Valde necessarium est iustum in
hac vita et intus temptari et verberari flagello ut dum his pulsatur
de virtutibus non superbiat Dum vero aut animi aut carnis dolore atte-
ritur a mundi amore revellat Temptari autem oportet iustum sed tempta-
cione plage non temptacione luxurie Durius circa suos electos in hac
vita deus agit ut dum sordoribus flagelli feriuntur nulla oble-
ctamenta presentis vite delectet sed celestem patriam ubi certa requies ex-
pectatur in desmenterum desiderent Electos vite istius adversitate pheri
speratur in desmenterum desiderent Electos vite istius adversitate phar-
ut sicut petrum iudicium a domo domini incipiat de in hac vita electos suos de
iudicii flagellis castigat
Gemina est percussio divina una in bonam partem qua percutimur
carne ut emendemur Altera qua vulneramur in anima contra cari-
tatem ut deum diligencius ardencius diligamus Demo autem
more deus respicit vel adveniam vel ad iudicia Adveniam sicut ad pe-
trum Ad iudicia sicut contra sodomos qui sunt deleti et iustum testatur
Timotheus Trinos deus quos voluit percutit Idem ad dampnacionem
reprobos ad purgacionem quos erudire iubet electos ad propaganda in illorum
gloriam iustos Primo namque modo egiptus cessit ad dampnacionem Secundo
modo pauper lazarus ad purgacionem Tercio modo percussus est iob ad probacionem
et flagellatur plerumque homo adeo ante peccatum ne malus sit ut paulus qui
flagellatur Sathane angelo instigante carnis tollerabat stimulos et flagellatur homo
et post peccatum ut corrigatur sicut ille in actibus apostolorum qui traditus est sathe-
ane in interitum carnis ut spiritus eius salvus sit in die domini Non tamen
murmurent et qui nescit et vapulat Nam deus ideo plerumque iustum
flagellat ne de iusticia superbiens cadat In hac vita tanto magis studet

Deus ut percuciat quanto magis expectando flagellat. Sed alios feriendo
corrigit. Alios vero feriendo interficit. Feriendo corrigit de quibus
dicit: Ego quos amo arguo et castigo. Feriendo punit quos incorri-
gibiliter delinquentes aspicit. Quos quia non iam sub disciplina ut filios
patris sed districta dampnatione ut hostes adversarius perimit. De quibus
dicit: Plaga inimici percussi te castigatione crudeli. Quid ultra quid
clamas ad me super contricione tua? Insanabilis est dolor tuus. Unde unus-
quisque semet metiat et timeat ne similiter feriatur, cuius et culpa cum flagellum
nequaquam tunc diluit culpam dum non mutavit vitam. Nam cuius mores non mut-
acio non expiat. Omnis quidem percussio aut purgacio vite presentis est aut
inicium pene sequentis. Nam quibusdam ab hac vita inchoat ut in e-
terna percussione perdurent. Unde per Moysen dominus dicit: Ignis exarsit
in ira mea et ardebit usque ad inferos deorsum. Et quibusdam dicitur: Non
iudicat deus bis in idipsum. Qui tamen non attendunt quod
alias scriptum est: Jhesus populum de terra Egipti liberans secundo eos qui non
crediderunt perdidit. Quamvis enim una culpa bis non percutitur, una tamen
percussio intelligitur quod hic cepta illuc perficitur. Ut in his qui omnino non
corriguntur precedencium percussio flagellorum sequencium fit inicium tormentorum.
Hinc est quod in psalmo scriptum est: Operiantur sicut diploide confusione
sua. Diplois enim duplex vestimentum est. Quod figuraliter induuntur
qui et temporali pena et eterna dampnabuntur. Unde Jeremias: Con-
tricione super contricionem contere eos gemina dominatio et hic et in futuro quod ibi alibi
quod duplici contricione contere eos, id est gemina pena puni, scilicet et futura. Quibu-
sdam namque secreto dei iudicio hic male est, illuc bene, scilicet non dubium casti-
gati corriguntur ab eterna dampnatione libenter. Quibusdam vero hic
bene est, illuc male sicut diviti illi accidit qui hic potencie claritate
conspicuus post mortem vero gehenne incendiis traditur cruciandus. Porro
quibusdam et hic male est et illuc male quia corrigi nollentes et
flagellari in hac vita incipiunt et in eterna percussione dampnantur
in tanto in mergi quosdam desperacionis profundo ut nec per flagella va-
leant emendari. De quibus dominus voce prophete dicit: Frustra
percussi filios vestros, noluerunt recipere disciplinam. Plerumque autem intus
plangit et nescit utrum pro omnibus peccatis suis preteritis paciatur flagella
an pro uno tantum et nescit quod culpa illa sit pro qua meruit huiusmodi.

pati supplicia et pro peccato ab iniquis maxime in morte recipit. Quia vis flagella praesentia vix a poenis absolvunt. Adhuc tamen sub metu iudicii turbatur ne instanti ei plage sufficiant ad purganda delicta. Proinde ergo de praesentia patitur et futura pertimescit quodammodo sicut propheta ait pro suis peccatis duplicia recepit. **De infirmitate carnis**

Esse in ullos eiusmodi qualitatis homines qui volunt corrigi nisi alios viderint flagellari. Sicque proficiunt comparatione malorum dum sibi id accidere timent in quo deprehensos alios vident. Quosdam videns deus nolle proprio vitio corrigi adversitatum tangit stimulis. Quosdam etiam praesciens multum peccare in salutem flagellat eos corporis infirmitate ne peccent ut eis utilius sit frangi languoribus ad salutem quam permanere incolumes ad damnationem. Visitatio dei nec semper in bonum accipitur nec semper in malum. In bonum accipitur sicut est illud Visita nos in salutari tuo. In malum vero sicut illud In tempore visitationis suae peribunt. Tribus ex causis infirmitates accidunt corporis id est ex peccato ex temptatione ex intemperantiae passione. Sed huic tantum novissime humana medicina potest succurrere illis vero sola pietas divinae misericordiae. Qui valentiores sunt et sani utile est illis infirmari et non peccare ne per vigorem salutis illicitis sordidentur cupiditatum et luxuriae desideriis. Duritia quae mentem premit nec sentit utiliter incurrente mutatur ut sanatur atque inflicta emendetur. Nam sicut vulnera carnis sanant quae animae ideoque per carnis flagellum errantes citius corriguntur. Hoc quippe indicat in Paulo sarcina infidelitatis que dum minutae sunt per increpationem carnis confestim resoluta est. Duritia carnis mentis Est principalis sanitas quae hominem ad inobedientiam ducit. Est et salubris infirmitas quae per divinam correptionem mentis duritiam frangit. Languor animae id est peccatorum infirmitas principalis est de quo et dicit Apostolus Quis infirmatur et ego non uror. Nam infirmitatem carnis utilem esse idem Apostolus approbat dicens Quando infirmor tunc fortior sum. **De clementia divine correptionis iii**

Murmurare in flagellis dei peccator homo non debet quia maxime per hoc quod corripitur emendatur Unusquisque autem tunc levius portat quod patitur Si sua discusserit mala pro quibus illi infertur retribucio iusta dictat non murmurare quia mala patitur et si ignorat cur male paciatur ut per hoc se pati iuste arbitretur per quod ab illo iudicatur cuius nunquam iniusta iudicia sunt Qui flagella sustinet et contra deum murmurat iusticiam iudicantis accusat Qui vero se cognoscit iusto iudice pati quod sustinet et si propter quod patitur ignoret per hoc iam iustificatur per quod et se ipsum accusat et dei iusticiam laudat Dum ex rebus prosperis utilia iusti exempla prestant hominibus necesse est eos iterum et adversitatibus tangi quatenus eius paciencia probetur ut denuo fortitudinis documenta sumant qui prosperitatibus eius temperanciam agnoverunt Qui passionibus ac insidiante adversario cruciatur non ideo a Christo se recedat alii enim a Christo quia talia patitur sed magis per hoc deo commendabilem se existimet si dum hoc patitur laudet deum potius non accuset Ad magna utilitatis divino iudicio mens iusti diversis temptacionibus passionum agitatur pro quibus si deo gracias egerit sue quod culpe quod talia pati dignus sit reputavit hoc quod ex passione tollerat eis pro virtutibus reputabit quia et divina agnoscit iusticiam et sua intelligit culpam De temptacionibus dyaboli v.

Multis calamitatum temptacionibus mens iusti in hac vita pulsatur Unde et optat ad hoc seculo funditus evelli quo et erumpnis careat et firma illic securitatis inveniat Inter eas poenas quas iustus in corpore patitur atque eas quas inte per fraudem dyaboli tollerat multum interest Nam gravius fert eas quas interius luget quam eas quas exterius sustinet Has enim et loco evitat et tempore illas nec loco evitare potest nec tempore Non amplius temptat electos dyabolus quam permittit dei voluntas Temptando autem profectibus sanctorum fuit et si nolens utilitati sanctorum fuit dyabolus quando eos temptacionibus non decipit sed potius erudit Nam temptatos quos ille ad humanum interitum movet interdum sanctos ad exercicium virtutum salubri utilitate convertit Insidie dyaboli atque astucie

quibus huc atque illuc querentes quos devorent diffundantur a potestate
divina non egrediantur ne tantum noceant quantum maliciosi crudeliter
Nam quis electorum vitam tanta tolerare potuisset si superna dispensatio
pio moderamine nequiciam demonum non refrenaret Et licet dyabolus
temptaciones iniquas electorum mentibus inserere cupiat tamen si ad eos potestatem
non accipit nullatenus adipisci potest quod appetit Unde et omnis voluntas
diaboli iniusta est et tamen permittente deo omnis potestas iusta
Ex se enim quoslibet iniuste temptare appetit Sed eos qui tempta
ndi sunt et prout temptandi sunt non nisi deus temptare iuste per
mittit Unde et in libris regum de diablo scriptum Quia spiritus domini
malus irruerat in Saul Ubi iuste queritur Si domini cur malus si
malus cur domini Sed duobus verbis comprehensa est et dei potestas iusta
et diaboli voluntas iniusta Nam spiritus malus per nequissimam volun
tatem et idem spiritus domini per acceptam iustissimam potestatem Diabolus non
est in minimis si vincentur pociora viciorum Neque enim alibi concupiscencie
fomenta succendit nisi non prius prave cogitacionis delectaciones aspexit
Quas si a nobis spirituali sine dubio ille confusus abscedit Statim
quod frangunt iacula concupiscencie eius Contempte quia iacet et sine
quo frangunt facies illius Solicite hostis insidias intelligere prudenter et caute
dei servum opportet Sic quia in nocencia vite consistere simplicem ut
tamen opporteat ad simplicitatem esse prudentem simplicitatis Cui pr
udencie simplicitatis non miscet iuxta propheta columba est seducta non
habens cor Sed ideo columba quia simplex Ideo autem cor non
habet quia ignara prudencie est Sepe sathanas electorum cor
dibus aperit quos per speciem boni angelum se simulans lucis dum mittit el
ectos decipere detegitur atque contempnitur Sic quia et verba fallacis
doctrine electos suos facit intelligere quatenus dyabolicum errorem
interius cognoscant ac sollicite caveant Discrecio electorum tanta esse
debet ut inter bonum et malum predici racione divini dicuntur ne
eos diabolus per speciem boni fallat hoc est enim praedicatio Iosue
dicentis noster es an adversariorum propter hoc et Ieremie dicitur si
separaveris preciosum a vili quasi os meum eris Tunc enim de se bene

iudicat spu qn eos deus fallacia demonu temptamenta fiat in-
telligere Multi decipiunt a dyablo et ignorant se ee deceptos
Osee pphete testimonio declarante Comederut aliem robur
eius et ipse ignoravit Alieni namq spus maligni significant qui
virtutes mentis comedunt sz hoc tamen cordis negligencia no intelligunt
tamq inhereris diabolus vinat qn de apta iniquitate homine
depravare conat Clamam vero tacite incedit dum pspeae sinceritatis et
virtutis ea q sita sunt destruit qn et qui decipit sua pervenit
decipientem no sentit sz tamq sit virtutes q sibi uicia spectat et dilig
In oculis carnaliu deus terribilis e In oculis electorum terror eius
vilis est Albmacedulis ut leo timet a fortibus in fide ut vermis qtep-
nit ac q admonicio ostensis repellit qui sugestios no recepit
diaboli in eius insidias minime incidit Nam facile in qspecti ope
repellit si prima oblectamenta illius respuat Dyabolus em pspes
est lubricus cuius si capiti x primi sugestioi no resistit totus in int-
erna cordis dum no sentitur impellit Temptacionum dyabolicarum in-
icia fragilia sunt q si no caveant sz usu in qsvetudine transeat
in novissimis fortiter qualescunt Ita ut aut nunq aut cu diffi-
cultate vincant Dum in tota vita dyabolus supplantare homin
cupiat amplius tamen in fine molit decipere Hinc e q in principio
cum prothoplausto serpenti dictu est Et tu insidiaberis calcaneo
eius Calcaneu invenire homin q dyabolus incursu pterire vite
in novissimis supplantare disponit Pm quis quisq sit iustus nunq
necesse est ut in hac vita sit securus sz semp humilis caveat
semp q ne in fine corruat Solliatus ptimescat Dyabolus suis
fautoribus plandit dei servis molit temptamenta contraria Exem-
plo dni qui se post baptismu passus e dyablo temptari Dya-
bolus sanctos homines no tenendo possidz sz temptando psequit Scia
quia no in eis interius regnat cont eos exterius pugnat
Et qui interius amisit dominiu exterius commovet bellum Tunc
qt eos quos possidz acius servit qn se virtute divina abeis expe-
llendu cognoscit Un et in mundus spus tunc discerpsit quius

puerum in quo habitabat qui ad cristi imperium exire ab eo coactus
est Quod sentiens et ad verba Job respiciat ubi in novissimis bemot
caudam suam quasi cedrus astrinxit Plus contra eos dyabolus diversis
temptacionibus molitur insistere qui possunt et aliis suis utilitate
prodesse ut dum illi impediunt non proficiat qui docendi sunt Malig-
ni spiritus hoc conantur nos mundari cupimus sine intermissione temptant iter
providare Sancti autem presago spiritu eorum insidias prenoscunt et quicquid
in semet ipsis terrenum senciunt in desinenter operibus sanctis exhauriunt
ut innocenter pueri inveniantur Eodem plandamento decipiunt nunc
per diabolum homines quo protoplausti in paradiso sunt decepti Multos
enim viciorum presigiis inter reprobos pertemptando deludit Nunc
enim promissis decepit nunc rebus transitoriis quas necessariis illiat nunc
etiam ipsa infernum supplicia quasi levia et transitoria suggerit quemus
miserorum corda in cupiditatibus lascivia qui dissolvat secumque ad
tartarum ducat Argumenta machinacionum malarum que cogitacionum semina
que in cordibus hominum diabolus infundit Ita sepe undique capta imp-
licavit animam ut ex qua parte quisque evadere temptavit sine peccato exire
non possit velut si miles hoc facis peccabis si non feceris reus perjurii
fies In tanto ergo mali discrimine ut evadendi aditus pateat minora
pocius eligenda ut maiora vitentur Diabolus qui decipere quemque
querit prius naturam uniuscuiusque intendit et in se ampliatat
un nam aptum hominem ad peccandum inspexerit ex ea parte hominem dia-
bolus temptat quia eos per experientem amorem facile inclinari adviaa
conspiciat ut secundum amorem concessorum adhibeat et temptaciones legem
balaam qui in figuram dyaboli contra populum dei ex ea parte provincia
precepit pretendere laqueos ex qua sensit eos esse facilius lapsuros
Et quia eum alicubi deducat non eum per alia partem mittit nisi
ubi impetum eius intendit Nullus culpa non estimet quod ex
compassione propria sustinet Set quantum valet contra id quod tolleret pug-
net Nam si compassioni cedit temptacioni vel vicio ne qua quam
resistit Ideo dyabolus in sacris eloquiis behemot id est animal dicitur
quia de celis lapsus ad terras cecidit Ipse leviatam id est serpens de aquis

quia in huius seculi mare volubili versatur astucia. Avis vero propter-
eca nominatur quia per superbiam ad alta sustollitur. Et recte hiis tribus
vocabulis appellatur quia pro suo merito aere quasi carcere meruit.
Terra ut animal brutum sit serpens ut in huius seculi mare insana lact-
et fluctuatione. Ex inde enim quod per membra sua diabolus operatur sor-
titur vocabula ita ut quod singuli agunt vicitate illo ipse nominetur. epeo
Que enim non decipit diabolus unum animal est hoc est cupiditatis
ac nocendi malicia. Quem enim nec sic decipit insidiatur. Unde avis
est hoc est superbiens. Undique enim dolos preparant et una per quam me-
ant decipiant. Aliud est intrare in mentem cuiusque diabolum aliud
vero inhabitare. Nam et in cordibus electorum ingreditur. Dum malas
suggestiones insinuat sed non habitat in eis quia in suo corpore non eos
rapsduat. Qui vero in corpore eius sunt in ipsis habitat quia ipsi
sunt templum eius. Et si subripiat mentes electorum diabolus non tamen
in eis requiescit sicut in cordibus reproborum. Nam calore fidei
mox excitantur ut ab electis expeat. Nam nullos quos iam avido ore
diabolus devoraverat divini iudicii rursus occulta inspiratione ab eius
ore eripuit et saluti restituit. Nam sepe multos quos antiquus
hostis luxurie voragine mersos tenuit potencia divina per penitentiam
ab eius faucibus eripit. quomodo bonorum interitum propheta electam diaboli
dicat esse escam. Dum alibi scriptum sit de eo fenum sicut bos comedet
nisi quod in oculis dei sunt fenum qui electi ab hominibus esse videntur
Et pro hoc qui de bonorum numero perierit apud homines electi apud
deum fenum extitit. Cum dyabolus iam deglutisse dicitur quod iam peccato
scelere deformasse videtur. Cum vero quod non deglutivit operibus peccatorum
sed temptacionis illecebris mordet ut devoret adhuc quasi in maxilla
mandit. Unde et paulus stimulos carnis quibus humiliet non habet
peccandi peccatorum que deglutiat. Os diaboli verba eius sunt uba
vero eius inspirationes occulte sunt quibus corda hominum occultis incitat
cupiditatibus. Quid homines incorreptibilem iniquitatem quia sponte non
corrigunt in mediis spiritibus vexandi traduntur ut arripiendo eos demo-
nes corporaliter habeant presentatis terroribus quatenus eorum afflicti humilient
peniteant et salvent. Sicut et apostolus corinthiis scribens ait

tradere huius sathane in interitum carnis ut spiritus salvus sit. Utile est
enim quosdam peccantes ut in anima salventur sathane corporaliter deputari
ut quod apperit corrupcione futurum iudicium timeat et de cetero delinquere
caveant. Quidam autem ad emendacionem potestati demonum deputantur quidam
vero desperate a deo ad solam perdicionem traduntur. Nunquam namque diabolus
adversus hominem invisus est aut enim tribulaciones cordis illi exaggerat aut
dolores corporis superinducit. Hinc est quod apostolus ait: Datus est michi stimulus
carnis mee angelus sathane qui me colafizet. Sepe iusti mentem
variis vexacionum doloribus demones cruciant atque interdum usque ad de
speracionis angustiam coartantur permanente autem in dei amore anime et pa
ciencie angustia perficiat. Nam sive in anima sive in corpore per misericordiam in
mundos spiritus quelibet adversa iustus paciatur ex dei utique permissa volunta
te id patitur. Quod si hoc totum ad dei gloriam humiliter referat et di
cat quod pro corporis passione Job dixit: Si bona suscepimus de manu domini
mala autem quare non sustineamus. Iste non separatur a deo sed coniungitur qualibet
atrocium angustia torqueatur. Multa adversa iustus in anima patitur instiga
cione demonum sed talibus temptacionibus premium vite eterne non potest quam pig
donum ad dampnacionem et culpe inde putat quod de sue maiestatis permissu
nolens quis patitur portat. Nam tibi peccamus ubi cupiditatis vel vo
luntatis deflectimus ubi vero violenter ad deum et si facinus aut
flagicium non est miseria tamen pro flagicio et facinore est. Si quis
deum pro irrogata laudat miseria tunc pro flagiciis et facinore commissis
procul dubio caret facinore.

De temptacionibus sompniorum

Plerumque in nocentibus demones occurentes humanos
sensus per visiones conturbant ut formidolosos faciant
quociens ex desperacione peccatorum mente quasi per soporem conturbant
horrenda quasi gehenne incendia minitantur. Non nunquam autem et
aperta impugnacione adversantes humana corpora verberant. Ita
tamen permittente deo malos sic ad iudicium iustos ad tollerancie glo
riam plerumque in mundi spiritus eos quos incumbere in amore seculi
conspiciunt dormientes quadam vana spei prosperitate deludunt quosdam
vero quos formidare aliqua adversa perspiciunt dormientes in am
terrore perculiunt. Sic quoque misserorum corda variis illusionibus intentates.

modo vacua prosperitate demulcent modo vana formidine ter-
rent Qui autem in illis aut vani sunt concepti delictis aut multi
aut vero nocturnis fatigantur terroribus placato sompno quiesce-
ntes interdum et per saporem quedam archana et mistica contuentur et vident
Qui vero corda sua amoribus viciis polluerunt conscientie pavore
illusi species terrendas aspiciunt Fallax enim ymago mentes miserorum
diversis eludit imaginibus et quos vigilantes inicia terruit dormi-
entes fatigat ut multi securos requiescere sinat Non nunquam et electorum
mentes horrendis imaginibus sompniorum spiritus immundi terrificare
conatur et quos vigilantes viciis temptant nec superat acriter
dormientes impugnat Sed aut et si admonitu huiusmodi visionibus
commoveatur mox evigilantes illusionum vanitates despiciunt interiorum
quod sua protinus ad deum convertunt

De diversis qualitatibus sompniorum

Diverse sunt qualitates sompniorum quedam enim ex saturitate seu
inanitione veniunt quod et per experientiam nota sunt Quedam
vero ex propria cogitatione oriuntur Nam sepe que in die cogi-
tamus in noctibus recognoscimus Non nulle autem visiones spiritu
immundorum fiunt illusione Salomone probante Multos enim errare
fecerunt sompnia et illusiones vane Porro quedam visio fiunt modo
id est superne revelationis misterio sicut legitur in lege de Joseph filio Ia-
cob qui sompnio fratribus preferendus dicitur vel sicut in Evangelio de
Joseph sponso Marie qui ut fugeret cum puero in egiptum sompnio am-
onetur Non nunquam et permixte accidunt visiones id est ex cogitatione
simul et illusione atque item cogitatione et revelatione Daniel probante
Tu rex cogitare cepisti in stratu tuo quid esset futurum post hec
et qui revelat misteria ostendit tibi que et futura sunt Item sepe
ea in quibus cogitacionem mens sepius porrigimus quod mentis excessu
revelantur dum requiescimus Quamvis non nulla vera sint sompnia
facile tamen eis credi opus non est quia diversis imaginacionum qua-
litatibus oriuntur et unde veniat raro consideratur Tam facile igitur
sompniis fides habenda non est ne forte sathanas in angelum lucis
se transformans quemlibet incautum fallat et aliquo erroris fraude ita
quos sibi curiosos observatores quod illudat Ut sompnia non aliter eveniat

que ostendit ut enim in multis fallant interdum et vera predicant
Sed quibus ita accidant contempnanda sunt ne forte de illusione procedant
recolentes testimonium scripture dicentis Si dixerint nobis et ita
evenerit ne credatis Sompnia similia sunt auguriis et qui eis inten
dunt revera augurari noscuntur Non esse vera sompnia que cogi
tans animus die noctu que sibi imaginat Dementes enim non immerito ipsa
sompnia sibi fingunt Sepe dum priora mala preteritorum memoria
ac gehenne vindicta in nobis ipsis recolendo imaginamur huiusmodi
mentis imaginaciones aut de peccatis amissis aut de futuris suppliciis
memorie vigilantibus fiunt et provisiones sompnia et cogitaciones
mentes concutiunt Nam una in memorie fuit utique sive vigila
ntibus sive dormientibus nobis Tali enim memorie horribilia pavore
et pro quiete concutimur et que gravia sunt que commisimus et quam dura que
para tormentis mentis aspectu et in sompniis contemplamur
non esse peccatum quando nolentes in imaginibus nocturnis illudimur sicut
esse peccatum si antequam illudamur cogitacionibus affectibus prevenimur luxu
rie quippe imagines quas in veritate gessimus sepe dormientibus
in animo apparent sed innoxie si non concupiscendo occurrunt Qui
nocturna illusione polluitur Quamvis et si extra memoriam turpium
cogitacionum se sentiat inquinatum tamen in hoc nec temptaretur
culpe sue tribuat suam quam in mundiciam statim fletibus tergat

Hoc est remedium eius qui viciorum temptamentis **De oracione**
exestuat ut quociens quolibet tangitur vicio totiens adora
cioni se subdat quia frequens oracio viciorum impug
naciones extinguit tam perseveranter intendere oportet animum
orando atque psallendo quousque importunas desideriorum car
nalium suggestiones que mentibus obrepunt sensibus fortissima intencione supe
remus ac tam diu insistere quousque persistendo vincamus Nam
negligentes oraciones nec ab ipso homine impetrare valent quod
nolunt Cum quisque orat statim ad se spiritum advocat ac ubi venit
confestim temptamenta demonum que se humanis mentibus inmiscunt
presenciam eius ferre non sustinentes effugiunt Oracio cordis est

non labiis. Nec enim verba deprecantis deus intendit sed orantis cor
aspicit. Quod si tacite cor oret et vox sileat quamvis hominibus lateat
deo latere non potest qui conscientie presens est. Melius est autem cum silencio
orare sine sono vocis quam solis verbis sine intuitu mentis. Numquam est
sine gemitu orandum. Nam peccatorum recordacio merorem gignit. Dum
enim oramus ad memoriam culpam reducimus. Ideoque cum deo assistimus
et magis tunc reos nos esse cognoscimus gemere et flere debemus remi-
niscentes quam gravia sunt scelera que commisimus quamque dira inferni
supplicia que timemus. Mens qualem se in oracione infert tale se
post oracionem continet. Nam nichil proficit oracio si denuo committitur un-
de venia postulatur. Ille enim precans desideratum effectum sine dubio per-
cipit qui quod orando abluit postulat delinquendo non iterat. Mens tunc
celestis est et tunc orando deum bene contemplatur quando nullis terrenis
curis aut erroribus impeditur. Apta est enim ad bonum in sua natura
in aliena vero turbatur. Pura est oracio quam in suo tempore seculi non
interveniunt cure. Longe autem a deo animus est qui in oracione cogitaci-
onibus seculi fuerit occupatus. Tunc ergo veraciter oramus quando aliud
non cogitamus. Sed valde pauci sunt qui tales oraciones habeant.
Et licet in quibusdam sint difficile est tamen ut semper sint. Mens que
ante oracionem vacans est adeo illicitis cogitacionibus occupatur dum in
oracionem venit confestim illi imagines rerum quas nuper cogitavit
occurrunt aditumque precibus obstruunt ne se mens libera ad celeste
desiderium erigat. Purgandus est itaque animus primum atque a tem-
poralium rerum cogitacionibus segregandus ut pura acies cordis ad
deum vere et simpliciter dirigatur. Nam revera tunc impetranda
divina munera credimus quando simplici affectu assistimus deo orantes.
Multis modis interrumpitur oracionis intencio dum se per incuriam
vana desideria mundi ingerunt in cogitacionesque orantis animo. Tunc
autem magis diabolus cogitaciones curarum secularium humanis mentibus
ingerit quando orantem aspexerit. Duobus modis impeditur oracio
ne impetrare quisque valeat postulata. Hoc est si aut quisque adhuc
mala committit aut si delinquenti sibi debita non dimittit. Quod ge-
minum malum dum quisque a se mentis ipso absterserit protinus securus

studio oracionis incumbit et ad ea que precibus impetrare cupit
mentem libere erigit Qui leditur non desistat orare pro ledentibus
Alioquin iuxta dei sentenciam peccat qui pro inimicis non orat Sicut
nullum proficit in vulnere medicamentum si adhuc ferrum in eo sit
ita nichil proficit oracio illius cuius adhuc dolor in mente vel odium manet
in pectore Tantum esse debet orantis gratia deum affectus ut non desperet
precis effectum Sanitatem aut oramus si spei fiduciam non habemus petat
ergo vnusquisque ut ait apostolus vnusquisque in fide nichil dubitans
Nam qui dubitat similis est unde maris que vento mouetur atque differtur
Diffidencia nascitur impetrandi oracio si adhuc animus se senciat
circa peccandi affectionem versari Non enim potest habere precis certam
fiduciam qui adhuc in preceptis dei pigritur Qui a preceptis dei auer-
titur que in oracione postulat non meretur nec impetrat ab illo bonum quod postulat
cuius legi non obedit Sic enim quod precepit facimus id quod petimus sine
dubio obtinemus Nam sic scriptum est qui auertit aurem suam
ne audiat legem oracio eius execrabilis est Multum apud deum utraque si-
necessario commendatur ut oracio operacione et opere fulciatur oracio vnde
et Iheremias ait Leuemus corda nostra cum manibus ad deum Cor
enim cum manibus leuat qui oracionem cum opere subleuat Quisquis vero
orat et non operatur manus leuat et cor non leuat Sed quia opera-
ri necesse est et orare bene utrumque iuxta dictum est Leuemus
corda nostra cum manibus ad deum ne de negligencia manda-
torum corde reprehendamur Duo sunt quibus salutem nostram obtinere aut sola
oracione aut sola operacione contendimus Postquam bonum opus agimus
lacrimis oracionem fundamus ut meritum actionis humilitas impetret precis
Culpabiliter manus ad deum expandit qui facta sua orando
iactanter prodit Sicut phariseus in templo iactanter orabat
se quam magis quam deum de operibus iustis laudari volebat Cuius
quidem oracio in peccatum vertitur sicut de iuda proditore scribitur Qui
enim iactanter orat laudem appetendo humanam non solum quia
oracio eius non delet peccatum sed et ipsa vertitur in peccatum
Ideo interdum oracio electorum in pressuris eorum differtur ut in pioris

puersitas augeatur Verum dum iusti temporaliter audiunt peior
fit salute qui eos affligunt Et dum illis temporali remedio
subueniunt pueros occidi ad gustum assumit Unde et trium pueros
frigidus ignis fuit ut nabuchodonosor deum verum agnosceret
Sicut et propheta in psalmis ait Pater inimicos meos eripe me
proinde tardius exaudiuntur quorundam orantes ut dum differuntur
forcius ex caritate maioribus premiis cumulentur Exemplo seminis
et repressione messium in quibus quanto tardius semen excipit tanto
cumulacius ad frugem excrescit Quociens orantes non exaudimur
mox nobis ante oculos proponamus ut hoc ipsum quod differimur divine
imputetur iusticie et culpe mee Interdum quod perseueranter oran-
tes non exaudimur utilitatis mee est non adversitatis Sepe enim mul-
tos deus non exaudit ad voluntatem ut exaudiat ad salutem Multi
orantes non exaudiuntur providendo illis deus meliora quam petunt
Sicut contingere solet paruulis qui ne in scolis vapulent deum ex-
orant Sed non dat illis postulacionis effectum quia impedit talis
exaudicio ad profectum non aliter quibusdam contingit electis
Deprecantur enim deum pro nullis vite huius comodis vel adversis
providencia vero diuina temporaliter eorum desideria minime
consulit quia meliora illis in eternum promittit Oracio priva-
tis locis opportunius fundita magis quam obtentum impetrat dum
deo tantum teste depromitur Proprium autem hypocritarum est offerre
se oratione videntibus quorum fructus est non deo placere sed glo-
riam ab omnibus comparare Non multiloquio exaudiuntur homines
a deo quasi pluribus eum verbis sentiunt inflectere neque
conciliat eum multiplex orantis sermo sed pura sinceraque oracionis
intencio Bonum corde semper orare bonum et iam et sono
vocis deum hymnis spiritalibus glorificare Nichil est sola voce
canere nisi cordis intencione Sed sicut ait apostolus Cantantes in
cordibus vestris deo hoc est non sola voce sed corde psallentes
Unde et alibi psallam spiritu psallam in mente Sicut
oracionibus iuvamur ita psalmorum studiis delectamur psallendi
enim utilitas tristia corda consolatur gratiores mentes facit studiosos

oblectat in herres et suscitat peccatores ad lamenta invitat
Nam quamvis dura sint carnalium corda statim ut dulcedo psa-
lmi insonuerit ad effectum pietatis animum eorum inflectit. Dum
christiani non vocis modulacio sed tamen verba divina que ibi utuntur
debeant commovere nescio quo tamen pacto modulacionis canticis
maior nascitur compunctio cordis. Multi enim reperiuntur qui tanta
suavitate commoti sua crimina plangunt atque ex ea parte magis
flectuntur ex qua psallentis dulcedo insonuerit suavissima. Cum
in presenti tantum vita pro remedio peccatorum effunditur psalmos autem
decantantes perpetuam laudem dei demonstrat sicut scriptum est Beati
qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. Cuius operis
ministerium quicunque fideliter intenta quam mente exequitur quoda-
mmodo angelis sociatur. De lectione

Orationibus mundamur lectionibus instruimur utrumque
bonum si liceant si non liceat melius est orare quam legere.
Qui vult cum deo esse frequenter oret et legat.
Nam cum oramus ipsi cum deo loquimur. Cum vero legimus
deus nobiscum loquitur. Omnis profectus ex meditacione et lectione
procedit. Que enim nescimus lectione discimus meditacionibus conservamus.
Geminum confert donum lectio sanctarum scripturarum sive quia intel-
lectum mentis erudit seu quod a mundi vanitatibus abstractum
hominem ad amorem dei perducat. Excitati enim sepe illius sermone
subtrahimur a desiderio vite mundane atque accensi in amorem sap-
iencie tanto vana spes mortalitatis huius nobis vilescit quanto
amplius amplius legendo spes eterna claruerit. Geminum
lectionis studium primum quomodo scripture intelligantur secundum qua
utilitate vel dignitate dicantur. Erit enim antea quisque promptus
ad intelligendum quod legit sequenter idoneus ad proferendum quod didicit.
Lector strenuus potius ad implendum quod legit quam sciendum erit promp-
tissimus. Minor enim pena est nescire quid appetas quam ea que
noveris non implere. Sicut enim legendo scire concupiscimus sic scien-
do recta que didicimus implere debemus lex dei et primum

habet et pena legentibus ea Primum in hiis qui bene uiuendo
custodiunt Omnis qui a preceptis dei discedit opere quociens eadem dei
precepta legere uel audire poterit corde suo reprehendit quia confun-
ditur quia id quod non agit memoratur Unde et dauid propheta deprecatur
dicens Tunc non confundar dum respicio in omnia mandata tua
Grauiter namque unusquisque confunditur quando mandata dei uel legen-
do uel audiendo respicit que uiuendo contempnit Corde enim repre-
hendit dum mandatorum meditacione docetur quia non implet opere
quod diuina dictat iussione **De assiduitate legendi**

Nemo potest sensum scripture sancte cognoscere nisi legendi
familiaritate sicut scriptum est Ama illam et exal-
tabit te Glorificaberis ab ea dum eam fueris ampl-
exatus Quanto quisque magis in sacris eloquiis assiduus fuerit tanto
ex eis uberiorem intelligenciam capit Sicut terra quanto amplius
excolitur tanto uberius fructificat Quanto amplius ad quamlibet
artem homo contendit tanto magis ad hominem ars ipsa descen-
dit Sicut in lege scribitur Moyses ascendit in monte et deus
descendit Verum est de oculo spirituali quod ille tantum secreta diuinorum
scrutabitur mandatorum qui abactione terrene cure enatauit animum
et sedula familiaritate scripturis sanctis inheserit Nam cecus et
uidens pariter quidem utrique ambulare sed non consimili libertate
Dum cecus pergens quo non uidet offendat Videns uero offen-
dicula caueat et quo sit pergendum agnoscat Sic et qui nebule
et terrene cure subiacet si temptet dei perscrutari et misteria
non valet quia caligine curarum non uidet Sed ille tantumde
officere valet qui se a deterioribus seculi curis abstrahit et toto
in scripturarum meditacione defigit Quidam habent intellige-
ncie ingenium sed negligunt lectionis studium Et que legendo scire
potuerunt et negligendo contempnunt Quidam uero amore
sciendi habent sed tarditate sensus impediuntur Qui tamen assidua
lectione sapiunt id quod ingeniosi per desidia non nouerunt Inge-
nio tardi et si non per naturam per assiduitatem tamen laboris augmentantur

Nam quamvis sensus hebetudo sit frequens tamen lectio intel-
ligentiam adhibet. Sicut qui tardus est ad capiendum propter stu-
dium tamen boni studii premium percipit ita et qui prestitum sibi
adeo ingenium intelligentie negligit contemplacionis reus ex-
istit quia donum dei quod accepit despicit et per desidiam derelinquit.
Quidam dei iudicio donum sciendi quod negligunt accipiunt ut
durius de rebus creditis puniantur. Tardiores autem ideo quod sunt
capiunt difficilius inveniunt ut ex maximo laboris exercicio ma-
ximum premium habeant retribucionis. De doctrina sine gratia

De doctrina sine adiuvante gratia quamvis infundatur
auribus ad cor numquam descendit. foris quidem perstrepit
sed interius nihil proficit. Tunc autem dei sermo infusus
auribus ad cordis ultima pervenit quando dei gratia mente
interius ut intelligat tangit. Sicut enim quosdam deus flamma
caritatis sue illuminat ut vitaliter sapiant ita quosdam frigidos
torpentesque deserit ut sine sensu persistant. Plerumque nonnulli
intelligendi vivaces existunt sed loquendi inopia angustantur.
Quidam vero utrisque pollent quia et sciendi copiam et dicendi
efficaciam habent. De superbis lectoribus

Plerique scienciam acceptam scripturarum non ad dei gloriam
sed ad suam laudem utuntur et ibi peccant ubi peccata
mundare debuerant. Numquam proficiunt legendo per-
fectam scienciam arrogantes. Nam quamvis in superficie sapi-
entes videantur medullitus tamen archana veritatis non tangunt
quam superbie nube impediuntur. Sepe enim superbi legem querunt
et numquam inveniunt. Divine legis penetralia humilibus et bene
ad deum intrantibus patent pravis atque superbis clauduntur. Nam
quamvis divina eloquia in lectione arrogantibus sint aperta in mi-
sterio autem clausa atque occulta sunt. Dum sermo dei fidelibus
lucet reprobis autem ac superbis quodammodo tenebre-
scit et unde illi illuminantur inde iste cecantur. De carna-
libus lectoribus et hereticis

Neque quis legem intelligit qui carnaliter verba percurrit, sed is qui ea sensu interioris intelligentiae conspicit. Nam qui litteram legis intendunt, eius occulta penetrare non possunt. Multi enim non intelligendo spiritaliter scripturas nec eas recte sentiendo in heresim devoluti sunt atque in multis erroribus defluxerunt. In solis fidelibus religata est lex testante domino per prophetam: Signa testimonium, signa legem in discipulis meis, ne ea videns intelligat aut hereticus qui non est Christi discipulus. Unitate quippe pacis quam Christus docuit non sequitur. De qua idem dominus dicit: In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli si dilectionem inter vos habueritis. Scripturas heretici sano sensu non capiunt, sed eas ad errorem prave intelligentie ducunt. Nec quidem semet ipsos earum sensibus subdunt, sed eas ad errorem proprium pertrahunt. Doctores errorum pravis persuasionibus ita per argumenta fraudulentie illigant auditores ut eos quasi in labirintho implicent a quo nusquam exire valent. Tanta est hereticorum calliditas ut falsa veris, mala quoque bonis permisceant, salutaribusque rebus plerumque errores sui virus interserant, quo facilius possint pravitatem perversi dogmatis sub specie persuadere veritatis. Plerumque sub nomine catholicorum heretici sua dicta conscribunt, ut indubitanter lecta credantur. Non numquam etiam blasphemias suas latenti dolo in libris inserunt sanctorum doctorumque vera adulterando corrumpunt, sed vel adiciendo que impia sunt. Caute meditanda cauto quoque sensu probanda sunt que legimus, ut iuxta apostolica monita teneamus que recta sunt. Sic quoque bonis instruamur ut a malis illesi permaneamus.

De libris gentilium

1 Ideo prohibetur christianus figmenta legere poetarum quia per oblectamenta inanium fabularum mentem excitant ad incentiva libidinum. Non enim solum thura offerendo demonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo. Quidam amplius delectantur meditari gentilium dicta propter tumentem et ornatum sermonem quam scripturam sanctam propter eloquium humile. Sed quid prodest in mundanis scripturis proficere et inanescere in divinis.

Caduca sequi figmenta et celestia fastidire misteria Ca-
uendi igitur sunt tales libri et propter amorem sanctarum scripturarum
uitandi. Gentilium dicta exterius verborum eloquencia nitent
interius uacua virtutis sapiencia manent Eloquia autem sacra
exterius incognita uerbis apparent intrinsecus autem misteriorum
sapiencia fulgent Unde et apostolus habemus inquid thesaurum
istum in uasis fictilibus Sermo quippe dei occultum habet vigorem
fulgorem sapiencie et veritatis repositum in uerborum uilissimis
capsulis Ideo libri sancti simplici sermone conscripti sunt ut non in
sapiencia verbi sed in suasione spiritus homines ad fidem perducerentur
Nam si dyaletica acumine uel rethorice artis eloquencia
editi essent nequaquam putaretur fides Christi in dei virtute sed in hu-
mane eloquencie argumentis consistere Nec quamquam crederemus ad
fidem diuino inspiramine prouocari sed potius verborum calliditate
seduci Omnis secularis doctrina spumantibus verbis resonans
ac se per eloquencie tumorem attollens per doctrinam simplicem Christi-
anam euacuata est Sicut scriptum est Nonne stultam fecit deus
sapienciam huius mundi Fastidiosis atque loquacibus scripture
sancte minus propter sermonem simplicem placent gentili enim eloquencie
comparate uidentur illis indigna Quod si animo humili
misteria illius intendant confestim aduertunt quam excelsa sunt
que illi despiciunt In lectione non verba sed veritas amanda est
Sepe enim inuenitur simplicitas ueridica et composita falsitas que hom-
inem suis illiciat erroribus et per lingue ornamenta laqueos dul-
ces aspergit Nichil aliud agit amor mundane sciencie nisi laudibus
extollere hominem Nam quanto maiora fuerint litterature studia
tanto animus arrogancie fastu inflatus maiori intumescit iactancia
Unde et bene psalmus Quia non cognoui litteraturam introibo
in potencias domini Simplicioribus litteris non est preponendus fucus gram-
matice artis Meliores sunt communes littere quia simpliciores ad
solam utilitatem legencium pertinentes ille vero nequiores sunt que
ingerunt hominibus perniciosam mentis elacionem Meliores esse grammaticos

quam hereticos. Heresis enim haustu letiferi succus hominibus per-
suadendo propinatur. Grammaticorum autem prius et ad proficere ad vitam
deum fuit in meliore usu assumpta. De collacione .xiiij.

Cum sit utilis ad instruendum lectio autem collacione maiorem
intelligenciam prebet. Melius est enim conferre quam legere.
Collacio docibilitatis facit. Nam propositis interrogacioni-
bus cunctacio rerum excluditur et sepe latens veritas obiectacionibus
approbatur. Quod enim obscurum est aut dubium conferendo cito perspicitur.
Res enim que minus per se advertuntur comparacione rerum facile capiuntur.
Nam sepe sub specie alia spiritales causas scripture divine insinu-
ant et nisi per aliquid evidencius ostensione manifesta appareant. Occulta legis
misteria sicut instruere solet collacio ita contencio destruit. Hec enim
relicto sensu veritatis lites generat et pugnando verbis eciam in deum
blasphemat. Inde vel hereses et scismata quibus subvertitur fides veritatis
corrumpitur studium caritatis. Contenciosus studio non pro veritate sed pro
appetitu laudis certat. Tanta quippe est in aliis perversitas ut veritati
contradicere nesciant ipsam quam vera doctrina evacuare contendant. In
disputacione fidelium cavenda est propositionum artificiosa subtilitas que
callidis obieccionibus verba tendiculis. Ita enim versutus assertoribus pravos
mundat disputacio ut vere esse simulent que perversa persuadent. Lectio
memorie auxilium auget. Unde si fuit naturaliter tardior frequenti tamen
meditacione acuitur ac legendi assiduitate colligitur. Sepe prolixa
lectio longitudinis causa memoriam legentis obliterat. Quod si brevis
sit submoto quam libro sentencia retinetur. In animo tunc sine labore
legitur et ea que lecta sunt recolendo memoria minime excidiuntur.
Acceptabilior est sensibus lectio tacita quam aperta. Amplius enim
intellectus instruitur quando vox legentis quiescit et sub silencio
lingwa movetur. Nam clare legendo et corpus lassatur et vocis acumen obtunditur.

Activa vita innocencia est operum bonorum. De contemplacione
Contemplativa speculacio supernorum. Illa communis multorum est
ista vero paucorum. Activa vita mundanis rebus bene
utitur. Contemplativa vero mundo renuncians soli deo vivere delectatur.

Qui prius in hac vita perficiat bene ad contemplacionem conscendere
Merito enim iusta sepelitur qui in illa velud in nemore Quicunque
ad temporalem gloriam aut carnalem affectant concupiscenciam a
contemplacione prohibetur ut pocius in actualis vite operacione purgetur In
ista enim per exercicium boni operis prius cuncta exaurienda sunt vicia
ut in illa iam permanente acie ad contemplandum deum quisque pertingat
Et licet quispiam statim ad contemplacionem conscendere cupiat tamen racione
cogitur ut prius in activa vita actibus exerceatur In activa namque
vita et contemplativa Exemplum de iacob sumitur quia dum ad
rachel hoc est ad visum principium destinaret que contemplacionem significat
lya illi hoc est laboriosa vita supponitur que activa vita demonstrat
Sicut sepultus ab omni terreno negocio privatur ita et contempla
cioni vacans ab omni occupacione actuali avertitur Et sicut ab actuali vita
consendentes in contemplacionis quiete sepeliuntur ita a baccione sclan
recedentes eos vita activa iuste quasi sepeliendos suscipit Et per
hoc mundane vite activa et vite active contemplativa sepulcrum
est Viri sancti sicut a secreto contemplacionis egrediuntur ad publicum
accionis ita rursus ab actionibus manifesto ad contemplacionis intima rever
tuntur ut intus deum laudent ubi acceperunt unde foris ad eius gloriam
operentur Sicut aquile moris est semper oculum in radium solis infige
ne et deflectere nisi solius hesce obtentu ita et sancti a contemplacione
ad actualem vitam interdum reflectuntur Considerantes illa summa sic
esse utilia ut tamen ista humilia sint paululum nobis indigencie necessaria
In activa vita humana intencio perseveranter incedit in contemplacione
aut se se inter bella resumit quia diuturnitate contemplandi lassatur
Visio animalium in Ezechiele que ibant et revertebantur pertinet
ad vita contemplative mensuram In qua dum quisque intenderit sua
ubertate in infirmitate reflectitur atque iterum renovata intencione ad ea
unde descendat rursus exigitur Quod fieri in activa vita non potest
de qua si quisque reflectitur vel admodum statim viciorum excipit lapsum
Oculum dexterum scandalizante quem domine evelli precepit vita con
templativa est Duo oculi in facie activa vita et contemplativa sunt

Quod si quispiam pro contemplatiuam uita errore incurrit Melius est
si euellat contemplacionis oculum seruans sibi vnum uite actualis obtutum
ut sit illi utilius pro simplice actionem vite ad uitam quam pro contemplacionis
errorem mitti in gehennam Sepe mens ad summa ab imis exigitur
et sepe a summis ad ima pondere carnis inclinata reflectitur Multos
deus ex carnalibus sua gratia uisitat et ad contemplacionis fastigium ele-
uat multos qui a contemplacione iusto iudicio deserit et lapsos in terrenis
operibus derelinquit **De contemptoribus mundi**

Hii qui seculi amatoribus aduersa sunt sicut velud aduersa resi-
stunt Plus enim de aduersitatibus mundi gaudent quam prosperitatibus
delectantur Alienos esse adeo quibus hoc seculum ad omne
comodum prosperatur Seruis autem dei cuncta mundi huius contraria sunt
ut dum ista aduersa senciunt ad celeste desiderium ardentes excitentur
Magna apud deum refulget gratia qui huic mundo contemptibiles sunt
Nam reuera necesse est ut quem mundus odit diligatur a deo Sanctos
viros in hoc seculo peregrinos esse et hospites Unde et reprehenditur
petrus qui tabernaculum in monte si cogitaret quia sanctis in hoc mundo
tabernaculum non est quibus patria et domus in celo est Sancti viri
ideo cupiunt contempnere mundum et motum mentis ad supra reuocare
ut ibi se se colligant unde fluxerunt et inde se se subtrahant
ubi dispersi sunt Iusti qui rebus honoribus que acriter blandimentis
reniciant ideo huius seculi blandimenta calcant ut ualidiores ad uitam
illam de huius mortificacionis labe consurgant Cuncta quippe
temporalia quasi herbe uirentes arescunt et tabescunt Ideo qui pro
eternis rebus que nunquam arescunt uite ista dei seruus contempnit quia
in eis stabilitatem non aspiciat Qui post renunciacionem mundi ad su-
pernam patriam sanctis desideriis inhiat ab hac terrena intencione
quasi quibusdam pennis subleuatus erigitur et in quo lapsus erat
pergentem conspicit et ubi peruenit ad gaudio magno intendit
Qui uero contemplacionis requiem reflexus in curis huius seculi mer-
git si ad memoriam sui reuertatur protinus ingemiscat quanta que
fuerint tranquilla perdidit et que confusa sunt in quibus cecidit ex ipsa
laboris sui difficultate cognoscit Quod enim in hac uita laboriosus

per terrenis desideriis estuare aut hic quid sectemur quam huius seculi
nichil appetat. Qui enim hunc mundum diligunt turbillentis eius
curis et sollicitudinibus conturbantur. Qui autem oderunt nec sequuntur
interne quietis tranquillitate fruentes future pacis requiem quam
illuc expectant hic quodammodo habere iam inchoant.

De sanctis qui se a consortio seculari separant

Sancti viri funditus huic seculo renunciantes ita huic mundo
moriuntur ut soli deo vivere delectentur. Quanto quisque ab
huius seculi conversatione se subtrahit tanto interne mentis
acie presentiam dei et angelice societatis frequentiam contemplatur.
Malorum tam prava sunt opera manifesta ut hii qui supernam patriam
desiderant non solum mores eorum sed et consortia fugiant. Quisquis enim
desiderat ab iniquis separari ut eorum non involvantur delictis. Non illi
et si corporali discessu spiritali tamen ab eis interiore recedit. Qui
et si communes sunt conversatione disiuncti tamen sunt corde vel opere. Et licet
sepe in medio carnalium vita deus protegat electos tamen satius mihi
est ut quisque inter seculi voluptates positus animus maneat illibatus.
In quibus et si non cito implicetur aliquando tamen attrahitur. Neque
enim diu tutus esse poterit qui periculo proximus fuit. Via sine offendi-
culo vita monachi sine cupiditatis et timoris impedimento. Dum
unusquisque a consortio mundi abstrahitur nec concupiscentia eum obligat
consentientem nec cruciat sitientem. Bonum est corporaliter remotum
esse a mundo sed multo melius est voluntate. Utrumque vero perfecte.
Ille ergo perfectus est qui huic mundo et corpore et corde disiunctus est.
Onager ut ait Job contempnit civitatis et monachi clamorem
civium conversationis. Hii adversa vite sue appetunt prospera contempnunt
ut dum ab eis hec vita despiciatur futura inveniatur.

De preceptis maioribus monachorum

Alia sunt precepta que dantur fidelibus communem mundo
vitam degentibus atque alia huic seculo renunciantibus. Illis
enim dicitur ut sua omnia bene gerant, istis ut sua omnia
derelinquant. Illi preceptis generalibus astringuntur, isti precepta generalia
perfectius transcendunt. Sed perfectio non sufficit nisi qui abnegatis
suis omnibus etiam se ipsum quisque abneget. Sed quid est se ipsum

abnegare nisi prius voluptatibus renunciare Ut qui superbus
erat sit humilis qui iracundus est esse studeat mansuetus
Nam si ita quisque renunciat quibus possidet omnibus ut suis non
renunciet moribus non est xpi discipulus Qui enim renunciat rebus
suis sua abnegat qui vero renunciat moribus pravis semet ipsum
abnegat Unde et dominus Si quis vult inquid post me venire
abneget semet ipsum De tepore Monachorum

Qui non rigida intencione monachi professionem sectantur quanto supremi
amoris gustum dissolute appetunt tanto per desideria ad mundi
amorem denuo reducuntur Nam professio non perfecta vite
pravas repetit desideria In quibus et si mundum monachi illiusque ope
ia tamen allegat castitatis amore longe quippe a deo est animus
cui hec adhuc vita dulcis est Iste enim qui de supernis appetit quid de
infimis fugiat nescit Nam sicut scriptum est Qui apponit scienciam
apponit dolorem Quantum enim quisque potuit superne sapere quod appetat
tanto de infimis actibus quibus inherent dolore debent propter hoc
enim et iacobus apostolus dicit miseri estote lugete et plorate risus
noster in luctum convertatur et gaudium in merorem hinc eciam dominus
beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur ve vobis qui flebitis Qui
ad hanc custodiam pietatis pretendit ut alijs preesse quam desideret iste
non est xpi discipulus sed pravitatis sectator existit quia non pro deo suppli
honore portare studet crucem xpi De humilitate monachorum vel opere

Summa virtus monachi obediencia summum vicium eius superbia
est Tunc autem se quisque monachum videt quando se minimum
estimauit eciam si maiora virtutum opera gesserit Qui
mundum deserunt et tamen virtutes mandatorum sine cordis humilitate secuntur
isti quasi de excelso gradu corruunt quia deteriori pravitate elacionis
deiciuntur quam prauitate prolabi potuerunt Omnis dei servus de suis meritis non
debet attolli dum posse videat ex inferioribus sibi plures fieri Novit
autem se omnibus sanctis altevis non preponere Semper contra servi dei
humilis debet esse et tristis sed ut pro humilitate non superbiat et pravitate
merore cor ad laciuiam non dissoluat Dei servus dum bonum aliquod opus
agit utrum ei ad bona remuneracionem pertineat quod facit in certo est Ne
forte districcione celestis iudicis reus pereat et in hijs que dei sunt negli

aut ipsis aliquid operatus fuisse invenatur, reminiscens procul dubio scriptum
est: Maledictus qui facit opus dei negligenter. Nam veritate contemp
namur si propter ea que bona sunt agimus. Dei famulum legere sine in
termissione orare et operare oportet, ne forte mente ocio dedita spiritus
fornicationis subripiat. Cedit enim labori voluptas, animus aut vanitatis
otio preoccupatur. Contra Salomonem preoccupatum multis fornicationibus involu
tum et per fornicationis vicium usque in idolatriam lapsum. De monachis
qui curis seculi occupantur.

Hy qui dei timore seculo renunciant et tamen curis rerum
familiarium implicantur, quanto se rerum studiis occupant
tanto divine se ipsos subtrahunt caritati. Qui simul
et terrenis parere curis et divinis exercere student, utrumque simul
complecti non valent. Nam duas curas in eo pariter pectori humano
et duobus parentem dominis in hiis placere difficile est, nisi prius ab
arcioribus cordis expellatur importuna secularium curarum multitudo, cuiusque
exterminatis iamque ne quando resurget. Nam dum se premi numeris seculi cogi
tationes aspexit, ad considerationem sui se nullatenus erigit. Arguit eos tempore
qui deo vacare volentes et mundo renunciant et curas proprias aspernant
sed dum propinquorum utilitates perunt a dei amore se separant, sed dum
propinquorum utilitates perunt a dei amore se separant. Vir spiritalis ita
prodesse pie propinquitati debet ut dum illis gratiam carnis prestare studet
ipse a spirituali proposito non declinet. Multi enim monachorum amore parentum
non solum terrenis curis sed etiam forensibus iurgiis involuti sunt et pro
suorum temporali salute animas suas perdiderunt. Interdum ordinatum districto
est, dum negatur parenti quod prestatur extraneo, ut novus non prohibeat pie
tatis officium sed negari carnalitatis affectum. Proximus enim carnaliter
prestatur quod extraneis pie impenditur. Sicut vita nobis non odienda
est cum fratribus carnales odio debemus habere affectus, ita nec parentes
odio a nobis sunt habendi sed eorum impedimenta que nos a bitumine recto perpe
diunt. Cum tamen dominus ita precepit nobis parentibus obedire sicut
et animabus nostris consigniunt sectorum virorum renunciancium seculo vaccas
designasse allophilorum archa dei gestantes. Nam sicut ille pignerum
affectibus arto itinere minime digresse sunt, ita et viri mundo
renuncians parentele obtentu non debet a bono impediri proposito. De hiis.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

qui mundi amore prepediuntur

Multi convolare cupiunt ad graciam dei sed timent carere oblectamentis mundi provocat quidem eos amor christi revocat cupiditas seculi qui pro inde obliviscitur voci qua capitur illecebris vanitatis queacumque mens procellis huius mundi involueris ligni constende ut a mari et tempestate huius seculi libereris Neque enim nullus te a laqueo mortis salvabit nisi christus firmavit Qui seculo renunciare disposuit et susceptionis reatu aperimegit si votum mutaverit declarate enim in discussione divini iudicii arguendi sunt qui que professione spoponderunt implere opere contempserunt Qui a bono proposito voluptatibus mundi abstrahitur sapo rato homini Iste enim conatur ne ad deum redeat cum cupiditates seculi qui dormitat exurgere conatur et sopore deprimitur Iste vero ad bonum novit redire sed voluptatum facibus non sinitur Iste melius eligit vigilare sed soporis corpore tenetur a bono videremus lapsos super carbones frigidos fieri nigriores quia pro torpore mentis ab igne caritatis extincti sunt et pro mundi appetitu a luce superne illuminacionis privati nigredine peccatorum fiscantur Quidam intencione bone operacionis metu exprimuntur inope nec permittit infirma mens desideratum perficere et cum indigere in mundo metuunt a gloria superna semet ipsos abscidunt Multis consiliorum argumentis insidiatur eis dyabolus in adquirendo plurima qui inopia vacas et medias noverunt esse contenti Opponit igitur in eorum mentibus futuras filiorum egestates persuadet futura quoque temporis huiusmodi blandimentis intencione bone devocionis subvertat atque ab intereuntis lucris decepta mentem reducat Multis argumentis insidiatur diabolus huiusmodi qui seculo renunciat ut eius iterum amori se substernat Graviusque autem illos in concupiscenciis seculi ferit quos postquam renunciacionem a mundi amore est reduxerit et maxime bona gloriam pro ceno doxia subiciat sibi diabolus monachum ut quem per seculi amore retinere non potuit ab humilitatis culmine retrahat per sub superbie amore sibi subditum faciat Dei servus semper fallentis diaboli providere debet insidias et magis in bonis operibus cordis debet adhibere cautelam ne per vanam gloriam perdat semet ipsum ac pereat cuncta que bona amittat que recte agendo obtinuerit

De inclinacia

Tam in factis q in dictis cavendam esse iactanciã Valde
enim flenda ruina est q q magis ab hominibus laudem
coparare q deo placere Vanus est enim animus qui fama
cupit appetere et ad capienda terrena laudem studiu dare Circu
inspicia te met ipm homo nichil q tibi arroges s potius q et gra
sunt inte pcta solliciate gsidem nec declines ad dexteram vl ad sinistra
Non declinat ad dextera qui no sibi s deo tribuit bona q agit
neq ad sinistra se verat qui de diuin indulgencia peccandi licencia
no presumit hoc est q pphta ait hec est via ambulate in ea neq
ad dextera neq ad sinistra Veru est q natura expetat delectari
in laudibus Sz tunc recte si in deo no in se quisq laudet Sicut
scriptu est in domino laudabit aia mea Et apls qui gloriat in dno
morietur sepe vana gliam gtenendo in alia elacois genus incidit
dum in se quisq gloriat p eo q gtempnat ab hominibus laudem de
his qui bene agunt in premiu boni opis no gsequitur quibus du
gcessu est tantu bene agere et fructu boni opis no habere q ipe
sibi auferunt p studiu humane iactancie Semper sua feditate aspi
ciat qui vane glie fauores diligunt et pdidisse opus boni doleat
Quod p humana ostentacoe fecerunt Amator vane glie vnde
posset laudem querere no cessat et subinde ille vires vanitatis punis
appetitus augz Boni opis inchoacio no debet cuiq palam esse cog
nicioz hominu venire Ne dum boni inchoacio humanis oculis reseratur
auxtute p fectois manifestat capto statuis Ante enim maturitat temp
in esse florentes ato pereunt germina q inutilia fiunt Virtutes
secd postentacois appetitu dno demonu in mundos subicitur
Sicut ezechias rex qui diuicias suas caldeis p iactancia pdid et
pterea p inuicas pphtam audiuit Ut signifficarz dei suu virtutes
suas dum vane glie studio pdidit pdere et stati demonas spo S
opm dnos facere sicut ille postentacoz calcheos rerum suas dnos fec
Optima est illa discrecio ut et nota sint opa intra ad dei agenda
gliam et occulto pelacoe vitanda huma Ille aut debz publicare
bonu q agit qui p fecta humilitate fundatq nulla ia elacoe tangit
Nam hijs qui se intelligit adhuc amore laudis pulsari sicut bona i occulto

agat ne forte q egerit pdat Interdum viri sancti dum cupiunt fun
ditus sua mutabilitatis corrigere aliqn tumore tanguntur. elacos sue const
ancie iustitie sed absque subrepcionis malo humilitatis gpunctione pgat
Viri scti nu nuqz quosdam de se audientes instruunt et tamen in
ipsa alta se gsideracione custodiunt ut dum alios aterrena intencione eri
gunt ipsi in terrene laudis appetitu demergantur Laudes p in caute
virtute iactancia velabunt Adulcia et quid du uicios impulsu frequen
ter plangunt de ipsa infirmitate p humilitatis ualidius conualescunt
Plerumqz utile est arrogantibz deseri adeo quatinus sua infirmitate conspecta
ad humilitate redeat et humiles post casum existant Non mlti sola
opinione arrogancie se perfectos existimant dum non sint qui obortis
temptacionibus innotescunt Tanto quisqz se videt uicinior quanto se
longius abea sunt arbitratus Hoc enim humilitatis est qd hominz uigit deo
Sz qui esse putant ete hec iactancia occlos quibus deus uideri potuit q
claudit Sicut radius solis dum conspicit oculos ante habitat sic et qui
moderate altea de se sentiat ab intencione virtutis obtundit Sic aquila
exalto ad hestias collabitur sic homo de alto bone gusacois p carnale
appetitu ad inferiora demergitur De ipocrisi

Hypocrita uerba sctos habet opa no habet Et quos p sermo
doctrine genuerit no fouet exemplis sed deserit quia quos
verbo edificat uita et moribus destruit hypocrites
simulatores dicuntur qui iusti no esse querunt sed tm in dei cupiunt hy
mala agunt et bona pficentur Ostentatores qz boni appent pecatores vo
mali existunt Omia possunt a simplicibus inia perpetrari Simulaco
vero et hypocrisis no committitur nisi a male astutis p calliditate uale
ntibus uicia sub specie uirtutis celare et no vera scitate obicere Scti
no solum gliam sup modum no appetunt sed ecia uideri refugiunt qd
esse meruerunt Hypocrite aut malicie sue occulta tegentes ante
occlos homin quedam innocencie scitate se uestiunt ut uideantur Quibus
bene domini uoce dicitur Ve nobis hypocrite quia similes estis sep
ulcris de albatis quia de foris quidem appent hominibus speciosa intus
vero sunt plena ossibus mortuorum et omni spurcicia Ita et uos
foris quidem appetis hominibus iusti intus vero pleni estis auaricia et

iniquitate Dupliciter enim dampnatur hypocrite sive occulte
iniquitate sive p aperta simulacione Ex illo enim condempnantur quia
iniqui sunt ex isto quia ostendunt q no sunt Non semp latent
hypocrite nam et si in principio sui quidam no pateant prius tamen
q vita eorum finiatur q simulate inperiit detegit Omne enim
sincerum permanet Nam q simulata sunt diuturna esse no poss
Non eorum desperanda est salus qui adhuc aliquid de terreno ope sapiunt
dum possunt et melius agere unde iustificentur Hi enim meliores
sunt hypocritis eo q in aperto mali sunt in occulto boni hypocrite
vero in occulto mali sunt Et bonos se palam ostendunt hypocritam
iustus arguere prohibet ne deterior castigatus existat dicente Salom
one Noli arguere derisorem ne oderit te De invidia

Livor alienum bonum suum punit auctorem Nam unde bonus
proficit inde invidus contabescit Homines prurientes
sicut de bonorum lapsibus gratulantur ita de omnium virtus sit
boni q presencia confundit Invidus membrum est diaboli cuius
invidia mors introivit in orbem terrarum Sicut et superbus me
mbrum est dyaboli de quo scriptum est Omne sublime videt et
ipse est rex super omnes filios superbie Nulla est virtus q no habeat
contrarium invidie malum Sola miseria caret invidia quia nemo invidet
Cui venenum no livor obicit s sola mia adhibet Mali et bonos
imitari volunt et de bonorum profectibus invidie livore tabescunt
Quod fit ut nec illi corrigatur a malo suo s per invidenciam deteriorent
et bonos arcto studio quantum in ipsis est si potuerint depravare
conderent Quando malos boni proficere vident no scandalizantur
s q sicut sine baptismati maxime cogitat hoc omnibus invidus
alienis virtutibus proficit q beato Job satan prestitit Nam emu
latus prosperitatibus commovit adversa Sed unum eum se credit diabolus
prosternere posse in ea aucta sunt merita atque inde claruerunt
probabiliora paciencie documenta Ita inquirunt invidi aditum ma
le fame per q bonorum vita maculant ostium Sodomite quo domum
Loth nocituri intrarent Illi vero cecitate excecati pictes videbant
hostium no inveniebant Non aliter invidi videndo clausum pre

virtutes dissimulant vicia vero perquirunt propter hoc gesta virtutum
Fraudulenciae genus immundum **De simulacione**
pharitate subtilitatis insidiarum sagittas celat ut falsa
faciat securitate deceptum eum callide quem mollit
ocalte Cavendus est inimicus qui manifestus est sed magis ille qui
insidiis non potest caveri enim inimicus quem videmus difficile a nobis
expellimus Raro nocet homo abequitaneis si sui eum non noceat
Magis enim insidiis mordent qualiosque perditum latent enim venena
tractata melle verborum et tamdiu deceptor bonitates simulat
quousque fallendo decipiat **De odio**
Non homine similitudine odio habenda flebiliter autem de-
plorandi sunt qui odio in fratre tabescunt et a ceteris alios per
vitiosi atque dolum servant a regno dei se separant qui
se met ipsos a caritate dissociant Sicut inter ecclesia pie ab hominibus
hereticis premitur sed tamen eos venientes ad se benigna caritate amp-
lectitur ita et singuli nostrum quoscumque inimicos sustinemus revertentes
materna in caritate amplecti debemus Cito est ignoscendum cuique dum
veniam postulat Non enim posse peccata dimitti ei qui in se peccata
debita non dimittit Conforma enim nobis indulgenciae deus ex merito
condicionis nostre imposuit dum ita orare nos precepit Dimitte nobis
debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris Iusticia enim dei iudi-
cium tamen peccatori esse indulgere ostendere quando alterutrum unusquisque
sibi in se offenso indulget Quidam de suis meritis fidentes pigre
in se delinquentibus veniam prestant Sed nichil proficit esse illibatum
a culpa qui non est paratus ad veniam Dum quis parcius hec magna sit culpa
quando tardius relaxantur peccata fraterna Qui fratrem suum sibi tardius
reconciliat deum sibi tardius placat Conficit enim sibi propicium sibi deum
querit qui cito placari in proximum negligit **De dilectione**
Duo sunt erga hiis dilectionem proximi conservanda Unum ne
quisque malum inferat alterum ut bonum impendat Pri-
mum ut caveat ledere secundum ut discat prestare Ami-
citia est animorum societas hec quippe a duobus incipit Nam minus
quam inter duos dilectio esse non potest Antiqui disserunt de societate
duorum una esse anima in duo corpora propter vim scilicet amoris

Sicut in actibus apostolorum legimus Erat illis cor unum et anima una
Non quia vita corporum una debeat animam sed quia in igne caritatis
conflati unum omnes qualiter sine dissensione sapiebant Amicicia et
prosperas res dulciores facit et adversitas communione impartita leviores
reddit quia dum in tribulatione amici consolatio adiungitur non fran-
gitur animus nec cadere patitur Tunc vere amicum amat si non propter se
sed propter deum amat Qui vero propter se amicum diligit inspiciter eum amp-
lectitur Multum in terram demersus est qui carnaliter hominem mortuum
plus diligit quam oportet Qui enim intemperanter amicum amat propter se
ipso non propter deum amat Quanto ergo bonum est qui propter deum fratrem dili-
git tanto periculosum qui eum propter se non amplectitur Plerumque diligit ma-
lum homo quod odit in se ut patet in fatuitatibus Amamus enim quandoque so-
lum ignaviam et tamen odimus quia ignavi esse nolumus hoc esse eam
si possumus **De fictis amicis**

Cito per adversa fraudulenter patet amicus nam in prosperi-
tatibus incerta est nescitur utrum persona an felicitas diligatur
Sepe per simulationem amicicia colitur ut qui non potuit
aperte decipere decipiat fraudulenter Tunc quisque magis sit pietatibus
instructus quam divine gratie quando despicit amicum aliqua adversitate
pressum Qua in re et sibi occasionem mercedis tollit et ergo pressos
proximi crudelis existit velut auctum est inter divitem superbum et
lazarum ulcerosum per adversitatem igitur et prospera comprobatur si utique vere diligatur
deus et proximus quia dum adversa procedunt amicus fraudulenter
deos tegitur statimque despicit quod se diligere simulabat Amicicia
certa nullomodo excluditur nullo tempore abolletur ubicumque enim necesse
fuit tempus illa firma est Rari sunt qui usque in fine existant cari
Nam multos acerbitate aut adversitas temporis aut contentio quelibet
amicos avertit Sepe et per honorem quorundam mutantur et mores
Et quos ante conglutinatos caritate habuerunt Post quam ad culmen
honoris venerint amicos habere despiciunt **De amicicia com**

Inter duos amicicia et benevolentia **muneribus orta**
oritur inter fictos beneficio adiungitur Non sunt fid-
eles in amicicia quos munus non gratia copulat Nam
cito deficiunt nisi semper acceperint Dilectio enim quam munera conglutinat

eodem suspenso dissolvitur. Illa vero est amicicia que nichil querit
ex rebus amici nisi solam benivolentiam scilicet ut gratis amet amantem
Plerumque amicicia ex necessitate vel indigencia nascitur ut per quam
quisque quod desiderat consequatur Ille autem eam veraciter querit qui nichilo
egendo eam appetit. Nam illa ex inopia brevis est Ista vero pura
atque perpetua **De malorum Concordia**

Amicicia in rebus tantum bonis habenda est Nam qui ea
in malo utuntur non sibi amici Sed in iniquitate consistunt Con
malos bonos esse contraria Et sicut optandum est ut
boni pacem habeant invicem sic optandum ut mali sint discor
des Unanimitatem quippe malorum bonorum esse contrariam Paulus
apostolus comprobat qui malos contra se dimisit quos invicem sua concordes
esse conspexit Inde et in lege mare rubrum hoc est concordia malorum
dividitur ut electorum via tendens ad beatitudinem non impediatur Impe
ditur autem iter bonorum si mare rubrum hoc est unitas non dividitur iniquorum

Non debet vicia aliena corripere **De correptione fraterna**
qui adhuc viciorum contagionibus servit Improbum est enim
arguere in alio quod adhuc reprehendit in semet ipso
Qui veraciter vult fraterna corripere ac sanare infirmitatem
talem se prestare fraterne utilitati studeat ut eum quem corripere cupit
humili corde moneat et hoc faciens ex compassione quasi communis
periculi ne forte et ipse subiciatur temptationi Sicut viri spirituales
aliorum peccati emendacionem expetunt ita perversi delinquentibus applaud
ant et quantum impiis est eos insanabiles putant nec declinant
cor ad compaciendi miseriam sed superbientes detestantur atque blasphemant
Non michi accidit ut inter aliqua redargucionis emutata discor
dia maiorum postea caritatis pereat ut potuerit concorrigunt ea que in
amico displicere videntur et hoc quidem amonitus non sine quadam
emulacione suscipit sed correptus post modum gracias agit. Ecce quam
multi propria lesione in caritatis respondent et ab amore dileccionis
se se per blasphemias retrahunt Plerique correptione sua officium caritatis
existimant Plerique vero hoc ipsum quod ex caritate corripiunt admu
nere contumelia censent Unde occurrit ut ex eo deteriores effici
antur per quod emendari obediendo poterunt Salubriter accipiunt nisi

quociens de suis excessibus arguitur superflua est. Simulatis eorum
qui se gessisse accusant que non admiserunt. Qui vero sine arroga-
cia bona facta sua pronunciat procul dubio nequaquam peccat. Est quo-
rundam excusacio puerorum qui dum facinoribus arguuntur verba astu-
ciarum declinanda abiciunt fugantes se dum iudicio quo puniendi
sunt ducunt dum temporaliter contempnunt se mediari ab hominibus
Iniquis molesta est veritas et amara disciplina iusticie. Nec delectat
nisi placencie proprie inbecillitatis non iusticie fecundi et steriles viri-
tute ad continuanda luce et oculati ad tenebrarum inspiciendum er-
rore. Corda reproborum lubrica sunt ad male operandum et supra
eos bene consenciendum durissima probat Salomon et iusti emenda-
cioni correpti et stulti obtemperacioni ammoniti. Doce iustum et festina-
bit accipere. De stulto autem ait Qui erudit derisorem ipse sibi iniuriam
facit. Non nullos esse perversitatis homines qui dum ipsi a malo corrigi
negligunt correptores suos falsa crimina detrahunt et ad sui sceleris
placitum usurpant si vel falso ceperint quod infamia bonorum obiciant
sicut est illud ex Salomone Bona in malum convertet impius et in
electos imponet maculam. Ve autem illis qui et sua renuunt vicia
corrigere et bonos non desinunt detrahere. Plerique mali similes
sibi in malum defendunt et patrocinio suo pravos contra correptores bo-
nos accipiunt. Ne unde displicent emendentur. Addicientes in se
aliena delicta ut non tantum de suis malis sed et de eorum facinoribus
puniantur quorum peccata defendunt.

De ypocritis ecclesie

Vir ecclesiasticus et crucifigi debet mundo per mortificationem pro-
prie carnis et dispensacionem ecclesiastici ordinis si eo dei volun-
tate pervenit volens quidem sed humilis gubernanda susci-
piat. Multos decipit sathanas fraudibus eos qui vite et sensus
utilitate prestantes preesse et prodesse volunt aliis. Et dum eis
regimen animarum imponitur renuunt contemplacionis ardentes modo vita
degere quam lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt per
instinctum diaboli fallentis eos per speciem boni ut dum illos a pastora-
li officio retrahit nequaquam proficiant qui eos verbis atque exemplis
instruere poterunt. Sed viri nequaquam occupacioni secularium curas appe-
tunt sed occulto ordine suspirans potius sibi geminet et quibus illos

pro meliore intencione fugiat tamen pro subdita mente portat quod quid
si liceat sic opere imitari festinat Sed timentes occulta dei dispensacionis
suscipiunt quod fugiunt occurrent quod imitare noscunt Intuentur enim ad cor
et ibi conspiciunt quod velit occulta dei voluntas sic sed quod subditos debe-
re esse superius ordinacionibus cognoscentes humiliant cervice cordis iugo
divine dispensacionis De indignis pp̄ositis

Non sunt promouendi ad regimen ecclesie qui adhuc viciis subiacent
Hinc est quod precipitur est Dauid non edificare insensibile templum
quia sanguineus vir belli frequencia esset Qua figura illi
spiritualiter amouentur qui adhuc corruptori sunt dediti ne templum quod
sanguineus vir belli frequencia esset Qua figura illi spiritualiter amo-
uentur qui adhuc corrupcioni sunt dediti ne templum edificet hoc est eciam
dei docere presumat Non debet honoris ducatum suscipere qui nescit sub-
iectos melioris melioris vite tramite preire Neque enim ad hoc quisque
proficiat ut subditorum culpas corrigit et ipse viciis seruiat qui regimen sac-
erdocii contendit appetere an nisi discuciat si vita honori sit congrua
Quod si non discrepat humiliter ad id ad quod vocatur attendat Beatum qui
ipse gemitu culpe si quisque cum culpa ad sacerdotale culmen aspirat
Heu me miserum inexplicabilibus nodis astrictum Si enim susceptum
regimen ecclesiastici ordinis accipio crimen est conscius nimeo Si
desero ne deterior sit culpa susceptum gregem relinquere amplius
reformido Undique miser metuo et in tanto rei discrimine quid sequar
ignoro Si quisque cum culpa ad sacerdotale culmen aspirat unicuique
casus tanto maioris est criminis quanto prius sibi caderet maioris erat
virtutis Recedencium namque magnitudo virtutum crescit ad sequencium
delictorum Plerique sacerdotes sue magis utilitatis causa quam egregius pre-
esse desiderat nec ut prosint presules fieri cupiunt sed magis ut
diuites fiant et honorentur Suscipiunt enim humilitatis culmen non pro pasto-
rali regimine sed pro plus honoris ambicione atque abiecto opere dignitatis
solum appetunt nominis dignitatem Dum mali sacerdotes deo ignorante
non fiant tamen ignorantur adeo ipso propheta testante principes extiterunt
et non cognoui Sed hoc nescire dei reprobare est nam deus omnia nouit

De indoctis pp̄ositis

Sicut iniqui expectatores iniuste
rium sacerdotale assequi pphibentur ita indocti et in-
periti tali officio retrahuntur Illi enim exemplis suis

vita bonos corrumpunt Isti ignavia sua iniquos corrigere nesciunt
Quid enim docere poterunt quod ipsi non didicerunt Desinat locum doc-
endi suscipere qui nesciunt docere Ignorancia quippe presulum vite con-
venit subiectorum Cecus enim si ceco ducatum prebeat ambo in foveam
cadunt Sacerdotes indoctos per Ezayam prophetam ita dominus increpat
ipsi iniqui pastores ignoraverunt intelligenciam et iterum Spe-
culatores eius ceci omnes Id est imperiti et ipsi nescierunt universi
canes muti non valentes latrare hoc est plebes commissas non
valentes resistendo malis per verbum doctrine perterrende De
Cum vita quod doctrina cla- doctrina et exempl' doctorum
rere debet ecclesiasticorum doctorum Nam doctrina sine vita
arrogantem reddit Vita sine doctrina inutilem facit
Sacerdotis predicatio operibus confirmanda est ita ut quod doc(et)
verbo instruat exemplo Vera est enim illa doctrina quam vivendi
sequitur forma Nam nichil turpius est quam si bonum quod quisque
sermone predicat explere opere negligat Tunc enim predicatio uti-
liter profertur quando efficaciter adimpletur Unusquisque doctor
et bone actionis et bone predicationis habere debet studium ita
alterum sine altero non faciat perfectum Sed predicator utique bene facere
ut sapienter possit bene docere Sicut in numismate metallum
et figura et pondus inquiritur ita in omni doctore ecclesiastico
quid sequatur quid doceat quomodo vivat Per qualitatem igitur
metalli doctrina per figuram similitudo patrum per pondus utilitas
designatur Qui ergo ab hiis tribus discrepat non metallum sed terra cernitur
Interdum doctoris De hiis qui bene docent et male vivunt
vicia eciam ipsam veram doctrinam vilescit Et qui non
vivit sicut docet ipsam quam predicat veritatem contemp-
tibilem facit Arcus perversus est lingwa magistrorum docencium
bene et viventium male et ideo quasi ex perverso arcu sagittam
emittunt dum sua prava vita proprie lingwe ictu confodiunt
Qui bene docet et male vivit tamquam es aut cimbalum sonum
facit aliis ipse sibi tamen manet insensualis Qui bene doc(et)
et male vivit se ipsum occidit Sicut sacerdos si digne se agit

ut sacerdotem decet cum ministerium eius et ipsi et aliis utile est Indig-
ne autem viuens aliis quod vtile est loquendo se autem interficit prauo
viuendo ac per hoc quod in illo mortuum est proprium eius est quod vero viuit
in eo id est sacrum ministerium vite eius alienum est. Qui bene docet
et male viuit videtur ut cereus aliis dum bona exponit lucem
prestare se vero in malis suis consumere atque extinguere. Qui bene
docet et male viuit videtur bono malum coniungere luce tenebris et
permiscere veritati mendacium miscere. **De exemplis prauorum sacerdotum**

Sepe per quos iusticia docetur per ipsos peccata moribus incre-
pit et mors ad plebes pertransit scilicet vel dum male
docent vel dum faciunt praua. Plerique sacerdotes et
clerici praua viuentes forma ceteris in malum existunt qui in bonis
exemplum esse debuerunt. De hiis enim quos suo exemplo male con-
sueti perdunt de illis sine dubio rationem reddituri sunt. Econtra-
rio malum exemplo clericorum quod fit deterior vita subditorum et plebis me-
ritis fiunt tales sacerdotes qui exemplo deteriore destruant non edi-
ficent. Ex merito enim plebium non numquam episcopi depravantur quatinus procli-
uius ruant qui sequuntur. Capite languente corporis membra infi-
ciuntur. Unde et scriptum est Omne caput languidum et omne cor merens
a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Caput enim lan-
guidum doctor est agens peccatum cuius malum ad corpus prouehitur
dum eo vel peccante vel praue docente pestifer languor ad plebes
subiectas transfertur. Deteriores sunt qui sine doctrinis sue exe-
mplis vitam moresque bonorum corrumpunt hiis qui substancias aliorum
et predia diripiunt. Hii enim ea que extra nos sunt tamen ea que nostra
sunt auferunt corruptores vero morum nostrorum nos ipsos depredantur qui diuicie
hominum mores eorum sunt. Multum enim distant dampna morum a dam-
pnis temporalium rerum dum iste extra nos sunt mores vero in nobis.

De prepositis carnalibus

Prudencia plerique dum
in consiliis ordinantur prepositi mundana et exteriora sect-
antes ut dum temporalibus rebus se totos impendunt spiritua-
les curiores vite contemplatiue expectant quia dum est quiete viuere
volentibus sarcina episcopalis curarum pudet sepe deus curis deditos

secularibus ad susceptorum regiminis ut dum hii sine tedio exteriora
procurant spirituales viri interioribus rebus sine impedimento terrenarum
deserviant Dei igitur ordine accusant a quo instituuntur qui episcopos con-
temnunt dum minus spiritualia sed magis terrena sectantur. Ex divina
enim tabernaculi dispositione obvinciuras mundi ferendas et turbi-
nes quos presensit sicut episcopos secularibus curis insistentes ut qui internis
superna desiderant nullo terreno obsistente negocio liberius hoc quod
amant intendant Non est ita quod iudicandus a plebe rector inordinatus
sed magis noverint ipsi sui fuisse meriti perversi regiminis suscepisse
pontifice Nam pro meritis plebium disponitur adeo vita rectoris exemplo
David peccantis ad comparatorum principium qui ex merito plebis pu-
niatur. Sententiam dampnant Cham filii Noe qui suos prepositos culpas
in publicum prodiderunt sicut Cham qui patris pudenda non operuit sed de-
ridenda monstravit Habituri sunt meritum Sem et Japhet qui reverenter
operiunt que patres suos excessisse cognoscunt si tamen patrum illa
facta non diligunt sed tantum operiant nec imitentur Nam sunt qui
prepositos perverse iudicant dum terrenis studiis eos plus viderint in-
tentos si vel parum ipsi iam de spiritualibus cogitaverint Rectores igitur
iudicandi sunt a suis aut subditis ne quamquam iudicandi sunt Exemplo
domini qui per se vendentes columbas et nummularios mensas proprio
evertit flagello et proiecit a templo vel etiam sicut dicitur Deus stetit
in synagoga deorum in medio autem deus discernit Quod si a fide ex-
orbitaverit rector tunc erit arguendus a subditis pro moribus vero pravis
tollerandus magis erit quam distringendus

De iracundis doctoribus

Iracundi doctores per rabiem furoris disciplinae modum
ad immanitatem crudelitatis convertunt et unde emendare
subditos poterant inde potius vulnerant Ideo sicut in sua
ulciscuntur culpas prepositorum iracundus quia cor eius dispersum in rerum
curis non colligitur in amore unius deitatis Mens enim polluta in
diversis cathena caritatis non astringitur sed male lapsa male ad
omnia scelerum movetur.

De superbis doctoribus

Bonus rector est qui et humilitate sua disciplinam non
minuerit in superbiam Elati autem pastores tyrannice
premunt non regunt qui ergo dei non gloriam sed suam
a subditis querunt Multi sunt qui in verbo doctrine

non humiles sed arrogantes existunt qui que ipsa recta que predicant non stu-
dio correctionis sed uicio elacionis anunciant Multi sunt qui non ex gracia
edificandi sed tumore superbiendi docent Nec ut possint sapientes fiunt
sed ut sapientes uideantur docere student Est iniciatio praua arro-
gancium sacerdotum per quod uincant subditos rigore discipline et sequi ne-
gligunt caritatis affectum Videri volunt rigidi seueritate et formam
humilitatis prestare nequeunt ut magis terribiles quam mites uideantur
Superbi doctores vulnerare pocius quam emendare nouerunt Salomone
testante In ore stulti virga superbie Quia increpando rigide fer-
iunt et compati humiliter nesciunt Bene aliena peccata curanda uicia
suscipit qui hoc ex cordis dilectione et humili consciencia facit Ceterum qui
delinquentem superbo uel odioso animo corripit non emendat sed percutit Quicquid
enim percerimus uel indignans animus protulerit obiurgantis furor est
non dilectio corrigendis De humilitate prepositorum

Qui preficiuntur ad regimen taliter erga disciplinam subditorum
prestare se debet ut non solum auctoritate uerum eciam
humilitate clareat Sed tamen ita erit in eo virtus humili-
tatis ne dissoluantur uicia subditorum iniciatiua autoritas adsit
potestatis ne per timore cordis se veritas existat in moderacione
Hec est in dei sacerdotibus vera discrecio quia nec per libertatem superbi
nec per humilitatem remissi sunt Hinc est quod sancti uiri multa constancia red-
arguerunt eciam principum uicia In quibus cum summa esset humilitas
loco tamen necio libere transgressores increpabant iusticie Aliquando
eciam subditis nos oportet animo esse humiliores quam facta subditorum
uideantur a nobis intra vero deus uideat Agnoscat ergo prepositus se
esse plebis non dominum verum hoc caritas non condicio exigit De doctrina

Non omnibus vna eadem quod doctrina et discrecione
est adhibenda sed pro qualitate morum diuersa erit exhor-
tacio doctorum Nam quosdam increpacio dura quosdam vero
exhortacio corrigit blanda Sicut periti medici aduersos corporis mo-
rbos diuersis medicamine fiuunt ita ut iuxta vulnerum varietates me-
dicina diuersa sit sic et doctor ecclesie singulis quibus congruum doct-
rine remedium adhibebit et quod cuique oporteat pro etate pro sexu
ac professione annunciabit Non omnibus ea que sunt clausa aperienda sunt

Multa enim sunt qui capi non possunt a rudibus si non dispensatione manife-
stentur spiritus aut deviant aut negligunt. Prima quippe pruden-
tie virtus est quam docere oporteat existimare personam. Rudibus populis
seu carnalibus plana atque communia non summa atque ardua predicanda sunt
ne immensitate doctrine opprimantur potius quam erudiantur. Unde et Pau-
lus apostolus ayt: Non potui vobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus
tamquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi non escam. Carnalibus quippe
animis nec alta unius de celestibus nec terrena convenit predicare sed
mediocriter. Mica eos movere qui desiderant edoceri. Corvus dum suos pull-
os viderit albi coloris nullis eos cibis alit sed tantummodo attendit do-
nec paterno colore nigrescant et sic illo frequenter cibo reficiat. Ita et ec-
clesie doctor scrutinus nisi eos quos docet videri ad sua similitudinem
penitencie confessione nigrescere et nitore secularis deposito lamentacionis
habitu de peccati recordacione induere ut potest adhuc exterioribus sapere
est carnalibus non aperit intelligencie spiritualis profundiora misteria ne
dum audita non capiunt prius incipiant contempnere quam venerari manda-
ta celestia. Aliter est agendum erga eos qui nostro committuntur regimini
si offendunt aliter cum hiis qui nobis commissi non sunt. Qui si iusti sunt
venerandi sunt si vero delinquunt pro sola caritate ut locus est corripiendi
sunt non tamen cum severitate sicut hii qui nobis regendi commissi sunt. Prius
docendi sunt seniores plebis ut per eos infra positi facilius doceantur.
Unde et apostolus: Hec michi commenda fidelibus hominibus qui idonei sunt
et alios docere. Ingenium boni doctoris est incipiens a laudibus eos
quos salubriter obiurgatos corrigere cupit. Sicut apostolus ad Corinthios
fecit quos a laudibus inchoat et increpacionibus probat. Sed erant apud Co-
rinthios qui et laude et increpacione digni essent. Ille vero sic discrete
sit utrique loquitur omnibus ut omnium utique quomodo videatur. De silencio doctoris.

Pro malo merito plebis aufertur doctrina doctori
predicacionis pro bono merito audientis tribuitur sermo doctori.
In potestate enim divini consilii est cui velit Deus doctrine verbum
dare vel cui auferre. Et hoc pro docentis aut pro audientis fit merito
ut modo pro culpa plebis auferatur sermo doctoris modo vero pro parvulis
meritis tribuatur. Nam et bonus doctor bonum et malus malum et bonus
malum et malus bonum quod tamen fit ipsorum meritum populorum. Non omnia tempora
congruunt doctrine secundum Salomonis sentenciam dicentis: Tempus

tacendi et tempus loquendi non quidem permotus sed per discretionem propter malorum incorrigibilem iniquitatem non numquam electos oportet a doctrina cessare. Interdum namque doctores ecclesie calore caritatis ardentes conticescunt a docendo quia non est qui audiat testante propheta Civitates austri clause sunt et non est qui aperiat Qui docendi accipit officium interdum ad tempus pro omni facto taceat quia statim corrigere nequit quis existimat Nam si corrigere potest et dissimulat verum est quod confusionis erroris aliorum habeat Plerique sancti doctores pro malorum pertinacia quia iniquos emendare nequeunt hiis tacere disponunt Sed calore spiritus quo aguntur forte non sustinentes interdum in increpacionem prosiliunt iniquorum

De prebenda sacerdotali et prelatore in plebe

Quibus docendi forma commissa est multum subeunt pericli si contra dicentibus veritati resistere voluerint Dum propheta doctorem ecclesie instruat ad summum usque iusticiae pervenire cum dicit super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Syon Ut ita premineat merito sicut et gradu sequitur ne forte debeat a docendo timore restringi addit Exalta in fortitudine vocem tuam et noli timere Unde et Iheremie ita dominus ait Accinge lumbos tuos et surge et loquere ad eos Ne formides a facie eorum non enim timere te faciam vultum eorum Unde et apparet quia et non timere dei donum est Qui ergo personam potentis accipit et veritatem loqui pavescit gravi instatur culpe sententia Multi enim sacerdotes metu humane potestatis veritatem occultant et a bono opere vel iusticie predicatione alicuius formidine aut potestate terrente avertuntur Sed heu pro dolor inde metuunt quia vel terrenorum placitorum amore implicantur vel alicuius facinoris ope confundi timent Multi presules ecclesias timentes ne amiciciam perdant et molestia odiorum incurrant peccantes non arguunt et corripere pauperum oppressores verentur Nec pertimescunt de veritatis reddenda racione pro eo quod conticescunt de plebibus sibi commissis Quando a potentibus pauperes opprimuntur ad eripiendos eos boni sacerdotes pro temporis auxilium fuerint nec verentur cuiusdam inimicicias et molestias Sed pauperum oppressores palam arguunt increpant excommunicant minus quam metuunt eos nocendi insidias et iam si et nocere valeat pastor enim bonus animam suam ponit pro ovibus Sicut pervigil pastor contra bestias oves custodire solet Ita et dei sacerdos super gregem Christi sollicitus esse debet ne inimicus vastet

ne potenciores cuiusque cupiditas uita tempori pauperum inquietet. Qui
aut pastores non habent curam de ouibus Sed sicut legitur in Ewangelio
de mercenarijs uident lupum uenientem et fugiunt Tunc fugiunt quando
potentibus tacent et malis resistere metuunt De disciplina sacer=
Sacerdotes populos dotum in hijs qui delinquunt
iniquitate dampnant si eos aut ignorantes non
erudiant aut peccantes non arguant testante domino ad prophetam
Speculatorem dedi te domus ysrahel si non fueris locutus ut se custodi-
at impius animam suam ille in iniquitate sua morietur Sanguinem
autem eius de manu tua requiram Sic enim hely sacerdos pro filiorum
iniquitate dampnatus est et licet eos delinquentes amonuit sed
tamen non ut opportebat redarguit Sacerdotes exquirere debent peccata
populorum et sagaci solicitudine vniuscuiusque probare vias testimonium domini
ad iheremiam loquens probatorem est inquid dedi te in populo meo robu-
stum et scies et probabis vias eorum Sacerdotis studio corrigendi facta
perscrutari debent subiectorum ut eum datos lucri facere possint Sic
enim peccatorem quemque arguunt ita visum non extollere sacerdotes autem
debent habere de hijs qui peccant ut eos redarguere aut corrigantur
appetentes aut si incorreptibiles existunt ab ecclesia separent Attro-
ciate iterum arguuntur qui peccantem non recipiunt et spernunt regal
terris delictum tamquam proprium ingemiscunt De talibus per ysaiam dominus
comminans dicit Qui dicunt recede a me ne appropinques michi quia
inmundus es Isti fumus erunt in furore meo ignis ardens tota
die Inde est quod apostolus ait Omnia omnibus factus sum non in mutacione
erroris sed compassionis misericordie scilicet ut ita uicia aliena fleret quasi admodum
si tali et ipse implicaretur errore Bonorum pastores populi debet de-
licta flere et totos se planctibus tradere imitantes iheremiam prophetam
dicentem Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum
plorabo die ac nocte interfectos populi mei Tamquam propria quasi delicta
plebis peccata sacerdos flere debebit sed affectu compaciendi non accre
gemissi crucificante iterum arguuntur qui decipiendo peccantes non so-
lum quia non arguunt propheto Sed etiam adulanter decipiunt dicente
propheta Et erunt qui beatificant populum istum seducentes Et qui
beatificantur precipitati Non nulli presules greges quosdam
pro facto accommode eiciunt ut peniteat sed quali sorte viuere .

debeat ad melius exhortando non visitat. Quibus congrue sermo
divinus increpantibus comminatur: pastores qui pascunt populum meum vos
dispersistis gregem meum et eiecistis et non visitastis eos. Ecce ego visi-
tabo super vos maliciam studiorum vestrorum. Bonorum studia sacerdotum eadem
quia secta plebium perquirit ut dum in minimis subditorum peccatis
se acerrimos prestant maiores malos cautos sibi subditos ac
sollicitos sibi subditos quasi ac sollicitos faciat sicut medici morbos
imminentes curandos suscipiunt futuros vero ne irrepant medi-
cine obiectu quadam prescientia antecedunt ita doctores boni sic
ea que mala sunt resecant ut ea que mala sunt resecant ut ea que
admitti possunt ne perpetrentur doctrina succurrente premuniant. Qui
blando verbo castigatur et non corrigitur acrius necesse est ut
corrigatur. Cum dolore enim abscidenda sunt que leniter non possunt.
Qui admonitus secrete corrigi de peccato non vult publice arguendus
est ut vulnus quod occulte sanari nescit manifeste debeat emendari.
Manifesta peccata non sunt occulta purgatione curanda. Palam enim ar-
guendi sunt qui palam nocent ut dum aperta obiurgatione sanantur
hii qui eos imitando deliquerunt corrigantur. Dum unus corri-
pitur plurimi emendantur. Necesse est enim ut pro multorum salvatione
unus condempnetur quam per unius licenciam multi periclitentur. Ita erga
delinquentem sermo est proferendus sicut eius qui corripitur expo-
stulat salus. Quod si opus est aliquid medicamenti salutis verbo
increpacionis aspergere lenitatem tamen corde est opus retinere. Doct-
ores nonnumquam feriunt increpacionibus duris subditos qui tamen a cari-
tate eos quos corripiunt non recedunt. Sepe ecclesie censura arro-
gantibus videtur esse superbia et quod a bonis pie fit crudeliter fieri
putatur a reprobis quia non discernunt recto oculo quod a bonis recto fit
animo. Notandum a bono pontifice vehementer ut tanto caucius
erga commissos agat quanto durius a Christo mediatori formidat iudicari
sicut scriptum est In qua mensura mensi fueritis in ipsa reme-
cietur vobis. Cottidie namque omnes delinquimus et in multis erroribus
labimur qui enim in nostris delictis clementes sumus in alieno peccato
nequaquam rigorem tenere debemus. Multi aliorum vicia cernunt
sua autem non respiciunt. Et cum ipsi maximis criminibus obnoxii tene-
antur minora peccata fratribus non dimittunt. Hypocrite tamen trabe morbo

consistente non senciunt et haerente festucam in lumine fratris intendunt facilius reprehendimus vicia aliena quam nostra Nam sepe qui peruersi in aliis iudicant vicia aliena quam nostra Nam sepe qui peruersi in aliis iudicant in nobis noctibilia minus esse sentimus et que in aliis reprehendimus agere ipsi non erubescimus facilius faci lius omnibus tamen quod vicia quam virtutes intendimus nec quod boni quis quod gesserit agnoscere sed quod mali egerit perscrutamur De subditis

Propter peccatum primi hominis humano generi pena diuinitus illata est seruitutis ita ut quibus aspicit non congrue libertatis.

licenciam male agendi suorum potestate dominancium restringat Nam si omnes sine metu fuissent quis esset qui a malis quempiam prohiberet Inde et in gentibus principes reges quod electi sunt ut terrore suos populos a malo coercerent atque ad recte viuendum legibus subderent Quantum attinet ad racionem non est acceptio personarum apud deum qui mundi eligit ignobilia ac vilia et ea que non sunt ut ea que non sunt destrueret ne glorietur omnis caro hoc est carnalis potencia coram illo Unus enim dominus equaliter fert consultum et dominis et seruis Melior est subiecta seruitus quam elata libertas Multi enim inueniuntur deo libere seruientes sub dominis constituti flagiciosis Qui etsi subiecti sunt illis corpore prelati tamen sunt mente De prelatis

Vir iustus aut omni potestate seculari exuitur aut si aliqua ei contingit non illa tumeat ut superbus timeat sed sibi subiciat ut humiliter innotescat Probat autem hoc apostolico exemplo qui data potestate eam nec ad hoc usus est quod licebat sed dum posset utilitatis abnuit se sic quod ut paruulum in medio eorum quibus preerat ostendit Qui in apperendis honoribus seculi aut prosperitatibus mundi instanti desudat labore et hic et in futuro vacuus viuendus remanet Tanto quod sacrimis peccatoris cruciatur quanto a bonis opibus alienus Quanto quisque amplius sla vum honoris dignitate sublimatur tanto grauiori curarum ponderibus aggrauatur eius quod magis mente et cogitacione subiciat quibus sublimitatis gaudiis proponit Nam ut quidam patrum ait Omne quod supereminet

plus meroribus afficitur quam honoribus gaudet. Quanto quisque curis in
maioribus occupatur tanto gravioribus vitiis premitur. Si enim vix valet
peccatum vitare quietus animus quanto magis occupatione secularium destitutus. Non
stantem utile est omne insigne potestatis. Sed tunc vere est utile si bene
geritur. Tunc autem bene geritur quando subiectis prodest quibus terreno hono-
re praefertur. Potestas bona est quae a deo donata est ut malum timore
coerceat non ut malum amore committat. Nichil autem peius quam po-
testatem peccandi habere libertatem. Nichil quam infelicius male agendi
felicitate. Qui intra saeculum bene temporaliter imperat sine fine in perpetuum
regnat et de gloria saeculi huius ad aeternam transmeat gloriam. Qui vero
perverse regnum exercent post vestes fulgentes et lumina lapillorum nudi
et miseri ad inferna torquendi descendunt. Reges a recte agendo vocati
sunt. Ideo quia recte faciendo regis nomen tenetur peccando amittitur. Vnde
et viros sanctos proinde reges in sacris eloquiis vocari solet eo quod
recte agant sensusque proprios bene regant et motus resistentes sibi
rationabili discretione componant. Recte igitur illi reges vocantur
qui tam semet ipsos quam subiectos bene moderando regere noverunt.
Quidam ipsum nomen regiminis ad immanitatem transferunt crudelitatis.
Dum quidam ad culmen potestatis venerint in apostasiam confestim labuntur
tanto quidem se tumore cordis extollunt ut cunctos subditos in sui comp-
aratione despiciant eosque quibus praeesse contigit non agnoscant. Quibus
congruenter per Ecclesiasten dicitur: Ducem te constituit noli extolli. Dum inde
reges sublimiores ceteris se sentiunt mortales tamen se esse agnoscant
nec regni gloriam qua in saeculo sublimantur aspiciant sed opus quod secum ad
inferos deportent intendant. Si ergo carebunt huius temporis gloria
illa agant quae post finem sine fine possideant. Dum apostolus dicat
Non est potestas nisi a deo. Et dominus per prophetam de quibusdam potestatibus
dicit: Ipsi regnaverunt sed non ex me. Quasi diceret non me propitio
sed me irato. Unde inferius per eundem prophetam dicitur: Dabo inquit
tibi regem in furore meo. Quo manifestius eluceat bona mala-
que potestatem a deo ordinari sed bona propitio mala irato. Reges quando
boni sunt muneris est dei quando vero mali sceleris est populi.
secundum meritum plebium disponitur vita rectorum. Testante Job

Qui regnare facit hypocritam propter peccata populi. Irascente enim Deo
talem rectorem populi suscipiunt qualem pro peccato merentur. Nonnumquam
pro malitia plebis etiam reges mutantur. Et qui ante videbantur esse
boni accepto regno fiunt iniqui. **De iustitia principum**

Qui recte utitur regni potestate formam iustitiae ita praestare se
debet omnibus ut quanto magis honoris celsitudine claret
tanto se mente ipsa humiliet proponens sibi exemplum
humilitatis David qui de suis meritis non tumuit sed humiliter
se se deiciens dixit Vilis incedam et vilis apparebo ante Deum
qui me elegit. Qui recte utitur regni potestate factis magis formam
iustitiae quam verbis instituit. Iste nulla prosperitate erigitur nulla ad-
versitate turbatur. Non innititur propriis viribus nec a Domino recedit
cor eius. Regni fastigio humili praeest animo. Non eum delectat ini-
quitas non inflammat cupiditas. Sine defraudatione alicuius ex
paupere divitem facit. Et quod iusta potestate a populis extorquere poterat
saepe misericordi clementia donat. Dedit Deus principibus praesulatum pro
regimine populorum. Illis eos praeesse voluit cum quibus una est eis
nascendi moriendique condicio. Prodesse ergo debet populis principatus
non nocere. Nec dominando premere sed condescendendo consulere
ut vere sit utile hoc potestatis insigne et dono Dei pro tuitione
utantur membrorum Christi. Membra quippe Christi fideles sunt populi.
Quos dum ea potestate quam accipiunt optime regunt bona vicissi-
tudine Deo largitori utique restituunt. Bonus rex a iustitia faci-
lius ad delictum regreditur quam de iustitia ad delictum transfertur ut noverit
hic esse casum illuc propositum. Proposito eius esse debet numquam egredi a
veritate. Quod si casu titubare contigerit mox resurgere. **De patientia
principum**

Verum quia principes iusti etiam malorum
errores dissimulare noverunt. Non quia iniquitati eorum
consentiant sed quia aptum tempus correptionis exspectant quando eos
vitia vel emendare valeant vel punire. Multi adversus principes
coniurationis crimina detegunt sed probare volens Deus clementiam princi-
pum illos male cogitare permittit ipsos non deserit. De illorum malo bo-
num istis facit dum culpas quas illi agunt isti misericordi patientia indulgent.
Reddere malum pro malo vicissitudo iustitiae est sed qui clementia iustitiae

est si qui clementia iniurie addit non malum pro malo culpatus reddit sed bonum pro malo offensus

De delictis principum et exemplis

Difficile est principem regredi ad melius si vicijs fuerit implicatus populi enim peccantes iudicem metuunt et a malo suo legibus coercentur Reges autem nisi solo dei timore metuque gehenne coerceantur liberi in preceps proruunt et per abruptum licencie in omne facinus labuntur Quanto quisque in superiori constitutus est loco tanto in maiori versatur periculo Et quanto quisque splendoris honoris celsior est tanto si delinquat peccator maior est potentes enim potenter tormenta pacientur Cui enim plus committitur plus exigitur ab eo eciam cum usura penarum Reges vita subditorum facile exemplis suis vel edificant vel subvertunt Ideo ergo principem non oportet delinquere ne formam peccandi faciat eius impunita licencia Nam rex qui ruit in vicijs cito viam ostendit erroris Sic legitur de iheroboam qui peccavit et peccare fecit israhel Illi autem ascribitur quicquid exemplo eius a subditis perpetratur Sicut non nulli bonorum principum deo placita facta sequuntur ita facile multa prava exempla eorum sectantur Plerique autem apud iniquos principes necessitate magis quam voto mali existunt dum imperijs eorum obediunt Non nulli autem sic prompti sunt sequi reges in malum sicut pigri sunt imitari iustos in bonum Sepe unde mali peccant inde boni iustificantur dum precedencium cupiditatem et maliciam corrigunt Nam vere peccatis eorum cumulat si quid dicere iperiut isti receptat Cuius peccatum quisque sequitur necesse est ut eius pena sequatur Neque enim impar erit supplicio cuius errore quisque est deceptus

Quod principes legibus teneantur suis

Iustum est principem legibus obtemperare suis tunc enim iura sua ab omnibus custodienda estimet quando et ipse illis reverenciam prebet Principes tenentur legibus suis nec in se posse dampnari iura que in subiectis constituit Iusta est enim vocis eorum auctoritas si quod populis prohibent sibi licere non patiantur Sub religionis disciplina seculi potestates subiecte sunt Et quamvis culmine regni sint predite vinculo tamen fidei tenentur astricte et fidem christi legibus suis predicent et ipsi fidei predicatores moribus bonis conservent

Principes seculi nonnunquam **De disciplina principum in ecclesia**

intra ecclesiam potestatis adepte culmine tenent, ut per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniant. Ceterum intra ecclesiam potestates necessarie non essent, nisi ut quod non prevalet sacerdos efficere per doctrine sermonem, potestas hoc impleat per discipline terrorem. Sepe per regnum terrenum celeste regnum proficit, ut qui intra ecclesiam positi contra fidem et disciplinam agunt, rigore principum conterantur, ipsamque disciplinam quam ecclesie utilitas exercere non prevalet, cervicibus superborum potestas principalis imponat, et ut venerationem mereatur, virtute potestatis impertiat. Cognoscant principes seculi deo debere se rationem reddere propter ecclesiam quam a Christo tuendam suscipiunt. Nam sive augeatur pax aut disciplina ecclesie per fideles principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exigit qui eorum potestati suam ecclesiam credidit.

De iudicibus

Ad delictum pertinet principum qui pravos iudices contra voluntatem dei fidelibus populis preferunt. Nam sicut populi delictum est quando principes mali sunt, sic est principis peccatum quando iudices iniqui existunt. Bonus iudex sic nocere civibus nescit, ut prodesse omnibus novit. Aliis praestat censuram iustitie, aliis bonitatem. Iudicia sine persona flamma, nec studet auferre alteri quod placeat sibi. Boni iudices ad sola obtinenda salute eterna iustitiam suscipiunt, nec eam muneribus acceptis distribuunt, ut dum iusto iudicio temporalia lucra non appetunt, premio eterno ditentur. Omnis qui recte iudicat stateram in manu gestat, et in utroque penso iustitiam et misericordiam portat, sed per iustitiam reddit peccati sententiam, per misericordiam peccati temperat penam, ut iusto moderamine liberatione quedam per equitatem corrigat, quedam vero per miserationem indulgeat. Qui dei iudicia oculis suis proponit semper tremens et metuens in omni negotio reformidat, ne de iustitie tramite decidens cadat, et unde non iustificatur inde potius condempnetur.

De pravis iudicibus

Nemini stultos vel improbos oportet iudices esse. Nam stultus per ignorantiam ignorat iustitiam, improbus per cupiditatem fallit ipsam quam didicit veritatem. Gravius lacerantur pauperes a pravis iudicibus quam acerrimis hostibus. Nullus enim predo

· ta cupido in alienis qz iudex iniquus in suis latrones inaccessis
siluabus ac latebrosis latentes insidias disponit flama rapacis
avaricie feruunt Hostes in alios sanguine tantum intendunt iudi-
ces quasi crudelissimi carnifices civium oppressione sua subiectorum
vitam extinguunt Qui enim destruat mala sunt rari sunt qui
populos legum moderamine regant Plerumque et boni iudices sunt
sed ministros rapaces habent Hos figuram ut ait quidam tali
stilla perungit atque describit Ipsa quidem humana specie sed capitibus
caninis armata et cristata Non aliter quibusdam potestatibus
accidit ut ipsorum humanitate in humanitas iniquorum sociorum preiudicetur
Sepe iudices pecunie cupiditatis causa aut differunt aut pervertunt
iudicia nec finiunt certa prout negocia quousque in arca superbia eorum
qui causant exauriat Quando enim iudicant non causas sed dona
considerant Et sic negligentes sunt in discussione causarum sed
meorum dampna solliciti sunt Iudices prave iuxta prophete verbum quasi
lupi vespere non relinquunt in mane Hoc est de presentis vite tantum
comodis cogitant non de futuris Vita enim ista et vespera futura
vero mane accipitur Et bene ait quasi lupi quia luporum more
cuncti diripiunt et vix pauca pauperibus derelinquunt De verbosis

V

erbosi iudices et elati ut et iracundis iudicibus
sapientes videantur non discuciunt causas sed assumunt
Sic quod conturbant iudicii ordinem dum non suo conte-
mpti officio aliena presumunt Quidam dum iudicare incipiunt
insurgunt ipsam quam iudicii sentenciam in insaniam vertunt De quibus
propheta dicitur Qui convertunt in furore iudicium Qui enim iratus
iudicat in furore iudicium mutat et antequam profert sentenciam quam
agnoscat furor in iudice in vestigiorum veli non valet attingere
quia mens eius turbatur a furore abstractione alienatur in ista
iracundus iudex iudicii examen non valet plene contueri quia
caligine furoris non videt Qui autem repulso furore disputit fa-
cilius ad contuendam veritatem mente serenitatis consurgit et sine
ulla conturbacione ad equitatis intelligenciam perficit venit sequitur

De acceptacione personarum

Non est persona in iudicio consideranda sed causa. Scriptum est enim: Non accipies personam in iudicio. Et iterum: Non misereberis pauperi in iudicio. Qui enim consanguinitatis vel amicitie favore sive inimicicias iudicio odio pervertit, sine dubio in Christum qui est veritas et iusticia peccare noscuntur. Iniqui iudices errant in veritate iusticie dum intendunt in qualitate persone. Et conculcant sepe iustos dum impie defendunt iniquos persone. Qui autem recte perspicere studet nec personam palpare novit nec cohibere iusticiam didicit.

De muneribus

Qui recte iudicat et premium inde remuneracionis expectat, fraudem in deo perpetrat quia iusticiam gratis impertire debuit et acceptione pecunie vendidit. Homines male utuntur qui iusto temporali iudicant. Tales quippe adversarii non iusti [?] qui iusto temporali iudicant. Quibus si spes nummi subtrahitur ac defensio sed amor premii evocat. Quibus si spes nummi subtrahitur, confestim a iusticie defensione recedunt. Acceptio munerum prevaricacio veritatis est. Unde et pro iusto dicitur: Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitat. Dives muneribus cito corrumpit iudicem, pauper autem dum non habet quod offerat non solum audiri contempnitur sed contra veritatem opprimitur. Cito violatur auro iusticia nullamque reus pertimescit culpam quam redimere nummis existimat. Plus enim obtinet in mente censoris amor lucri quam equitas iudicii. Tres sunt munerum acceptiones quibus contra iusticiam humana vanitas militat, id est favor amicicie, adulacio laudis et corporalis acceptio muneris. [illegible] corporalis aut pudicicie [?] aliqua rei corporee munere quam gracie muneris laudisque favore. Quatuor modis iudicium humanum pervertitur: timore, cupiditate, odio, amore. Timore dum metu potestatis alicuius veritatem loqui pavescimus; cupiditate dum corrumpimur [?] quemlibet adversarium molimur; amore dum amico vel propinquis prestare contendimus. His enim quatuor causis sepe equitas violatur, sepe innocencia leditur.

De testibus

Et si mendacium satis dicitur, quanto magis si venale queritur. Neque enim deest in talibus quoque falsos si tamen punita sit minimos. Testis falsidicus tribus est personis obnoxius: primum deo quem periurando contempnit, secundo iudici quem mentiendo fallit, postremo innocenti quem falso

testimonio ledit. Testibus falsis quamvis tarde mendacii falsitas
retegitur. Quod si separati fuerint examine iudicantis cito manifestantur.
Nam sicut in unitate pravorum grandis est fortitudo ita in separatione
maior infirmitas. De fraudulentia cito reprehenduntur mendaces
et falsidici. Eorum enim testimonium sibi non convenit. Unum enim pene crimen
habent et qui falsitatem promunt. Et qui supprimunt veritatem quia et
ille obesse vult et iste prodesse non vult. Peior est autem testis qui ledit
quam qui prestare non vult. Nam ille malignus est iste inutilis.
Iniquus testis quamvis sua falsitate corporis rebus quemquam impediat anime
tamen nichil mali confert. Fit autem ille apud deum condempnatus
qui adversus innocentem falsum testimonium vel dicit vel dicentibus credit.
Nam non solum ille reus est qui falsum testimonium de alio profert
sed et qui cito aurem criminibus prebet. Qui metu potestatis veritatem
occultant eius veritatis verecundia sibi celitus provocant quia plus
pertimescunt hominem quam divinam trepidant indignacionem. Beatus cuius
testimonio innocens a pestilentiali obiectu purgatur. Impius cuius probacione
etiam iniquus perimitur. Neque enim decet christianum morti obnoxium
prodere et ad effundendum sanguinem infelicium vocem testificacionis pre
bere. Sermo enim istius hominis tantum ministerium debet esse salutis
non enim indignacionis et tribulacionis et immissionis per angelos malos.

De causidicis

Negociorum forensium sectatores propter
pro mundi dilectione placare negocium deserere debent aut
certe manente pro mundi caritate negocium sequuntur ter
renum. Sed quia perrarum est ut inter litigantes caritas maneat
Post ponenda est vel causacio ut perveniat dilectio. Antiqui for
ensis eloquencie carmina facundiam nuncupant eo quod causidici inter
contendentes causas omissis que agunt veluti canes alterutrum se se latra
verunt et litigia causarum ad iniurias suas convertunt.

De assessoribus pauperum

Pauperum oppressores tunc se sciant
graviori dignos sentencia cum prevaluerint his
quos nocere voluerint. Nam tanto atrocius futuro
supplicio condempnandi sunt quanto hic forcius contra miseros vita
invaluerunt. In iudicio iudices et qui presunt populis quia temporali
bus molestiis quos plebibus ingerunt eterno incendio cremabuntur.

testante domino propheta ysaya Iratus sum super populum meum
et dedi eos in manu tua Non posuisti eis misericordiam Super senem aggravasti
iugum meum valde Descende in pulverem sede tace et intra in tenebras
Veniet super te malum et nescies et irruet super te calamitas quam non
poteris expiare Veniet super te miseria repente quam nescis Magis
mala facientibus quam mala patientibus dolere debemus Illi enim prava
faciendo in malum proficiunt isti patiendo a malo corriguntur Deus autem
per malas voluntates aliorum malorum multa operatur bona Malignantium
hominum voluntas nequaquam potest impleri nisi deus dederit potestatem
Nam dum homines deo permittente malum quod concupiscunt efficiunt
ipse dicitur facere qui permittit Inde est quod scriptum est per prophetam Si erit
malum quod dominus non fecerit Veruntamen quod iniqui mala ex voluntate
querunt idcirco deus perficiendi dat potestatem per suam voluntatem
quia de iniquo malo ipse multa operatur bona Quidam enim contra dei voluntatem
resistunt nescientes consilium dei faciunt quo omnis sit deo subiecta
esse omnia ut et ipsi qui eius dispositioni adversantur eius impleant
voluntatem Propterea in hac vita boni iudicantur a malis ut in illa
vita mali iudicentur a bonis sive ut etiam sicut hic bonis temporalis est
afflictio et illic eterna sit remuneratio Idcirco sunt necessarii mali ut
quotiens boni offendunt conflagellantur ab illis Hinc est quod assur virga
furoris sui testatur dominus Sed quotiens ita fit de dei indignatione procedit
ut deus per illos in eos seviat quos flagellando emendare desiderat
Sed ille iustissima voluntate illi vero sepe crudelissima intentione
Secundum quod propheta de eodem assur dicit Ipse autem non sic arbitrabitur sed ad
conterendum paratum est cor eius Atrocem super eos divino furore ultionem
qui existunt persecutores et molesti fidelibus Contemplando enim pro
pheta deus suos ita sine dubitatione permittit Adversus eos inquit
qui te iudicaverunt ego iudicabo Et cibabo hostes tuos carnibus suis
et quasi musto sanguine suo inebriabuntur Habet aliquid utilitatis et
malorum iniquitas quod electos dei pius moribus lanceat Ad plurimum utilitati
impiorum sibi deputet iustorum aut non potest sed proficiat dum eos mali per
tribulationem exercitium ad presentem odienda vita et futura desideranda
erudiunt Interdum enim prodest perversos perversitas utilitati iustorum dum
eos malicia sua erudiunt et ad celorum regna requirenda temporali molestia

Impellunt probatur hoc exemplis israhelitice plebis Quibus tur
fuerunt agebatur in egipto quando oportebat eos per moisen ad terram
promissionis vocari et ex malis que in egipto patiebantur discedere et
ad promissam patriam festinare Inique dum constantia iusti in ipsis
actionibus suis aspiciunt mentis confusione tabescunt et dum adversa
ostentat nec vitant tandem de sue perversitatis infamia confunduntur
Stulti dum quasi bonos studium semper assumunt quibus sua perversitas clu
cet iactare de suis meritis gloriantur Et bonos atque iustos afflictionibus
despiciunt Dum quod eis adversa contingerint mox ad plasphemia pusil
lanimitate animi currunt Quidam simplices nescientes dispensa
tionem dei malos prosperitatibus scandalizantur dicentes cum propheta Quare
via impiorum prosperatur Bene est omnibus qui prevaricant et inique agunt
Qui ergo hoc dicunt non mirentur quod peccatores hominum temporalem et caducam
felicitatem aspiciunt sed magis novissima eorum intendant et quanta eis
post hec supplicia preparentur dicente propheta Ducunt in bonis dies suos
et subito ad inferna descendunt **De tribulacione iustorum**

Iustus in adversis probari se sciat non deicia Viri sancti plus
formidant prospera quam adversa quia dei servos prospera de
cipiunt adversa erudiunt Ideoque sancti viri constantia ita
portare debet adversa ut frangi non queat Tunc magis sunt dei
oculi super iustos quando eos affligi ab iniquis providentia divina
permittit Nam tunc eis gaudia disponuntur eterna quando presenti tri
bulacione probantur Omnes vite huius tribulaciones comparantur aquis
preteruntibus Propterea quasi cum in hac vita tribulacio accidit
non stet sed celeriter transit Qui vite future premia diligenter cogi
tat mala omnia vite presentis equanimiter portat Qui ex illius
dulcedine huius amaritudinem temperat et eternitate illius brevitatem
eius despiciat transitoriam Erravit diu ipse malo temporali putilitate
eorum est qui vite istius mala perferunt quia dum in dolore gravantur
cupiditatis alicuius viciorum et ceterorum mala non appetunt Plus prodesse
salubri temptaciones scilicet quam prosperitates Nam ex prosperitate in deterius
itur ex temptacionis dolore in melius proficiatur Unusquisque animum
ad temptacionem preparare debet Nimius enim diu sperata temptacio gra
vat dura aut premit si non sperata advenit Sapientis est
contra omnia adversa ante meditari nec invenire causam debet

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

q̄ nō cōpla eius p̄ueniat

De amatoribus mundi

Mundi amatores nō solū ceci vere sunt q̄ infima pximis
appetunt verū eciā et miseri p̄ hoc q̄ q̄ntū cupita adipi(sci)
desiderata pertingunt. Utrumq(ue) torquet impios exaggerando
mundi quomodo comoda q̄ impia tollerando adversa. Qui enim bona
mundi diligit velit nolit timoris et doloris pene succumbit. Qui
plus q̄ oportet res temporias diligunt maiore sibi ingerunt dolore
res oblacionis amore perueriebant possessi. Cum graui enim dolore ami
tur que cum magno labore habent(ur). Minus autem carendo dolebant
que mu(n)d(i) possidendo diligimus. Sciant seculi luce sectantes quātu sint
vera vel adversa q̄ diligunt q̄ eciā nec in hoc seculo sine gravitate quantu
adquirunt et p̄ quibus in futuro seculo penas dabunt. Homines qui in suo
luntate seculari desiderio p̄sistunt bene p̄ testimoniu prophete dicit(ur)
constactus est michi effrenum pannis subcinericius qui non reuersus. Hoc
est ita obruuntur cecitate secularis amoris ut nunq(uam) resipiscunt ad dei
amore. Illis mortuus est mundus ipsi tamen vicissim mundo
mortui non sunt. Bona enim seculi non possunt diligunt et tamen ipsa
q̄ diligunt minime consequuntur. In utroq(ue) vacui quia et futura perdunt
et presencia non aquirunt. Egestas est elatorum q̄ peregrinat ab omnibus sem
piternis et in hoc exilio divicias temorant. Egestas est reproborum
q̄ habundant diviciis et virtutibus vaciant. Se q̄ inopes nesc(iunt)
ut q̄ probat(ur) per apocalipsim iohis qui cont(ra) huiusmodi amatores sic ait
Dicis q̄ dives sum et locuples et nullius egeo et nescis et nudus
Hec temporalis comparares et si magis vacui sunt elacione superbie sic(ut)
calamum exterius quidem nitent s(ed) interius vaciant. Ob hoc reprobi exte
rius ut calamus nitidi interius vacui. Electi vero exterius q̄s(i)
arborum corticas sordi interius vero solidi. Qui preciosa cultu incedit
audiat prophetam q̄ admodu detestat(ur) eorum corporalia vestimenta et
quos successus habeat cultus corporis et ornatus. Hoc est propheciam
odore fetorem et pro zona funiculum et cetera. Legat divites propheta quorum
species opulencia est et audiat eum dicentem. Ve qui opulenti estis
Quanto enim cuiusque potencia est maior tanto magis liber a peccato est
Nam patrimonium grande temptacio est plus venerantur homines
in hoc seculo temporali potencia q̄ preeminencia sanctitatis suscipiunt

enim quod magis divites sunt et quod homines sunt omnino despiciunt Sunt quidam iusti qui sine lesione terrenis quam sanis rebus utuntur Item sunt quidam divites homines quos non inflat superbia rerum velut plerumque fuerunt sub veteris testamenti qui et affluebant divitiis et tamen humilitate pollebant Et contra quosdam divites superbos rerum copia facit elatos quos non sunt opes immitio sed voluntas Namque inimi in rebus non est sed in possessore est et elatos pauperes quos non divitiae elevat sed voluntas sola in eis superbia est Hiis et si opes desunt tumor mentis tamen timore plus quam superbi divites condempnat Securus vult esse dives pauper esse non vult Sed quo modo erit dives quietus quam suis stimulis res ne amittat semper facietis inquietum Et ideo elegit cupiditas inquietum esse et timidum divitem quam securum pauco sumptu contemptum esse et pauperem Boni bene utuntur qui divitiis sibi concessis in rebus salutaribus utuntur Qui autem iuste pro temporali lucro iudicat aut aliquid boni pro inane glorie appetitu faciunt utuntur ita quod isti bonis male Malis male utuntur qui non prius cogitatos opibus pravis perficiunt Bene malis utuntur qui lupuncia carnis non coniugali honestate restringunt Sed sic malo bene uti bonum est sic bono bene uti malum est sic malo male uti pessimum est De amatoribus misericordie

Graviter delinquunt qui divitiis adeo coacti non in rebus salutaribus utuntur sed et in usibus pravis Respuit enim impetire pauperibus oppressis subvenire despiciunt et in magis augent delicta unde redimere debuerunt Hoc tantum bonum habet possessio presentium rerum ut peccata diluat si iuita miseros resiciat preter hoc temptatio est Mundi enim locatato maiora supplicia in futurum dabunt quanto et ipsa maiora sunt potentes magis potenter tormenta patientur Terrena omnia servando amittimus largiendo servamus Patrimonium retentum enim perit magis aut rogatum Diu enim cum rebus meis durare non possumus aut illas moriendo deserimus aut ille nos viventes deserunt Pro diversitate usus alii de rebus mundanis pereunt quas cupidi rapiunt alii vero salvant Dum mentes pulcritudine conditor pulcherrima providentia laudantes mirantur vel dum pro misericordie opus

ex hijs celestia bona mereantur. Misericordia a compaciendo aliene mi-
serie vocabulum sortita est. Nullus autem in alio misericors esse
potest qui prave vivendo sibi misericors non est. Qui enim sibi nequam
est cui bonus est. Nulla scelera elemosinis posse redimi si in
peccatis quisque permanserit. Tunc autem helemosinas indulgencie gere-
dit qui ab sceleribus opere desinit. Verum est quod peccata omnia misericordie operi-
bus expurgentur sed si cavet peccare qui misericordiam impendit. Ceterum nulli
est delicti venia quando sic precedit elemosina ut ea sequatur peccatum.
Non est helemosina quod glorie magis causa quam misericordie impenditur intuitu.
Quali enim intencione a bono quoque largitur taliter et apud deum
accipitur. Qui ergo hic de bono laudem appetit spem perdit et gloriam
mercedis misericordie non recipit. Dum enim causa iactancie pauper
pascitur etiam ipsum opus misericordie in peccatum vertitur. Intuitu hele-
mosinas opera peccata extinguunt atque intantum ad regna celi sibi
perficiunt ut etiam iudex celestis misericordie iudicio veniat in dextera con-
stantibus dicat. Esurivi et dedistis michi manducare. Sitivi et
dedistis michi bibere. Hospes eram et collegistis me. Nudus et
operuistis me. Quibus etiam premittit bene dicens. Venite benedi-
cti patris mei percipite paratum vobis regnum. Hijs autem quos nulla
precedencia helemosinas facta sequuntur. Esurivi et non dedistis
michi manducare. Sitivi et non dedistis michi bibere. Quibus iuste
dicitur. Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est dya-
bolo et angelis eius. Qui micam non impertit illuc peccatoris fructum
non inveniet. Exemplo ardentis divitis qui in inferno tenuissima
petere compulsus est qui hic tenuissima negare studuit. Quid
retribuit subtilius quid restrictius potuit. Sero dives oculos aperuit
quando lazarum pauperem requiescentem ante ianuam videre despexit.
Non solum qui esurienti et sitienti et nudo beneficium largitatis
impendit vel si quid aliud largitur sed et qui inimicum diligit et qui
lugendi affectum compassionis et miseracionis et consolacionis impendit aut
in quibuslibet necessitatibus consilium adhibet helemosinam procul dubio
facit. Nam et doctrine bonum helemosina est et misericordia carnali
eminencior est. Quicumque enim agens possit et si indigente similiter
ex toto illi corde commiserari oportet. Et licet ille forte falsam

indigentis specie pferat hys tamē qui simpliciter impētit fru
ctū mē no amittit. Quāvis quisque sit egens nullus tamē vnde
tribuat egenti excusacōz inope potest obtendere qn expcepto sal
vatoris eciā calicem aque frigide pāpiam indigenti prebere Vīa
si aliud non habentes id ipm benigne tribuam⁹ mercede procul dubio
no amittim⁹ Ceterū si amplius possum⁹ et egestatē simulando modicū
largiendo no egentem s deū fallim⁹ cui consciencia nrām absco
dere no possum⁹ Due sunt helemosine vna corpalis scz egentis dare
quitq potueris altera spiritalis dimittere a quo lesus extiteris
Erit ergo q semp impages et si no pecuniam saltem grāz Non erit
helemosina cum murmuracōe pbenda ne comitante tristicia me
rces pereat dispensati Tunc aūt bene tribuit qndo cū mentis hy
laritate pbet Vn et apls hylarē inquid datorē diligit deus
Metuendū est ita q e ne paup aut cū tedio nra ablata suscipiat
aut ne omd pretermissis mereris tristis q recedat De rapinis alie
nis elemosina facere no est officiū misācois s hemolumentū sceleris
Vnde et Salomo Qui offert inquid sacrificiū de rapina paup
ū tamq si quis victimat filiū inconspectu patris sui Qui enī
iniuste tollit iuste nunq distribuit Nec alii bene prebet q ab
alio male extorquet Magnū scelus est res paupū pstare di
uitib et de sumptib inopū adquirere fauores potenciū Arenti
terre aquā tollere et flumina q no indigent irrigare Non
nunq largitas diuitū pdiga no adutilitatē s adulacōz emendit
Tales largitores compant hipocritis doctorib qui no ad edi
ficacōz docēt audienciū s ad sue glie exaggerandū cont̄im
Reprehensibilis est supflua effusio largitatis Nam qui modū
suat auarus nulli est s omnibus mensura sufficiat plenius

T antū in hac vita e licitū opari De breuitate vite
homi Illic naq nouia opacō expectat s retribucio
meritorū Hec vita impiis longua et grata est
in oculis aūt iustorū amara et breuis est Et licz vita breuis
sit morus tamē sibi fieri credit quia quantolibz breue erit
tēporis spaciū tamē et si inuenti parū est amanti procul dubio
longū q vite pntis longitudine no de suo spacio s de eius
fine considerat q sit missa et breuis satis leuiter pensat

Uita enim presens quia ipsis suis momentis deficit breuis est
sic augmento p(ro)ficit dum id quod uidet(ur) in futuro p(ro)ficere in preterito
deficit Item corpore esse breuis uita p(ro)nus ostenditur eo quo non
p(er)manet sed finitur Tela enim consumatur filis et uita hominis exp
letur diebus singulis Quod dum in hac uita uiuit(ur) queritur utrum
argumentum enim uetitus decrementum dicatur Sed quo modo possit uite
dici argumentum quod p(er) dimensiones etatum ad mortis tendit de
crementum Qui uitam longam queris ad eam tende uitam p(er) quam xpia
nus es ex eterna non adepta de qua ad erudiendum te descendit
uita eterna .i. xpus uerbum carni quidem hoc enim uita est uital
Nam ista uita mortalis est Mori oportet hominem in carne
mundo ne moriatur in anima xpo Nam tunc quisque uiuere credit(ur)
si secundum seculum moriens in ipso deo uiuere delectet(ur) De morum uite
si ipsius tedium patitur uisque eo quod ad desideratam patriam tarde p(er)ue
niat et uite p(re)ntis erumpnas desideriis amittit

De exitu h(uius) s(e)c(u)li

Quamuis sancti huius uite erumpnis liberari se cupiant
tito uolentes exire de corpore dei tamen dispositione
plerumque dum in hac uita uersantur ut pro longitudine tole
rancie exp(er)imentum solidius eos paciencia roboret Alii uitam
odio habent et tamen mori timent quod plerisque in angustia ac
merore pla(cet) Sicut quod generis affectum et uiuendi habent tedium et
moriendi metum Soliciate debet unusquisque uiue et semper
terminum uite sue considerare ut de contemplacione illius huius
seculi blandicias caueat scriptum est enim In omnibus operibus tuis
memorare nouissima tua et in eternum non peccabis Uenit(ur)
exitus ignorancia incerta eadem mori quisque non estimat tollit(ur)
Unde unusquisque festinet ne iniquitatibus p(re)ueniat(ur) simul quod
uita cum culpa finiatur Uia incentor diabolus eos quos uiu
entes accendit ad uicia subito morientes pertrahere intit(ur) ad tor
menta Sepe diuites in hac fallaci uita dum de potencie gloria
uel rerum habundancia gestiunt repente hora qua nesciunt impii
rapiuntur exitu atque obsorbente profundo ruinandi eternis gehe
enne incendiis deputantur De quibus bene propheta dicit Du
cunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt

Iniquus moriens qui vocacione sua ad culpa multos traxerit delectacione peccati multos a culpa revocat terrore tormenti. Unde et psalmista testatur dicens letabitur iustus cum viderit vindictam impiorum manus suas lavabit in sanguine peccatorum. In peccatorum enim morientium sanguine iusti lavant manus quia dum eos pena conspiciunt concupiscenciis vitam mundant. Quibus enim crudelis apparet exitus non solum qui viderit refugit sed alios eciam ammonitacione illius quem voluerit exortacione compescit. Incipiunt anime vite electorum mimo terrentur metu mortis utrum ad premium vel ad supplicium transeunt. Quidam autem electi in fine suo purgantur a levibus quibusdam peccatis quidam vero in ipso suo fine hilarescunt eternorum contemplacione bonorum. Quamvis enim quisque in hac vita sit iustus tamen dum de corpore isto egreditur pertimescit ne in dignus supplicio sit. Nullus est enim homo absque peccato. Nec quisque potest dei de iudicio securus esse iudicio cum eciam et de ociosis verbis reddenda sit racio. Confine iustorum optimum usque tranquilla comedat ut ex eo intelligatur sanctorum habere consorcium angelorum ex quo ab hoc corpore sit separacione dura tollantur. Pravos autem homines apostate angeli excipiunt morientes ut eis sint terrores in penis qui fuerunt suasores in viciis. Et si pietas pro defunctis fidelibus flere iubeat fides tamen pro eis lugere vetat. Illi enim deplorandi sunt in morte quos in foveas infernus e presenti hac vita recipit non quos celestis aula letificandos excipit.